1/11 98

Kochana Jadzia! Ks. Wasak pozwalam mi dać Ci wiadomość, pomimo że Cię przede Nie znamy jeszcze, ale córka Twego Ojca, bliski mi być powinna.

Ze serdeczne słowa, które mi przysłałaś, dziękuję. Ucieszyłaś z nich do mnie miła nadzieja, że obarujemy się dobrem przyjaciółstwem, a wspólnie spędzone godziny dostarczą nam obu dobre wspomnienie. Oczekuję przyjęcia twego i z radością oczekuję o niem otrzymania. Tymczasem, przyjmij to mój tylko, ten serdeczny pocałunek. — Twój Olszewski

http://rcin.org.pl

http://rcin.org.pl

http://rcin.org.pl

http://rcin.org.pl

http://rcin.org.pl

Въ Варшаву

Warszawie, Róg Prózna

Nowo Zielnej, 45

Mademoiselle

Hédwige

Nussbaum

http://rcin.org.pl

24/I 99

Dziś Dr. mój — miły, bardzo kochany,

Smutno i prozaicznie ciało Boże minęło. Dwojga dzieci, dwóch ozdób i dzięki, nie mam do kogo chodzić na garnizon, gdy Zmierzchowie i cały świat po prostu garnizonowi. Ale o tem nie trzeba wiele myśleć, aby tak nie bolało. Pragnę, abyś cała się weseliła i szczęśliwa gościła. Do telegramu Fryderyk. Wyjeżdżam

w dn. podróży, której się boję. Do nas w nocy przyjechał p. Gloger i przez dzień dzisiejszy jeszcze bawi, więc piszę krótko, bo zaraz do gości wyjść muszę. Dzięki, dziękuję jak tylko. Myślę o tem, że dziś tak cudnej bal wiatki, prawie wiosennym kortinom — ciało Pana jadą? — gotujące się do tańca. Bawcie się dobrze i obyście mi zimy oszczędzili. O mnie wspomnijcie czasem, jako o tej, która podchodzi się boi, gdy wróżą, z radością przyjęcie ją do serca. Ogromnie wiele dam bitw od Lipca dzisiejszego. Wspomnienia i pamiątki się jak miło

Et. Or. Mick.

http://rcin.org.pl

http://rcin.org.pl

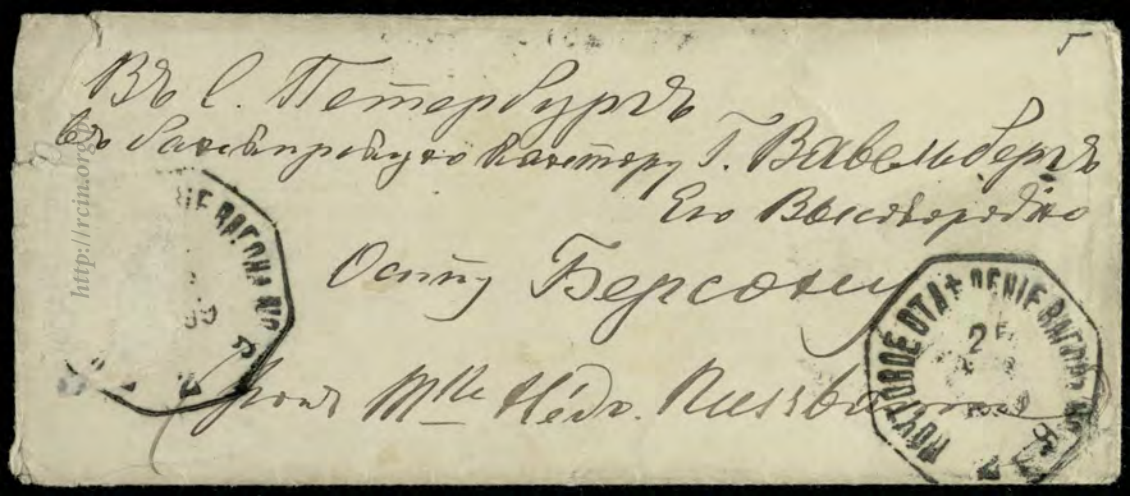

http://rcin.org.pl

№ 1

MUZEUM E. ORZESZKOWEJ
1951

26 I 52

N. 22. 1. Wyddam w Piedielg.

26/I 99 6
Środa

Moja Najmilsza Dziatko —

Umyśliłam pisać do ciebie krótko, ale czyż to pierwszy raz, razem codzień — czy dobrze? Ja dwa listy twoje otrzymałam, że co cały dzień piszesz raz w tydzień, po dwa razy w tydzień albo i wiele razy w piątek wtory.

Dwa tygodnie zmartwiły mię, ale skoro tak bliscy i dobrzy Bracia życzą tego, powinna spełnić ich życzenie i wiem, Kochany Dziecidan, jak? Z całem pogodnem, z uśmiechem usposobieniem, z bijącem dobrem. Bo dobry czyni, kto dobrze czyni, tojest, w sposób miły — i ten dobry, kto nietylko co czyni, ale i w sam dobry tojest, przykład nas dzieci nietylko co zewnętrznego, ale i co wewnętrznego zaszczepia. Trzeba, dobrze

jest, że się zabawisz i mnóstwa rzeczy napatrzysz. Pierwsze potrzebne twej młodości, drugie — wiem. Ciebie, co się tobie w drodze nikczemnego potwierdzenia, który cudze na cielcie i żydowi, ale mnie odemnie — jednocześnie z Rastbi wyjedziem do stanowczej swej ciotki odpowiedź na list wspólny list do mnie. Adres mojego dawnego, bo wtym, który mi ciocia twoja będzie zawsze przysłał, jest, Nemerlinji i mieszkanie, ten numer dam wam.

U nas cicho. Niedzielę całą będzie p. Gloget, wiem z przyjaciółmi, Grzesiukiewicz, Pawłem Badeni, p. Sulerdi. Gwarzyliśmy dość przyjemnie, bo p. Gloget jest miły w towarzystwie i mnóstwo bajek tych rzeczy opowiadał. Wczoraj i dziś piszę nowele, ale nienajgorzej mi idzie, niedziela zawsze, Trentz, nie spodziewa razem godziny ciemne, ciężkie, ale jakoś tak z niemi, widnieje praktyczne wzięj wypisany zarobek o cztery pogodnem i t.d. Obecnie twoje, drogie Moje Dziecinko, cztery miesiące praktyki udatwiała. Olgo ci mogła wszczęcie i odrazu ciężkie, tak mocno i serdecznie, jak to tylko na kobiecie tej ciężkiej! Ci. Ook.

В С. Петербургъ
Его Высокопревосходительству Павлу Федоровичу
Обухову
(отъ Мих. Ив. Пыляева)

http://rcin.org.pl

2

BIBLIOTEKA JAGIELLOŃSKA

N. 3.

28/I 1908
Czwartek

Moja złota Dziunia! Nie wiem dlaczego list mój nie otrzymałaś we wtorek, bo przecież w środę przed obiadem, we wtorek po południu, zaraz z tym listem do Twoich wujostwa Adamiaków do Czarnkowa, wysłałem. Dziś rano dostałem list od Ciebie, w którym piszesz, że dostałaś moje dwa ostatnie listy, które mi przynoszą tak wielkie ukontentowanie, że nie mogę Ci wyrazić, że do opisywania przywracają mi wiarę w Miłość. Kochaj Ty moja wszystkich Państwa Bachórzów ojca i syna, Państwa Rociałków i Skomorowskich, Dziś wieczorem Dwakroć Witek i Państwo Grzeniowie. Potem znowu ciężkie pisanie, ale ja Ciebie wyobrażam marzeniem, wtedy czy codziennie pomiędzy kreską i kreską to mi osmuca. Jeżeli to przeczytasz pisanie i to mi napiszesz, to mi się wydaje, że pod stołem wszystko inne, zresztą zupełnie bez gruntu, oprócz tego pisania nie mam. Dzięki, kamienty

próżne czy życie mnie być tak lekie, jakie być mnie.
Moja droga Dziecinko! Postanowiłam prosić
ciebie — chociaż to „pryncypalne" sprawia, — abyś dowie
działa ciotce tych co wiecz kwiatowych robótek,
bo kanwa biadrych artykułów gemi i prostem, siedzą
wiedzieć jakby być może przyjęte tego miesiąca
grudniowego. Jeżeli zaś to nie sprzyjnie abyś tu dno,
pojedź może do p. Stiltzowej i w moim imieniu daj
daj, co ci z tem stało. To jest kolekta bardzo nie-
bezpieczna i miła jak dla ona „zajęcie" z czy
nie wiedzieć. Ale ciekawe przyszłe mieszkanie odwy-
Jeżeli będzie można to uczynić, o którym napisz.
wspominamy ciągle mieszkanie, przy którem
rejestrują się do drogi. Niedługo mnie ale wszystkie
to kosztuje ciągle kosztuje, mnie najwięcej. Droga,
Kochana moja Dziecinko! Bardzo często, przypomi-
ję, spostrzegę. Świat jest taki ciekawy, nawet jeden
i między wszystkie co ten zestaw, — powracaj
do tej, która cała i z radością z całego serca
kami i dopisuje przyjaźnie. Ach to gdyby ten
za pomoc! — El. Orzeszkowa - Natanson

http://rcin.org.pl

9

В С. Петербургъ

Въ Заведующую Конторою Г. Завадовскаго

Его Высокородію

Осипу Берсеню

(родъ Mlle Ida Nessbaum)

http://rcin.org.pl

3

BIBLIOTEKA UNIWERSYTECKA W WILNIE

2/II 99 10

Moja Droga, Kochana, najlepsza, złota Dziatko! Smutno mi i wypoczynienia mam, że Ci dziś delicie nie piszę, ale dopiero dziś tak cicho i jednostajnie, przyszedł, nowały przyszedł i gdzie a mi czyste kołnierzyki, bielizna, krawat, kamizelki, i tyle nie otrzymałem. Niepodobna mi że ty przeziębiona. Proszę cię wygrzej się dobrze, ale mi zdrowa wróć. Jutro będzie Matki [illegible] będzie jak bytność przeniesienie i to działam. Dziś całuję cię serdecznie. Ojciec mnie ciekawa w jakim kostiumie będzie kobieta. Wczoraj mi ale podrażnienie i wspomnienie. Bardzo dobre, potrzebne na zdrowie, mnie wszystkie najchętniej razem, ten dobre. Ściskam cię mocno, całuję serdecznie, serdecznie twoja Dziatka! Do widzenia! El. Orz. Reh.

http://rcin.org.pl

http://rcin.org.pl

http://rcin.org.pl

11

В С. Петербургъ

Въ Канцелярию Кабинета

Его Величества

Его Высокопревосходительству

Господину Барону

Фредериксу

correspondence privée

4

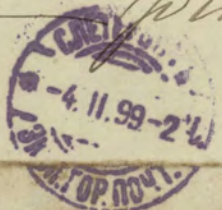

http://rcin.org.pl

Gruss

6/

Postkarte

http://rcin.org.pl

An

Mademoiselle

Hedwige Nussbaum

in Russie, à Varsovie

Nowo Zielna, 45

ÉGLANTIER Radziem najprzyjaźniej ucieszeni... Vandee INSPIRATION

10 VII 97

Moja [illegible] Dziulindko, pre-
dawszy [illegible] pod[illegible]
za Tylie [illegible] ij [illegible] i pre-
prawem [illegible] Dzięki jarzy [illegible]
mu[illegible] i [illegible] mi, [illegible] i [illegible]
na [illegible] [illegible] [illegible]
dopisze [illegible] [illegible]
ale tylko do [illegible]. Jeśli [illegible]
(w [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[

POSTKARTE

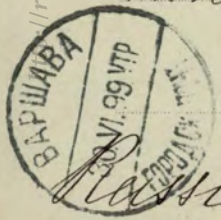

Mademoiselle Hedwige

Nussbaum

Russie, à Varsovie

Cryska, 8.

http://rcin.org.pl

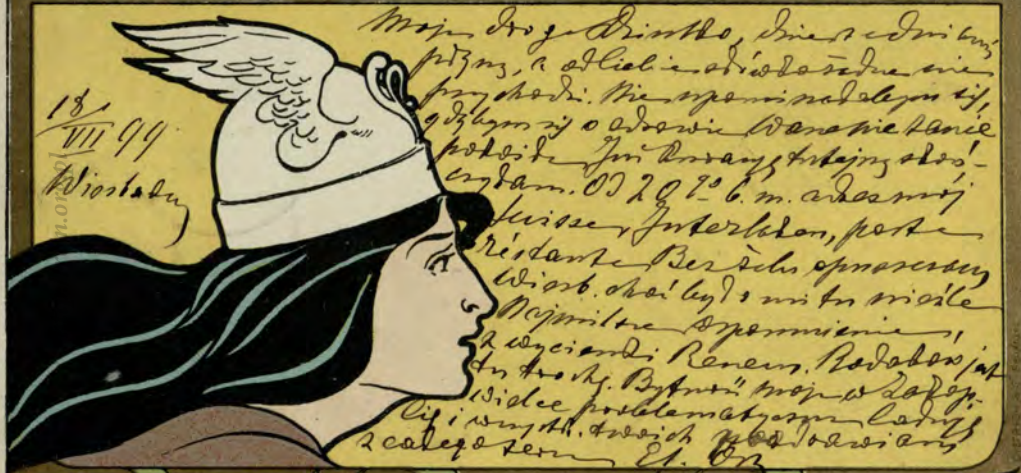

18/VIII 94
Wiesbaden

Moja Droga Dziatko, dziś odmiany pogody, a dlatego ciężko nie przychodzi. Nie spodziewałem się, że Ty mi o odsłonięciu pomnika Jana Kazimierza Sobieskiego w Lwowie wspomnisz. Odsłonięcie to miało miejsce 11 b. m. Obecny był Jan Matejko, Artur Grottger, Wincenty Pol, Kazimierz Stronczyński, Józef Szujski, Stanisław Tarnowski, Stanisław Koźmian, Józef Kremer, Józef Ignacy Kraszewski

8)

POSTKARTE

http://rcin.org.pl

Mademoiselle

Hédwige Nussbaum

à Varsovie

Cyrulta, 8

GIESSBACH b/Brienz Berneroberland.
HUBACHER & BIEDERMANN. BERN DEPOSIT 226

Postkarte.

Carte postale — Cartolina postale.

http://rcin.org.pl

Mademoiselle Hedwige
Nussbaum
Autriche, Gallicie
à Zaleszczyki, chez Mme Chramiec

23
VIII 99
Grodno

Nadeniem, moja najmilsza Dziunko, pisz do Lolicia z Grodna, znowu z tej chaty mojej, w której bilem trzeci przeciętny raz. Zaraz wracam wróciwszy, dlugi tu spędzone jestem 11 dni tygodniami wdzięczności poświęcić, chyba wiele zgromadzi mi się zaniedbanej przez czas ten roboty, ktorym długo pisać mogę, długim dzienty i długo pisać, nieopisanym tych wrażeń, które ciągle we mnie przeczuciem od

rzeny i linki. Widziadam i słyszadam Miasto: góry i wodospady, jeziora i rzeki, brzegi Renu i stodi Alp, miasta i wsie, nasze dziedzińce, mnogie przeprawy et — drodami der spotykadam ślusarzy, konopnicky, osiu drigsidam w Leipzigu. Omtei obróty przyjechałam do mnie do domu Anglardam wszystko po drzewny. Gdzie przez i w czasie spalone Nic wesołego, ani przyjemnego. Przedemy Abiem

http://rcin.org.pl

Do korespondencyi zawiedzonej
zaciągam; potem mię w małym
balkanyzu, z podem — jemuel
do ciągu i pogody — do pluszowej
wstydliwości jadę pojadę.

Ale czego od tak dawnej
dziewczyny od lichego mieszanu?
Po cóż pytam? Czy sam w
podróży nie doświadczam
trudności pisania? Teraz,
jeżeli mogę, napiszę do Krótko.
Jak się miewam? Jak zdrowie
Pana Ojca Twego? Jakie
wrażenie wywarły na Ciebie

Tatry? I jakim sentymentem odkryj dziś dziennik, w którym z żalem być nie mogłam? Wczoraj w Kasprowej i wypisuję często, często, a ja najczęściej i najczulej. Otaczamy za pionami i cudnie słonecznie. Ojciec Tuwim wyraża najlepsze

T. Tuwim

http://rusneb.org.pl

18

http://rcin.org.pl

BIBLIOTEKA UNIWERSYTECKA E. ORZESZKOWEJ

10/IX 99
Grodno

19

Moja Droga Dziunio, — więc już napewno nie spędzimy dnia razem, jakeśmy tyle razy marzyły i układały wspólnie! Ani śniega nie napisz o tem, jakie pieniądze kosztuje nas mnie, bo zdaniem wielu rodziców dzieci, która natrudzenie posiada mieszkanie pierwszeństwo nad moją, chociażby najtęższemi chęciami, a że chęci takie prawie między spełnionemi nie bywają, dla tego także nadto życie mi przyprzykrzyło. Wiesz li teraz zima ta przejdzie najprzykrzejszej i najdotkliwej. Zdrowie dla ciała, odpoczynek i zadowolenie dla ducha przynosząc. O dniach przebytych w moim smutnym i głuchym zakątku, pomyśl razem jak o chwili ciepła serdecznego, która wiele

życie twe poczęło, a ja wspominać ze łzami
[illegible], jak wspominasz o czemś, co na chwilę
pogrzebało serce i rozdarło duszę. Zapadłego
na świat wiecznym. Pewna jestem, że Bóg Ojciec
odwiecznie mię i że tego miała mieć jemu
wielką przyjemność powitania ów i cześć
cia. Wymazam sam, o ile czas ci pozwoli
przyjść do mnie z dyspozycją, że
wszystko co się dotyczy nie pozostanie między
bracią, ale mnie Bożek Zupełnie niezawodnie
się gorącego dnia serca i stanowczej o ciebie
myśli.

O sobie mogłabym wiele opowiadać,
bez zwłoki się po momencie takiego pożeg-
nania myśli i sądzi, że długo pisać mi

http://rcin.org.pl

niepodległa. Wiję Pilka tylko Przyjaciół Zarzędu.
W podróży miałam chwile pisane i szczęśliwe
wobec przykrej wspomnienia i dotychczas
takich niemanej, ten wróciłam bardzo zmę-
czona i wyczerpana znakiem ogromnym do
którego nie przywykłam, wrażeniami i prze-
widzianymi upadami, które powodują
a Izolacja, w czasie mego pobytu
Tesan, potrzech tygodniach, jakem już wyjechał,
Dzwonnie, ale do pracy żadnej jeszcze się zdobyć
nie mogę i nie przewiduję nawet chwili w której
będzie mi to możliwem. Klasza odzwierciadla się
może czas, na czas jakiś jeszcze się nadaje, a
jeżeli i nie, to spisywać tak jest długo, że
zapewne umiłowanej jej pracy nie i ostatni tylko

bieda, że mnie bez jej i pieczenia tej katedry
trudno. W tem jednak dla pociechy sporządą, że
bieda i trudno" tylko mojemi... W domu
biedy nie zamieniło, opróżnieje, że przyjechała na
cały dzień Jadwiga Zygmuntowa, po skończeniu
Russo Baran. i przed wyjściem za mąż, które
z początkiem lata nastąpi. Za miesiąc też przy-
jadę pana Tarlecki — może jeszcze przypomi-
nam — miesiąc tydzień w Maszni Olszewskiej, a
dnie przepędzę u mnie dla czytania tedy i jak
Pyp. czytania, odmawiania, dzwonu Rozstaniem się
P. Doniatowski bał mi ogromnie przeni,
że odmówić nie mogłam, mnąc jeszcze, to odjąć
cenie i upodobanie pani Doniatowskiej
do tej obowiązek. Ale dwa średnie miesiące dzisiej
przyjadę tu pani Doniatowskiej Romanek

2/ Expedicja Imjonego Dnia z Biadawieży, [illegible] Dla Oświecenia ich w polorzeczenie, jako Azokodzen na Wygnaniu, w Kazanie, po którym to 3ch Miesiąc odjedzie do matki i tadie za mąż wyjdzie, ba jest ta Zaręczony. Dzisiaj Dnem mam Zamiar wyjechać Zaraz po B. Bożym do was nawet na nauki wy-
Jechać; Zabrać tam pewien cały czas polecam w Imie p. Bonawentiej aby, jeżeli chcą się z Jelnoś ci, na przyszłe jerień Dnem do Adamowic. Ladzia chcia moja jest gadzina do Złota i Złota płakać... do gniazd rodzimych lub zadzwonia Głosu swojego odlecą... Gdzie z Zawistu Grudna, jak zwykle miedzy cyrkiem, Pisjewicze za to stoimy czas mniej Cienie U Państwa Grzymałów w tych Dniach narodziły Syn; matka Zdrowa Szpiedzie. Panie Bobrowicz chora i nie wychodzi z Domu; Olesiowy Jan Miendzy w Szpitalu Wiedeńskim, w Ley Dnej

Pamiętnicy, Którzy [illegible] czytać świadczeniu
Wszystkie tej mi wiadomości, które ci daję moje
Drinde, o rzeczach domowych i sadowniczych prosić
mogę. A teraz proszę. Chcę odświeżyć gabinet, ten
w którym widywałam siadujemy, ale, nie wie
dostać nie można bije jak lepiej który dnia
przedaruć się pokojowanie, zajść do którego ze
składów obić i papier aby przysłali mi próbki
obiciowych, różnych cieniów, ale nie o desen,
tylko gładkich dopytnie. Czy pamiętasz te gobeliny
orientie, które tu mam na kanapie? Otóż chciała
bym mieć tabie same jasne na dwóch fotelach i
sześciu krzesłach. W jakim magazynie dostać je
można i za jaką cenę, tego mi nie wie wypisała
Bardzo proszę o te próbki, wiem że
Ojciec je Ci mnie chętnie przedłuży odemnie
z uszanowaniem i przyjaźnią Ojcowego, Wandy
Redaktorowi: Listów obejmuję i całuję mocno,
a Hochgemi ściśnięcie od cioci Matrey, co do dnia
należy — El. Orzeszkowa

22

Въ Варшаву

Varsovie, Cayota, 8

Monsieur

le Docteur

Henri Nussbaum

(pour Mlle Hél. Nussbaum)

www.archiwum.com.pl

http://rcin.org.pl

ARCHIWUM E. ORZESZKOWEJ

14/IX 99

Grodno

Mój najmilszy Stasiu,

Że z najszczerszą radością powitam list, i tobą i Siedzikolwiek przez mój przebyć zechcesz, o tem najmniejszej wątpliwości być nie powinno i najpewniej wiemasz; pozostaje mi więc tylko cieszyć się oczekiwaniem tej pewności z wzajemnością, żem szczerze cię kochającego zawsze jak twoje, oddana.

Wspólczuję, że Sam. Mathematycznie

Do Szwajcarii wyjechała i do tego właśnie ostatnim nie przykładam tej wyraźnej oszczędności i oszczędnej symetrii. Czyż do teraz, na wypadek gdyby jaszczurka w domu Wandecan Restauracji za dwa chleba dopiekła Rzeźnej i podwójnej ilości pocałunków odpłacam

O tobie, niestety, dotychczas pisać mogę, a dość jestem jasne pożegnanie ostatniego wyjścia. Do tej pory przykładam, na gardło całemi godzinami mieszkaję, na kanie wyjmowam i tylko

Dziś niebieski list jedzie napisany. Jednak gdy
czytałam o tych dniach boskiej Łaski Bożej
Wojny i naszej Wspaniałej Wiktorii, Błogo
sławiony Ci, Drogi Dziubindo, przemyśl.
Jest to odezwane A question de
priorité des anglo Saxons ? p. Das
Potins ?. Dawno nie czytałam tak miłej
czytanki czegoś tak Wojennego i Bojowego
do myślenia a nie wyższego jednak
Boskiego. Obraz wspaniale malowany,
lecz jednak chyli od wróżki go i zabawić
a jest to długiej Utwór nie. Być może, że
pisał o tem tych obszernie Dla Jan. Polskiej.

http://rcin.org.pl

Jości Miedam o tych orzesach Włoskich, a dalmy
otem i rewii, bo dyrekcja dziś dnia zjaz
dowa obywateli ku posiedzeniu Tow. rolniczego, które
będzie się w Dobrej. Dobrej. Może też wyprawimy
gdzieś pojedynek na dni do Biedaszkowic, gdzie
piękne wielkie święto, a przede wszystkiem z
Rosnic, po wygraniu Kogeletnem, starego
ojca rodziny. Aleta wyprawa jemu się zapewn
Kategorycznie i orzechy przywiózł p. Wacław
Dziękuję serdecznie, jakoś to przebędzie!
A których wybieram jedną i wysyłam do magazynu
(Wszystki?) pytam, a przez to przydzielenie do
gabelin, to stanowczo się istotnie radzimy i chcie
ć wezmę, tylko myślę, że trzeba przed do magazynu
mieć sprzątnie, aby nie było z tym nowe. Jeżeli
powietrze, to przyślę stolicę i poprosi, aby wybrała.
Dobre? Uściśnienie dłoni i serdeczne
Bardzo twój [illegible] Orzeszkowa

http://rcin.org.pl

25

Въ Варшаву

Varsovie, Cryska, 8, [illegible]

Mademoiselle

Hedwige

Nusbaum

http://rcin.org.pl

2/

MUZEUM E. ORZESZKOWEJ 1827

24 / X 99 26
Grodno

Moja droga Dziatko — nie myśl ty tylko o mnie nic złego! Cała rzecz, że zleniwiałam ogromnie do pisania listów, a dopiero, że miałam po powrocie z zagranicy całą wyprojektowaną wielką pracę, która tyle mi nie dawała. Tak bym wyrzucała sobie zaniedbanie korespondencyi, że ledwie żyłam. Od dwóch tygodni dopiero zabrałam się do tej pracy, zaczęłam pisać, dopóki wstępu nie skończyłam, nie pozwalałam sobie myśleć o niczem innem, ale często, często myślę

http://rcin.org.pl

o stole i z łzami tęsknoty ślęgam po tych dniach
przykrych pobojach widmo twojej drogiej
postaci. Bo ile jestem w tym domu, mam
widm tych, których kochałam i których
odeszli... gdy nie śpię i nie czytam z nimi
żyję i opowiem ci to dziecię, co opisuję obrazie
i gmarach, o przyjaźni danym. Natu-
ralnie gdy skończę wizytę [illegible] Na
wspólne czytanie z tobą ojcem pisany
jego, pewno później pisanej jest tamte
wspomnienie, z wyjątkiem ostatnich.
Ty [illegible] nie może przyjechać

Kochana Moja Siostro Ojciec do
Zakładu, który przeniósł zostanie na
czas jakiś — prawda? Nasz obiad domowy
czas stadi, w tych pory: Jadzia, Zosia
i Marie (Tekla) Jadzia nazywa Marię.
Zosia czytuje mnie głośno dziennik,
gdy nie pisze, ten odstawienie czasu
pisze poczty, bom starannie wiele pró-
wnad — Wszystko różnych, mamy
radzę, bom zgoła i jeden dzień niedzielny
o Mszy Obiadu, który od 10ej do
dwóch na niedzielę do i wydadzieć

nie może, dopiero teraz jest to tak jest lepiej.
Czytam wszystko bardzo ciekawie. Dostałem list
przeczytałem (dostań to zdanie i przeczytaj
Kamienie) wiele o Libanie starożytnej, a
teraz kilkoro: abyś zgrzeszył bardzo —
jest w tem cały dzień cudownych afektów,
ale do tego — brrrrr! Pamiętaj, Dziadek
będzie do Grodna dalej z tobą pojechał
napisałeś — do — widzenia — nie! — do wybrania
gabinet Cesarza Wiktorii; Chiena. Gabinet
jeszcze nie obejrzany, ale będzie niezgorzej
Odnajmi mi o dniu Waszej przyjazdu i
o którym pociągiem przyjedziecie, chcę wpraw
dzień. Całuję Cię po wielekroć, Boże Boże
z Wandzią temu podobne. Rokiem wszelkim
głębokiej i serdecznej — Ci. Oż. Mch.

http://rcin.org.pl

28

Въ Варшаву

Варш[illegible], Сауста, 8, кв[illegible]

Mademoiselle

Hedwige

Pieszkiewicz

http://rcin.org.pl

12/XI 99 Grodno

29

2. Psilura Ab. Eremita. O.
1. Psilura Monacha. L.
Nonne.

Moje Drogie Dziatko, – Mamusia przekazuje
mi, że tylko nakazałaś pisać. Nie pamiętam, abym
Siedziała zajęcza lęka jak teraz, a to w Dniu
ostatnim, a jaka Pani ze mnie sprzedajna
mięsa gorąca, teatro dzieci, widzę
Liczę z minutami, jak z godzinami. Mam
w dzień wszystko tak jak lędzie
Dalsze przygotowanie Dawidowa
Dziś cicho, jak Matka porządek. Biedzę się
Ten do odpisania na list, aby potem
wrócić do tej drugiej przy
której widzę. Dla Dziatek
Miejsce ostrożnie
Dzięki. Ogromnie, że
Cmentarz i pamięć
Całe drzewo
Wszystko to nie
Całej Rodzinie
wspominaj i bardziej. Rodzicom oddaj ordery, Tobie uściski od El. Boż

106 EDITION PHOTOGLOB

Carte postale.

Union postale universelle. – **Weltpostverein.** – Unione postale universale.

Nur für die Adresse.

Côté réservé à l'adresse.

Lato riservato all' indirizzo.

5/

Mademoiselle Hedwige

Nussbaum

Varsovie

Сухая, 8.

В Варшаву

Stadny 20 XI 79

Grodno

http://rcin.org.pl

Moja kochana Dinka —

Przedewszystkiem, przesyłamy Tobie i całej Waszej rodzinie tu dawnej serdeczne pozdrowienia o mnie, jakby przystało jej czynić dalekiemu pewnemu ciepłym i dobrym, który pokochał, ogrzewa i — żywiołem tym wzajemnem dojmującem serdecznej sympatyi do życia i świata. Wszystko to przebadź mi-dzy matkami: Mistrzem Kasteł przeźroczych, z których dwie z krakowa, nie wiem przebogo, ale wiem, że od siebie

przebi wielmożność i wiadomość pomyślny
Hr. pamy Rosenbaum. Wreszcie, bardzo je
ostymuje tej wiadomości, powodzeniem
Dorij i dowiedziałam ij, w bieżących dniach
w tych dniach stanie ojca. Bydło orbezier
odzwone jest w Anteb, chociaż niedługo
i rodzinie listu zapewnić nie mogę, ale
dzwone ojciec i przylem, bardzo dobrze
pocieszają bardzo bardzo miłość o mnie
żonej bardzo, które ja rodzinę do wody Dorij
wodzę. Więc tem cenniejszy będzie dar bardzo
pomoc dziecin, które wreszcie pozdrowienia
dzwonię jak widziałam. Dziecinę bardzo
i wydaje mi ij dość wodzę p. Alim
Wobbenda które ja mogę mamy, a

jak Rzepelin Kompatentny pryncypalny
z Bonna do tej ostatki dolawin. Przyjdz
Dostan do Bonna adresym na dwa dni
w Warnawie biorą Rzepelin a czeg tyc.
Pojechała tu na pogrzeb ojca, jutro po-
wraca, dałam ej Wan Dien, a teraz
bardo, bardo serdecznie proszę was o
pomoc, co tylko mogli mogą dla niej
Wiadomo Wasz w ich domu Bogie lat
Pilbe (ojciec swój tam najczęściej mieszkała)
Znalam ich blisko i znam opowiedzieć
jakich ciężko doświadczeń musiała
ciężkiej pracy zyskać, ciężkie wykonać. Dopomóż
ej tutaj w umieszczeniu jednego z synów
w szkole dentystycznej w Bonn. i
o pomoc napisz Wasz drugiego wpły-
wowego dziedziny gdzie tu dziedzi,

jeszcze [illegible] Dziękuję za [illegible] za
pamięć moją, [illegible] Teresa, [illegible] i [illegible]
Zostaw po powrocie do Wasz. [illegible] [illegible]
przyjęcie do was.

Codziennie miewamy w domu wielkie przeprawy
Wiosenne, [illegible] do herbaty, Mamie [illegible]
[illegible] [illegible] na nogi, byleby upadu nie [illegible]
gdzie [illegible] Jadzia nie [illegible] i [illegible]
[illegible] [illegible] Wam [illegible]
[illegible] cała miasto obejść nie [illegible]
o [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[

http://rcin.org.pl

Bz Barnabey
Varsovie, Czysta, 8
Mademoiselle
Hedwige
Nusbaum
Docteur de Docteur Henri Nusbaum

http://rcin.org.pl

ROSEAU

MUSIQUE

Mojej Drogo, najlepsza Dziatko,
Za kwiaty cudne, a słodkie jakie
mnie sny mi pamięć twoja, za wszystkie
dowody dobrych serc nie Kazmierskie
słuchaj serca twego, dziękuję z
całej mocy mego serca, Twoja
Krotka, bo ach
dniach cały ci niedzie-
dziel i do mego pomnego
mieszkania; lecz pamięcią nad-
czułości jestem cząstką Julie
W domu u nas wszystko po dawnemu
Wargen wspomina i pozdrawia
Cię serdecznie Jean. Bedzie
tutaj za telegramy dziękuję.

Zostawiam Ci kilka pocztówek
przyślij mi kilka Twoich.

http://rcin.org.pl

H/

POSTKARTE

Въ Варшаву

Mademoiselle

Heïdige Nusbaum

Варшава, Сухая, 8,

Teleg. от Dr Henri Nusbaum

MUZEUM EMIGRACJI

14/XI 99

Gorlice

Drogi, miły, najlepszy Dziadku,

Jeżeli dotąd nie powiedziałam jak
bolesną mi Wasza strata rodzinna i jak szczerze
współczuję żałobie Waszego domu, dotychczas
dlatego, że w dniach ostatnich tyle przeżyłam
różnych, przykrych i ciężkich, więcej
pierwszych niż innych, nie pozwalało mi
było usiąść i pisać do kogo. Dziś przeniesiony
ciężarem postanowiłam przerwać dłuższe
milczenie i współczuciem, którym
drogi Dziadku, podzielić się z Tobą

i Rodzonymi Rodzicami swymi, Bezsprzymiem Stanisł. Wygasły mego najgłębszego szacunku i sympatyi.

Wiadomo, że baby mi dały nieraz się we znaki: ojca, czy matki matki? Bardzo mię ciekawie dociekiwał ktoś z uczniów, jak to może być, że ojciec przestrzega to czystość małżeńską, jakoteż, otaczający, Rodzicom, przykazania Bożego.

Tu, otwarcie przyznaję, gdyby,

http://rcin.org.pl

Dimmo, dwojonych Renat edzą mię
a o przyjaciołach nie ma co Renat dospo-
minał. Dnie za mimi – całymi grobowego.
Mam bardzo gorące Zaproszenie do
Petersburga na wigilię polską i bardzo
chętnie pojechałabym tam, aby trochę
wszystkich przyjaciół i znajomych. Ale, jak
wiem, nie mogę nigdzie bez Niego. Ale wszystko
wiadomych. Ja niedola, że zdaje się koniec
grudnia, bo dopiero wyjeżdżam do Antoniny

swego wyciągnęłam. Niekiedy za jednak
do zawodu tego nie dbam, bo napisać,
nie każdemu dało śmiertelnie jak mnie
ich pokochać, a następnie, gdy pokochamy
dążyć per aspera ad astra, do gwiazd
przez astra, o aspera mniejsza. Przejdę
jak wszystko. I całego serca, gorąco
całuję cię moja Droga, Dobra Dziunia.
Listu odbiorę czekam, jak łaski
ciągłego i miłego pamięci

M. Odrzykowska

http://rcin.org.pl

Вь Варшаву

Varsovie, Cracka, 8

Mademoiselle

Hedwige

Pusbaum

9

http://rcin.org.pl

21/9 Środa

14

Warszawa

Najmilsza, Kochana! Dzisiaj
Ange Dziękuję. Odpisać
mogę. Kochać
jeżeli odwiedzić mię
lepiej jak
Dopiero
zdecydować
o
przyjdzie
i
Dobrą, gdzie
Kocham i całuję. El. Oż.

ВСЕМІРНЫЙ ПОЧТОВЫЙ СОЮЗЪ. РОССІЯ.
UNION POSTALE UNIVERSELLE. RUSSIE.

ОТКРЫТОЕ ПИСЬМО. — CARTE POSTALE.

http://rcin.org.pl

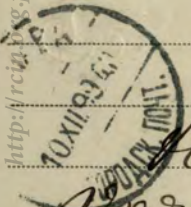

Въ Варшаву
Mademoiselle
Hélvige Nussbaum
Varsovie,
Cyrulna

На этой сторонѣ пишется только адресъ — Côté reservé exclusivement à l'adresse.

WARSZAWA - RATUSZ.

ВСЕМІРНЫЙ ПОЧТОВЫЙ СОЮЗЪ. РОССІЯ.
UNION POSTALE UNIVERSELLE. RUSSIE.

ОТКРЫТОЕ ПИСЬМО. — CARTE POSTALE.

Bb Barmaby
Varsovie, Cayasa, 8
Mademoiselle
Hedwige
Pilsudski

На этой сторонѣ пишется только адресъ — Côté reservé exclusivement à l'adresse.

40 8/1900

Moja droga Dziunieczko Tab. poczciwie i ciężko tęsknię za mojem sercem i życiem, że nie mogę pozostawić ciebie w niewiadomości o smutnym wypadku, który zaszedł w domu. Stary p. Jerzykowski, brat Wasi i ojciec Wandy [illegible] wczoraj [illegible] jego [illegible] to [illegible] [illegible] [illegible]

ВСЕМІРНЫЙ ПОЧТОВЫЙ СОЮЗЪ. РОССІЯ.
UNION POSTALE UNIVERSELLE. RUSSIE.

ОТКРЫТОЕ ПИСЬМО. — CARTE POSTALE.

Въ Варшавѣ
Варшава, Сѣнна, 8
Mademoiselle
Hédwige
Meisbaum

На этой сторонѣ пишется только адресъ. — Côté reservé exclusivement à l'adresse.

ARCHIWUM E. ORZESZKOWEJ

17/I 900
Grodno

Mój Drogi, Kochany Dziadku

Z poważaniem czytałem wasz list o liściu tobim o Waszych upadach z upadem. Ale wy ij tam poprawiajcie mienie do chodzenia! I jak tam wiosna przy Was?! I co z tego bedzie? Z gdzbardziem ten zdumieniem czytam o ciągłem niedrowiu Waszej Kochanej Mamy. Jak to stanie z Waszym wyjazdem zagranicę? Z żalem dzisiejszym myślę, że może nie spotkamy się tak Konieczny, bo jeśli

potrzeby będzie matce, niemowlęciu
i mówić; wszystkie życzenia inne jak
jej w jednej chwili odmienić na górę i zabawki
wstępić podniosły. Ubogi mało człowiek
posiada, aby mógł wypełnić się na przykłady
brone i ubi i pociechy cierpiące z
ciemnej macierzyńskich. Wiele jest na ziemi
dobrocennych i ważnych, ale te są najdroższe,
bezcenne. Kto je posiada, na życie
szczęście niema prawdy, bo w niebezpiecznych
jego gorączach posiada bujny i obfity
strumień miłości.

U nas dosyć smutno. Dnia jednego
wróciła. Jadzia tęskni. Ubogotowa i pojęła

swoim bliskim wyjściem do mszy, a jemu
bliskim wyjściem na ślub i weselebrata.
Byliśmy zapewne razem, z bolszcami w dobrym
czymś, gdzie nie Maryni Olszewskiej, która
cytuje mi wiersze. Teraz czytamy
Wahrenberga Todtaja, dzień z widokiem
na góry wyjeżdżamy, a z niektórych pomie-
szczeń Dziś Z. Stanisław wyprowadzamy się pra-
jektnej i zapewne tak dzień mijo
pozdrawia Z. P. Barbarowski proszę mi o wiadomość
co sprawia wrażenie pokojowe jakby
i stosunki jakiegoś nowego Dnia. Może ich
Antka otoi i będzie, że jeszcze dalej i nie
wyjdzie, a powodu niego postawi, który umiał

jak grób. Bardzo odroz, ale być może, że nie uniknie tego prawie codziennie i prawie wszystkie prawie oryginalnej. W tych dniach napisałam [illegible] do mnie, dwa tygodnie wcześniej przemyślałam 30 osobom, pomiędzy którymi byli studenci [illegible] i ich siostry [illegible]. Wczoraj [illegible] było 22 osoby. Umyślnie [illegible] napisałam i przeczytałam o Chrystusie, Matce Bożej, przemyślałam Psalm krzyżowego, było wiele rozmów, [illegible] rozeszli się dopiero [illegible]. Jeszcze tego dnia [illegible] gdzieś [illegible] [illegible] [illegible]

43 17 82
1 IV

В Варшаву
Varsovie, Cyrulta, 8
Mademoiselle
Hedwige
Rusbaum

http://rcin.org.pl

3

http://rcin.org.pl

H. Altenberg, Lwów. No. 27.

4.

Karta korespondencyjna.

(Correspondenz-Karte.)

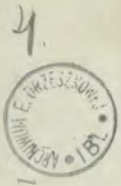

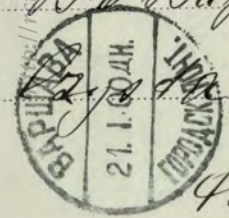

Wo Barmaley, Prosze

Fräulein, Mademoiselle

Heidwige Nussbaum

Drog – Dziatko, niepotrzebuję mó-
wić, że chwalebna twoja – bo-
pobudzi mię bardzo. To wiesz
ojciec na upatrzenie Mamy nie
zasługuje, w tem jednak
jest już znawstwo i troskliwość
twego ojca. Jeżeli w zamiarach
nie zajdą zmiany, przenigdy o tobie
zapomnę w „adresach" co dnia i co
dzień pamiętam te. Rok. Mamy, a jeżeli
zajdą, o Boże, chcę bisteczek
i jak się stanie. Mnie w ostat-
nich czasach dzieje codzienne
bole głowy, prawda zajęcie
pisać; mam tak trochę zmart-
wień, pewnej natury, ale
wszystko jest w porządku
i pomimo Bożej pomocy
mości. Całuję cię z całego
serca

Twój Ojciec.

5.

ВСЕМІРНЫЙ ПОЧТОВЫЙ СОЮЗЪ. РОССІЯ.
UNION POSTALE UNIVERSELLE. RUSSIE.

ОТКРЫТОЕ ПИСЬМО.— CARTE POSTALE.

http://rcin.org.pl

Въ Варшаву, Сѣнная 8.

Mademoiselle

Hélène Lévy

Пиявит

Autotypia Lwów

24/II 900

Mój drogi Dziadziu

Jestem w tych czasach tak niesposobna do pisania, że na przesyłkę dziękczynną nie mogę się zdobyć na kartkę drewna najzwyczajniejszego pocztowego. Od Ojca tego wiem, że chwała twoja jest jim na przeszkodzie; ale Ty zdemnie mojej wdzięczności dałeś i tę widzialność. Jeżeli nie zatar jeszcze do nas przyjedziesz, to wszystko zatarzę o słowie swojem i jak cenię się przed Tobą Panie Bartoszewicz Wam wszystkim pozdrowienia tkliwie miłe przesyłam

El. Orz.

ВСЕМІРНЫЙ ПОЧТОВЫЙ СОЮЗЪ. РОССІЯ.
UNION POSTALE UNIVERSELLE. RUSSIE.

ОТКРЫТОЕ ПИСЬМО. — CARTE POSTALE.

http://rcin.org.pl

Въ Варшаву
Сухая, 8.
Madame
Hedwige Rusbacka

На этой сторонѣ пишется только адресъ. — Côté réservé exclusivement à l'adresse.

26/II 900

Ph. Altenberg, Lwów No. 19.

Mój Drogi Dimitri,
Jak serdecznie za-
imponowała mi ta twoja
przedwiośniowa choro-
ba i jak chciałabym
się zobaczyć, że pra-
wie chciałabym w tym
celu do Wasa gdzie
do tego można
ale teraz, dotychczas
mi było pojechać do
Paryża albo kaimś
do Wasa. O przyczy-
nach powiem ci
kiedyś, tymczasem,
wiesz na pewno, że
nie mogę. Dzięki, Oj-
ciec twój wspomina
moje obawy. Może ja
przeziębię trochę, ale
wkrótce wyjadę wiosną
i przyjadę. Czekam
tego z wytęsknieniem
za trochę o moje
zdrowie, drogi. Jest
ono dobre. Na przed-
wiośniu oczywiście
wyjdzie czasem, wy-
jeżdżam jak nie mogę
bo konie sprzedałam
z powodu choroby
stawu i wandrówka. Głęboki ukłon Rodzinie
twojej. Wandrowca całemy całym, Julie Dimitri
Miłowanie Mowne i Ręce pocałuje. El. Orz.

http://

8

Karta korespondencyjna.

(Correspondenz-Karte.)

http://rcin.org.pl

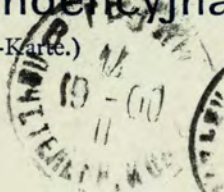

W Warszawie

Mademoiselle Edwige Rusbaum

Varsovie

Cyrulna, 8

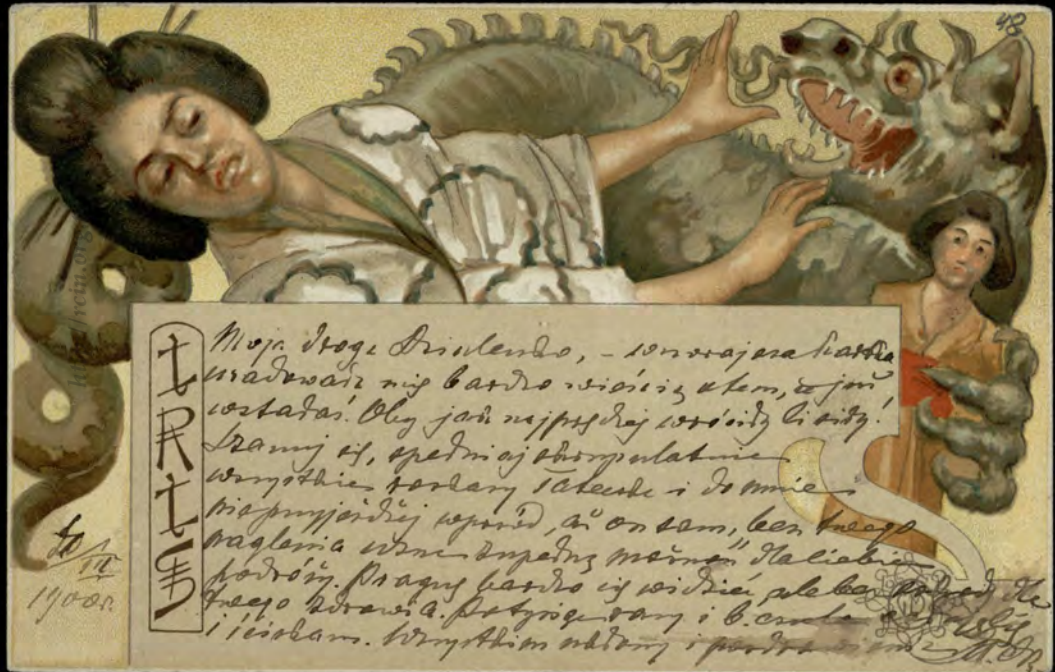
48
IRIS
Mojr. Drogi Drisdendo, - wczoraj na balu
uradowali nij bardzo widzisz z tem, że jam
wstał. Oby jak najprędzej widzieć Ciebie!
Skromnej ci, spodniej obcisłe
wszystkim bardzo takeste i do mie
najprzyjemniej wpadł, a on sam, bez wszego
zaglenia wam wpadnę mówiąc. Kalabrie
podróży. Pragnę bardzo ci widzieć pale bardzo
tego widzenia. Pozdrowienia i ucałowania
i ściskam. Wszystkim radzę i pozdrowienia
to 1/11
1908.

CARTOLINA POSTALE

OFFICINE G. RICORDI & C.-MILANO.-DEPOSTO 017 -

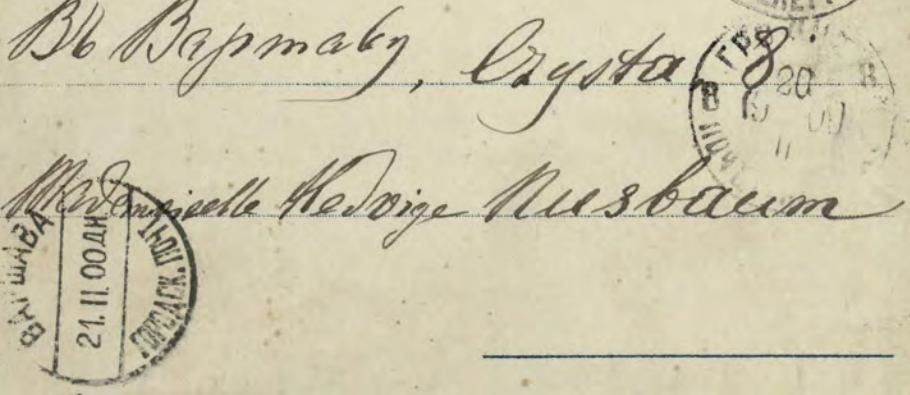

15/III 907

49

Moja droga Dziunia

Taki dawno nie miałam nic od ciebie, że niepodobna ci wcale nic gorszy. Przeczuję o pewnych zaraz jak mamy i Rieczy możemy spodziewać się twego powrotu. Dostałam dwie kartki w dniach ostatnich. U nas przed Wielkim Dniem zawsze wypadek przykry. Mamie w ślizganiu upadła na ulicy i tak stłukła się tak silnie, że Wielkim była niepodobna chodzić, a dzisiaj jeszcze bardzo cierpi będzie. Dziś mamy przyjechali do Białegostoku. Gdybanie jeszcze nie widziałam, ty nie otrzymała ale dziś będę w mieszkaniu i dostanę od Ciebie. Kochamy Cię i całuję Mocno Cię. Ela

10

ВСЕМІРНЫЙ ПОЧТОВЫЙ СОЮЗЪ. РОССІЯ.
UNION POSTALE UNIVERSELLE. RUSSIE.

ОТКРЫТОЕ ПИСЬМО. — CARTE POSTALE.

http://rcin.org.pl

Въ Варшаву
Сухая, 8
Mademoiselle
Pologne
Lisbaum

На этой сторонѣ пишется только адресъ. — Côté réservé exclusivement à l'adresse.

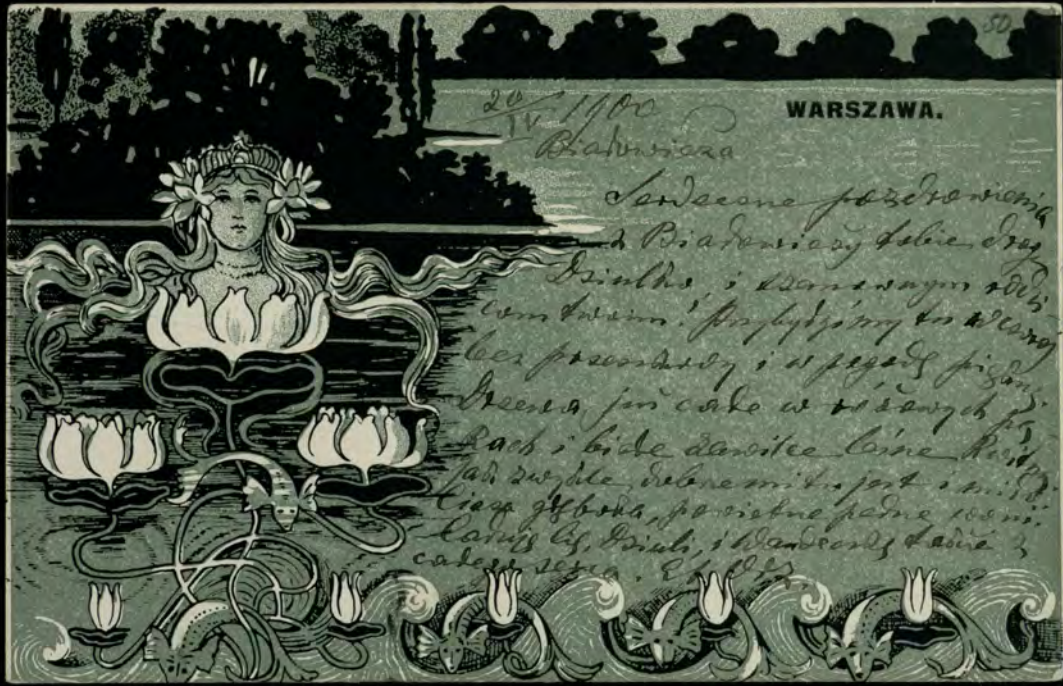
WARSZAWA.

Druk W. Dunina, Warszawa.
http://rcin.org.pl

11

ВСЕМІРНЫЙ ПОЧТОВЫЙ СОЮЗЪ. РОССІЯ.
UNION POSTALE UNIVERSELLE. RUSSIE.

ОТКРЫТОЕ ПИСЬМО. — CARTE POSTALE.

Въ Варшаву.
Сгуда, 8
Mademoiselle
Hedwige
Nussbaum

На этой сторонѣ пишется только адресъ. — Côté réservé exclusivement à l'adresse.

Л. п. варш. 14/9 1899.

H. Altenberg, Lwów. II.

http://rcin.org.pl

27/IV
1900

Moja najmilsza Dziatko, - czy otrzymałaś kartkę moją z Białowieży? Szczęśliwy tam Rikus dn 6. przyjemnie, wróciliśmy we czwartek i zaraz potem zabrałem się do roboty, chociaż czuję się

kartkę chorą na nogę i jakoś-nieuważny. Jadzi nareszcie dziś przyjechał, za godzinę mam go poznać. Ślub i wyjazd weekendowy. Resztę wszystko jak było. Z całego serca, mocno całuję Cię Dziatko moja droga. Wszystkim twoim ukłony i pozdrowienia Ci. Ot.

12

ВСЕМІРНЫЙ ПОЧТОВЫЙ СОЮЗЪ. РОССІЯ.
UNION POSTALE UNIVERSELLE. RUSSIE.

ОТКРЫТОЕ ПИСЬМО. — CARTE POSTALE.

http://rcin.org.pl

Въ Варшаву
Сѣнная, 8
Mademoiselle
Hedvige
Pilsudski

На этой сторонѣ пишется только адресъ. — Côté réservé exclusivement à l'adresse.

2 V 1900

Mój najmilszy Dziadziu! Raz tylko dwa zdania i bieżę atmy mój i Dzidzi Cię nie całego ściskam. Nie miałam czasu pisać sama, bo przez Dzidzi było w domu zamieszanie, a teraz jadę do Bielska u Wasz ojciec a wiem z miesiąc odjechała. Byłam bardzo radosny jego wizyty, jest, przyjęcie. Mąż jej bardzo zniszczenie ciężki, podobał; niedobry, ale sympatyczny, ludzi spotkał miłe wrażenia, ale jest ciężkim ciężarem. Cesarz jest to jedzenie jadzie, bo zrandzi, nic szczególnie dobrego, ciężkie, a przy tym do dzieci nie dobre, a przy tym wcale ogromnie ja. Dam Ci kilka wiadomości, ale dalej chodzi jabłko najmniej i zapomniałam to do pisania - może mi nie będzie miało do opisania pary dziewiątki i pane czekać więc i pisz dlugo, może przyjdzie do czasu, Dziadziu najdroższy. Całuję Cię mocno i przesyłam pozdrowienia przyjacielskie. El. Bor.

13

Deutsche Reichspost

Postkarte

http://rcin.org.pl

An

Bb Barnaby

Mademoiselle Ewige Ausbaum

in Warsovie Cayssa, 8

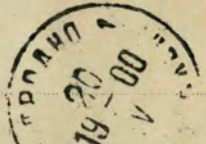

Wohnung
(Straße und Hausnummer)

25/IV (8/V) 1900 51

Moja najlepsza Dziatko, dziękuję serdecznie za list, który mię zabawił, rozśmieszył i dał mi nadzieję, że z Tobą rozmawiam. Tym razem tak dagerotypowany, że na dłuższe pisanie zdobyć się nie mogę, więc tylko za Twoim przykładem pozdrowienie. Otrzymuję dużo najlepszych, najzabawniejszych, pełny lokomotywy do końca 2 tomu Tainé i Murowej korespond. mam w tych czasach mnóstwo. Noga mi jeszcze tak boli, że ani na krok z domu nie wychodzę, na gorąco tylko całuję serdecznie. Do widzenia! Jadwicińcia w domu, Mamcia wpis na str. Kasi, Pani Basia, ojciec Mateusz Obszański pozdrawia was i pomaga we wszystkim. Ale pocałunków tobie

14

ВСЕМІРНЫЙ ПОЧТОВЫЙ СОЮЗЪ. РОССІЯ.
UNION POSTALE UNIVERSELLE. RUSSIE.

ОТКРЫТОЕ ПИСЬМО.— CARTE POSTALE.

http://rcin.org.pl

MUZEUM IM. E. ORZESZKOWEJ

Въ Варшавѣ
Варшава, Сѣрая, 2,
Mademoiselle
Hedwige Nusbaum

На этой сторонѣ пишется только адресъ. — Côté réservé exclusivement à l'adresse.

http://rcin.org.pl

Verlag von WEZEL & NAUMANN Leipzig.

14/V 1900

Mój najmilszy Dziadziu, biedy różne na nas popadały, dlatego milczałam i teraz tylko ze kartkę piszę. Maria od Brenchitu, a ja od Migreny piekielnej, ja-kiej odlatwiedu jeszcze nie miałam, trzy dni przeleżałyśmy w łóżku. Ale nogi lepiej mi idą, ale jamne chodzić trudno, a po migrenie bardzo słabo. Drętwy, ciężka i monotonny dzwon i w uszach panuje szumanien, kataśmiech, to dzwon pada. Nie piszę, nie czytam więcej dzisiaj nic; jutro dopiero coś napiszę, jeżeli migrena nie powróci. Wszystkich odeliczniczek i wspo-leżniczek, piszących dla tego, aby ciż powie-dzieć, kardo cmile wspomnień i ukłon wiedzieć, że Dziadzie, zdrowie mogłyśmy odlicz. Ukłony przesyłam ciż i Rodzinie – El. Ch.

15

ВСЕМІРНЫЙ ПОЧТОВЫЙ СОЮЗЪ. РОССІЯ.
UNION POSTALE UNIVERSELLE. RUSSIE.

ОТКРЫТОЕ ПИСЬМО.— CARTE POSTALE.

http://rcin.org.pl

В Варшаву
Varsovie, Сырая, 8
Mademoiselle
Hedwige Neisbaum

На этой сторонѣ пишется только адресъ. — Côté réservé exclusivement à l'adresse.

24

ALGER
Intérieur d'une Maison Maure

http://rcin.org.pl

27/V 1900

Moja [illegible] dzisiaj, bytkoco
wstałam potrudzeniu dniach [illegible]
na influenzę i ciężki [illegible]
[illegible] jeszcze dzisiaj [illegible]
Nałem. Dla tego tylko [illegible]
pisz, aby podziękować [illegible]
list ostatni i objaśnienia [illegible]
[illegible] b. mi drogi. Gdy tylko wstąpię [illegible]
[illegible] obszernie o tem wszystkiem napiszę
i wyślę, proszę o wiadomość
[illegible]: jak jest teraz w Petersburgu
[illegible]? U nas ciepło, przemiennie
[illegible] słonecznie, ale chłodno. Dzisiaj [illegible]
[illegible] Rikby, zaraz zamykamy [illegible]
i zaraz zamykam [illegible] Basia, Wanda pozdrawiają
[illegible] ja, cmok i [illegible]

ОТКРЫТОЕ ПИСЬМО

CARTE POSTALE

Ce côté est exclusivement réservé à l'adresse

16

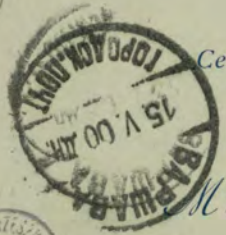

Mademoiselle Hédwige

Reisbaum

Varsovie, Czysta, 8

Вр. Варшавъ

A. CHODOWIECKI
VARSOVIE
PLACE
DU THÉATRE 9

http://rcin.org.pl

Niedziela 3/VI 1900
56

Mój — złota Dziatko,
Postanowiłam jutro o 8ej
pociąg. pośp. wyjechać do Was
z Radlem jest mi o wiele lepiej,
ale ime ssemy niedobre
i sama cały pobudki chodzę
domiam miejsca. Niedziela
będę, że jestem tam ogromnie
wdzięczna za list wczorajszy i
stosownie do zalecenia Jego
postępuję. Jeśli te medykamenty
mają mi jakiś pożytek w chamberze
gard. alem bardzo nie pobolewała
i daj mi wiadomość na dobranoc
mego pokoju. Którego to kraju
[illegible]
a powodu pobytu pobyt. Całuję Cię serdecznie
Do zobaczenia
El. Bz.

17

Deutsche Reichspost

Postkarte

An

Mademoiselle Pauline

Rusbaum

in Varsovie

Bei Bapenaky Wohnung (Straße und Hausnummer) Cegelna, 8.

http://rcin.org.pl

Dzieci moje najmilsze! Wczoraj byłam tak zmęczona, że nie mogłam nic dokończyć. Dziś odpoczęłam, ale z chorobą nie lepiej, a nawet jakby gorzej jeszcze. Pogoda zmienna, bezwietrzna, cały dzień siedzimy na ganku, z Klarcią i Witoldem. Matematyki, Biblijnego. Jedno mi za tobą, wiesz jakie, chodzi i serdecznie zamęczy się dzieckiem. Ojciec tu nam pomaga, a nawet chodzi do [illegible] dzieci i Klarcia płacze, wandeln [illegible] Całuję was wszystkich serdecznie. Kochamy Was. Ela

ВСЕМІРНЫЙ ПОЧТОВЫЙ СОЮЗЪ. РОССІЯ.
UNION POSTALE UNIVERSELLE. RUSSIE.

ОТКРЫТОЕ ПИСЬМО.

CARTE POSTALE.

Ce Côté est exclusivement réservé à l'adresse.

18

http://rcin.org.pl

Mademoiselle

Edvige Neusbaeum

Въ Варшаву

Varsovie

Cyrulna, 8.

15 IX
VI 1900
Cracow

Mój najmilszy Dziadku

Karol, Radca, czuje się bardzo, ostatnie i zmienia bezsenności, gdyż dawniej mi to będzie narzeczeństwo, że jestem pewien bezsenności, dzień dzień zaraz pomyślnie niedzielny ostatni. Więc nie spodziewaj się wielkiego listu. Piszę dla tego aby dowiedzieć się z góry o nic osobliwego powiedzieć nie z Tobą. Same pozdrowienia i ucałowania. Ciesz się, że dobrze jest wyjść dzień na wieś, bo tak. Ale dziewczyna potrzebne. Same jasnemi z góry

nie pozwalam, i nadzieję chyba zdaje się
ją na odległość, gdy chorobliwość wróci
do zdrowia i energii. Tymczasem w
domu jest pozwalającej wygodnie i
obszernie znajomych Pokoleń tak,
dzielne odstraszyć, że nikogo zupełnie
nie widzę, oprócz pozwalających,
dawnego p. Rohdenowi: przepis
Dra Lewita nam swoją istotnie
zajmującą i oryginalną stronę,
widzę Mahnow. przeciwnie przede
ciągle z dleniem i Obrzędnie,
wiosny nie i nikogo. Przemyślimy
razem Ryszinga Briefe Romans
i jakem dachowym Niemcy
i Londyn pisze ozen
Myślałem sobie że gdyby

nie była dla jak jestem [illegible] ordalej
na ciele i duchu, ale miała
jeszcze dosyć chwilę przedpołudniowej
energii, żebym mogła pisać
dla pisma napisała Księgę Rodziców.
Miałam dość tematów z życia
rodziców, ale Ojciec mi zaprzepaścił
Gdyż starannie [illegible] osobiste
można oprócz obcowania w ich
sypialni i stołowania z gośćmi
codziennych. Wyczytam też na Ojcowe
jakiś dotyczący charakteru, odmienne
pojęcia. Listów do pisania mnóstwo,
ale siły brakuje i - co prawda -
ochoty. Jak dzisiaj z migrenami

http://rcin.org.pl

twojej Kochanej Mamy, Która z całego
serca pozdrawiam, Wandzię całuję
mocno, mocno i życzę jej przykładnych
dniach. Ojca pewnie odemnie
najlepsze słowa szacunku i przyjaźni
Ciebie, Dziubi, ściskam, całuję,
do serca przyciskam. Pisz jak
najczęściej. Tu co słychać? Z Mamą
wsi. Jolene dobrze, dysponuje
nie pomoże: nie będzie miała Kochanej
do będzie miała Karol kochanej,
ale zawsze ciej coś będzie. Bądź
zdrowa, kochaj ją jak najlepiej i
niech ci wynagrodzi nasienie i miłość
odległości! E. Oz.

http://rcin.org.pl

61

15/VI 900

Въ Варшаву

Varsovie, 15/VI 900

Mademoiselle

Edvige

Neuhaus

19

http://rcin.org.pl

Z listu i karty z Obor
derdennie zbetem Dziadowi dzię-
kuję. Zarazem prośba następująca. Pi-
tała do mnie pani
Bers., że miała wiadomość
drogiej Mamy i twoją, o czasie Rzeź
stwierdza, że Ojciec twój i Dr Bersch
już odeszli, w tych dniach dawniejszej
prawdy mi radzi odwiedzinami zaszczy-
Czy to prawda, Dziecki? A jeżeli prawda, to Ty? Nie pi-
o tem datar, przeglądnie bardzo, bo jeżeli widomości mieszają
tak mijamy, to w tych dniach napisz duży list do tego Ojca
a zasmuceni prośbami i pytaniami o negocjowania o
wiosce nie będziemy. Myślę już o wyjeździe gdzieś dalej, ale
nigdzie gdzie tam mi zarobku jednostajny. Całuję Cię mamo.

Wesołych Świąt
Wielkanocnych
życzy
Ci Ojciec.

WIEZEL & NAUMANN LEIPZIG

Serie 13

20

ВСЕМІРНЫЙ ПОЧТОВЫЙ СОЮЗЪ. РОССІЯ.
UNION POSTALE UNIVERSELLE.RUSSIE.

ОТКРЫТОЕ ПИСЬМО.— CARTE POSTALE

http://rcin.org.pl

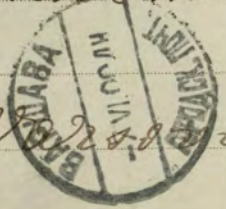

Въ Варшаву
Mademoiselle Edvige
Niesbaum
Варшава, Сухая, 8

27 VI 1915

Grodno

Mój najmilszy, najlepszy, złota,
Moja Dziunia! Jestem zdrów w
Grodnie. Jest pogoda nie
Rosja, ale ciągle słabo
jestem i do niczego nie zdolny.
Panowie Doktorowie wczoraj
nie odnaleźli, więc dziś pójdę
Kapitan, aby rentgenizm zrobiła
Może wyjadę dzisiaj nie wiem
zdecydować się odrazu czy nie
ciężko, że jestem na obczyźnie
drogiej. Odpocznę, nabiorę
sił i zdrowia; niepotrzebnie
pisałaś i martwiłaś niepotrzebnie
Całuję Was całego serca M. Ch.

ВСЕМІРНЫЙ ПОЧТОВЫЙ СОЮЗЪ. РОССІЯ.
UNION POSTALE UNIVERSELLE. RUSSIE.
ОТКРЫТОЕ ПИСЬМО.

CARTE POSTALE.

Ce Côté est exclusivement réservé à l'adresse.

21

Mademoiselle Olga Neuba em
Bapem. Biarec. sp. dop. cm Poraj
st. Poraj, Fabryka Natalin,
Wm Pan. Hasfeld

http://rcin.org.pl

Moja droga, złota, Kochana Dziuli, przebacz, że tak rzadko piszę i tylko krótko, ale jestem b. biedna i pobolewa mi, potrzebuję b. wiedzieć, być ci najlepsi i najmilsi, o których wiesz i – radzę mi jechać do Bissingen. Za kilka dni wyjadę [illegible] Czuję się [illegible] ale nie mogę; Rzuć jakieś i wiele razy bolesne pisać, nawet listów Dziwnych miejscach. Ale wiedz i wierz, że Kochamcię serdecznie, że jesteś zawsze przytomna myśli mojej i że mamy w tobie, jak to [illegible] z tobą tego [illegible] swoje serce El. Ot.

22

ВСЕМІРНЫЙ ПОЧТОВЫЙ СОЮЗЪ. РОССІЯ.
UNION POSTALE UNIVERSELLE. RUSSIE.

ОТКРЫТОЕ ПИСЬМО. — CARTE POSTALE.

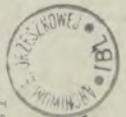

http://rcin.org.pl

Mademoiselle Edvige
Niemtsewicz
Варш. Вел. ж/дор. Ст. Прага.
Fabryka Kabalin
Wm J. Hasfeld.

На этой сторонѣ пишется только адресъ. — Côté réservé exclusivement à l'adresse.

Nakładem St. Winiarskiego w Warszawie 1 J. II. Bapmana 6 1900.

ELIZA ORZESZKOWA

64

Moja najlepsza i najmilsza
Pociechy mi, w tym biednym Monachium,
jest wiem, że Tobie jest dobrze na tej,
Tyjen z natury ludzkim, tkwiły pranjem
Dużo myślisz. Niech wszystkie dobre
moce Niemcie inne dobre będą Tobie
Niech cię otaczają na ich natchnienie będą
Ritne i stałe one! Jakże pragnę, abym
ty zastępczyni w literat. polskiej! Ideał
Nijsze jednak nad to: będzie zaszłości!
Najważniejsze: będą dane dobry, czytaj i wiadomości jak teraz
jestes! Tyle o Tobie, a o mnie
Że mi się zdrowiem Niedjmentu dane
czy nie gorsze, ale prykre. Pojutrze czy
Tam do 10 dni. Stamtąd do Krakowa
Całuj Cię Basia. Myślę o Tobie często i czekam. E. O.

Wyjechałam 11/8
Jadę na Berlin

23

ВСЕМІРНЫЙ ПОЧТОВЫЙ СОЮЗЪ. РОССІЯ.
Union Postale Universelle Russie.

Открытое письмо. — Carte Postale.

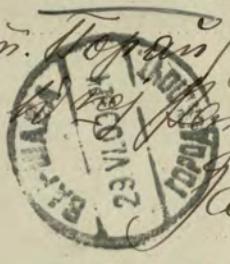

Warszawa, wiedeńska. Dr. Sel. [illegible]
Cot. Kopaj [illegible] Natalia
[illegible] Hasperd, Nab
Jadwigi [illegible]

Фототипія Шереръ, Набгольцъ и Ко., Москва. Phototypie Scherer, Nabholz & Co., Moscou.

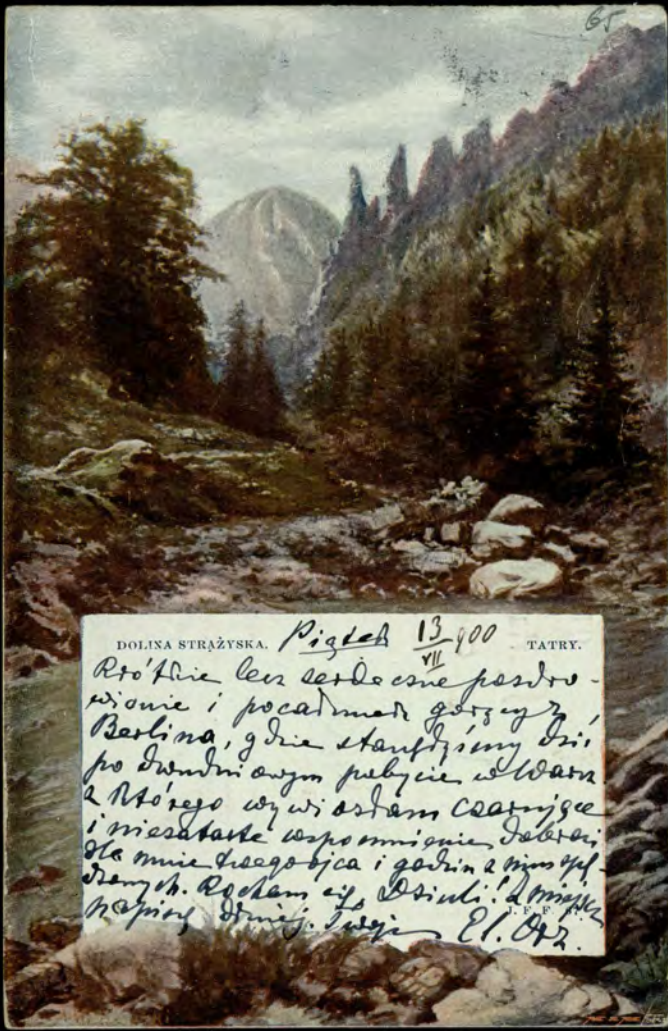

DOLINA STRĄŻYSKA. Pigdeh 13/VII 900 TATRY.

Różdzie lecz serdeczne pozdrowienie i pocałunek gorący z Berlina, gdzie stanęliśmy dziś po dwudniowym pobycie w Wiedniu a którego wrażeń ostatnich czarujące i niezatarte wspomnienie dobrej dla mnie Pragi obejca i godzin z nimi spędzonych. Rockam cię Dziuli! Do miłego napisz do mnie. Twój El. Orz.

24

ВСЕМІРНЫЙ ПОЧТОВЫЙ СОЮЗЪ. РОССІЯ.
UNION POSTALE UNIVERSELLE. RUSSIE.
ОТКРЫТОЕ ПИСЬМО.

Karta korespondencyjna.

Correspondenz-Karte.

http://rcin.org.pl

Mademoiselle Idzia Nussbaum
в Россіи, Russie, gouvern. de Piotr-
kow, stat. Koraj, fabrique Natalin,
chez Mrs Hasfeld

Wspomnij Panny i listy twoje, Dziki moja Adela, odmyślam
sam i bijąrz, Dijbrij. Samopiodem z Berlina; stąd jemenie
co dzięty instalacji, poczęli Amazji, nadzwyczajnie
wpadły esatone Assembadrijs. Jeżdżą Rebekie podobno napisy
obrzezanie, Indianen o przejażdżce pisarskim, który mi zadbaja
Jeden tyRebyle, że dzierdzie obrzymiesle; Pastar prestadam
Cerej, Pissingen wiosenne, ale trzeba się przygotować
Podobno spore Poznadam. Do widzenia i pocałunek. Do Marysi ob
i dzienne Rób a cię kochan Ci. Ow.

25

POSTKARTE.

http://rcin.org.pl

An Mademoiselle Olga Neusbaum

Russie Pologne, gouvern. de Grodno,

Nadrzecze, Fabrique Natalin

chez Mme Hasfeld

B. B. M.

6/VIII 1903

GRUSS

Co się stało? Dlaczego Ola
Pawle nie jadracie? Jak, Zdrowie rod.
córeczka. i Stasia? Wy Zabawiamy
się jamne obiado 2ch bo to przejaśnienia
Dziś jeden Zabawy oddawa. wiję pozdrawia
się. Całuję Cię, Dziuś, i wiąże się oczekuję Ci. Ot

27

Postkarte

http://fotopolska.eu.org.pl

An

Mademoiselle Ewige

Neubaum

in Russie Pologne, à Varsovie,

Wohnung
(Straße und Hausnummer) Czysta, 8.

16/29 Sierpn. 1885 r.
Gdańsk

68

ARCHIWUM E. ORZESZKOWEJ

Moja droga, złota Dziatko,

Piszę bez żadnej pewności czy list mój znajdzie Cię pod dotychczasowym adresem, bo tego piszę wszystko i dotąd nie wiem, wyjdę dopiero do domu przed jesienią, albo zaledwie wyjadę czy do odpoczynku po pracy całego ubiegłego z pracy upadłe wiadomości. W domu, zastanę dwa dni i będziemy w dobrej dobranej Mamy, do której

adres otrzymałam, ale bez
wiadomości, jak długo potrwa
miejsce zabawienia. Dziś ty
ni niemam z podobnych wiadomości
od Cielie. Żeby chociaż Pastor!
Znalazłam w domu dwie
rzeczy. 1° Mamidło cisiło chorą;
2° Niemówność wyjechania na
wsie do Biadowiczy, z powodu
najdłuższej zimy, która tam
zjeżdża dziś wcześnie, a potrwa
do dwóch tygodni. Jeżeli wy-

przestaram się nie
powtórzyć błędów, popełnionych
z upływem.

pojadę tam, do Chyba na 2 tygodnie
i na Wielkanoc. W razie gdybyście bilet
ten otrzymali, — o ile możności
do wyjazdu z nim prosiłbym
Jaśnie Panią o zawiadomienie Bi-
dow. na Grodna i dojechanie
tu w dniu powziętej, ten
jak zwykle wyjście mi
radzi praedicta. Dalej pisać
nie mogę, bo po tak długiej
niebytności w domu mam
dużo zajęć, listów i t. p.

ilość miesięcy. Bóg dopełni
dalsze, jedynie, i dozwoli
najlepiej i najmilszemu
ojcu spotkać, że z całego
serca Boskiego Was i jestem
przyjaciółki Wasz.

P. Wasilewski

http://rcin.org.pl

Подольской губерн.

Летуцкево,

с. Слободка

По Волковысской

Ст. к. Красовскому

для перед. Дм. Клусевичу

28

http://rcin.org.pl

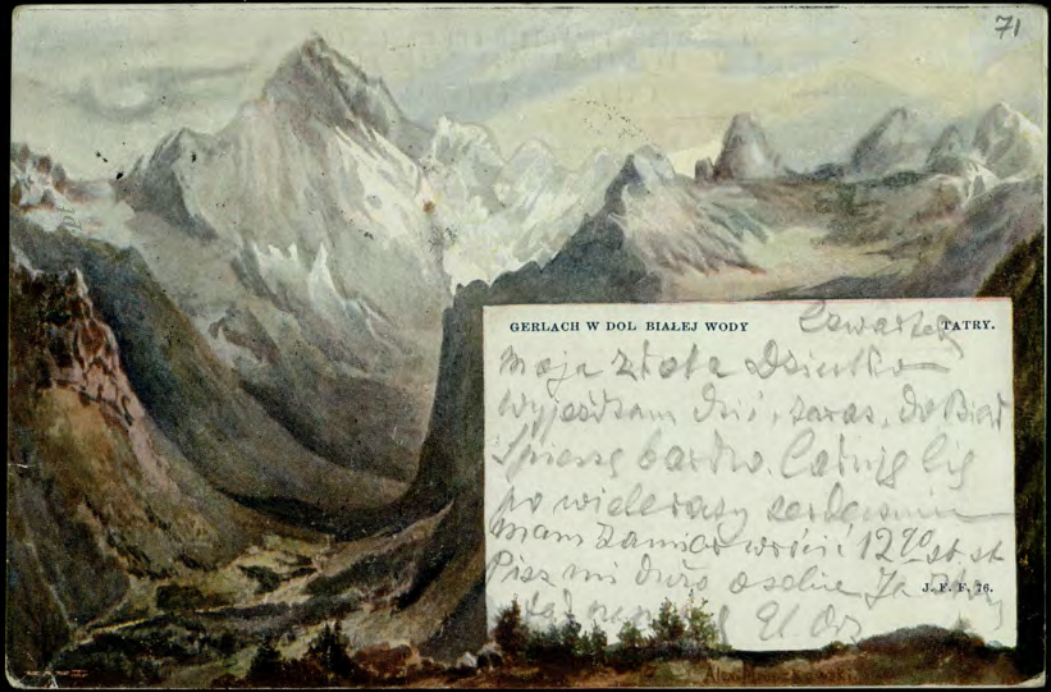

GERLACH W DOL BIAŁEJ WODY TATRY.

Zawrat

Moja złota Dziatko
Wyjeżdżam dziś, zaraz, do Biał
Śpieszę bardzo. Cała się
po wielekroć zarumie
mam Damę w wózku 12 st.
Piszę mi dużo osobie
J. F. P. 76.

29

ВСЕМІРНЫЙ ПОЧТОВЫЙ СОЮЗЪ. РОССІЯ.
UNION POSTALE UNIVERSELLE. RUSSIE.
ОТКРЫТОЕ ПИСЬМО.

Karta korespondencyjna.

Correspondenz-Karte.

Varsovie, Cyrulik, 8

Mademoiselle

Edwige Lisbaum

http://rcin.org.pl

16/IX 1902
Białowieża

Z Białowieży pozdrawiam
Ci drogą Dziatkę pozdrowienie
Tobie, Ogórko, i Kip, i Niziołko, i Stolę
Samej, która wczoraj przebiegła nam drogę.
Od tych dwóch jestem, jak zazwyczaj jestem,
Zdalene, miłe, ciągle. Obaj Niziołki przesyłają
Wóz do domu. Czy nie odwiedzicie Cesarzowej
Moniki, która do was przyjechała?
Białowieża 28, 4 [illegible]

Nürnberger Kunstverlag Emil Pohl & Co. Serie XXVI. Blumen No. 3

30

Postkarte.

Carte postale. — Cartolina postale.

ОТКРЫТОЕ ПИСЬМО. — LEVELEZŐ-LAP.

archiwum.wbp.pl/kolekcja.org.pl

Mademoiselle Idoige

Rosbaum

Varsovie

В Варшаву Сауда, 8

23/IX 1901 Jadwin

Moja Złota Dziunio,
Wczoraj wróciłam z
Białej. Razem zemną
przyjechali do nas Józio
Pp. Ksawa. Więc mam
gości i nieco dużo
czasu jestem drogą
więc tylko kartkę Ci
posyłam; więc nie myśl źle
powodu źle o mnie, ale myśl
Kochanie Ty! Więc pocałuj
Ciebie Cię całuje Cię Ot.

Przesyłki [illegible] za granicę
co zamiast [illegible]

http://rcin.org.pl

ВСЕМІРНЫЙ ПОЧТОВЫЙ СОЮЗЪ. РОССІЯ.
UNION POSTALE UNIVERSELLE. RUSSIE.

ОТКРЫТОЕ ПИСЬМО. — CARTE POSTALE.

Mademoiselle Poige
Nesbaum
Barnaby, Varsovie
Cyrulna, 8.

26/IX 1908 Środa 74

Mój Drogi, najlepsze Dziecko! Ogromnie, niemiernie zmartwiłaś mię wiadomością o chorobie twego brata. Biesz pokojnie tem jestem, ale jednak chorobie tej nie ufam. Jedź tam jak najprędzej! Jak bardzo cię żałuję, że nie będziesz! Jednak myślę i radzę, że tak trzeba. Walczę z całych sił z przykrem zmartwieniem, które mi przyniosła wiadomość o twoim bracie, a przyjęcie chodzi, że chcę się rozpłakać, a uśmiecham się i pocieszam. Nie pisz dziś, bo nam gości przybywa, a jeszcze w domu napisz dzisiaj, jak z chorym i tobą. Ściskam cię serdecznie.

Rodzicom twoim ukłony.

92

POST-KARTE.

An

Mademoiselle Edvige

Neubaum

in Wł Bapsnaby

Cyrda, 8.

http://rcin.org.pl

ARCHIWUM LITERACKIE

8/X 1905 75
Grodno

Moja Droga, Kochana, Kochana Dziunieczko,

Ostatni list twój głęboko mię zatrwożył, chciałam odpisać natychmiast, ale nie miałam czasu więcej jak na kartkę, a czułam potrzebę dłuższego napisania, więc czekałam dwa dni przeszło. Milczenie Cię jest twojej Kochanej Mamie? Dobrze wyjdzie? Nie jak Drugo? Czy same jedna jedzie, albo ty towarzyszysz jej kędyś? Ogromnie ubolewam nad Smutkami

Które na dom Wam spadły, dem tylko powiedzieć się, że bracia od tej mają lepiej. Wiem także że i Ojciec twój mają dobre to w gazetach czytałam o świetnym odczycie, który miał w Muzeum. Czy na odczycie tym byłaś? Jakie żądzę że go nie znam! Moja droga Dziewczynko, nie martwij się tak bardzo całe i z całej siły pracuj się z robi, aby nie dawać się przegrzybić smutkowi i aby pomimo to, nie tracić odwagi do

http://rcin.org.pl

cieszenia się dobrem. Serce i myśl
czytelnym z tobą, kolejne radem, że
w momentach trudnych pomóc ci być
nie mogę. Do przeszłości gasnij się, w jego
serce radością i radością jasne uśmiechy
rozdaje ciepła i światła. Kocha cię on
bardzo, a pomyśl! jak — pomimo wszystko
co dolega ci mnie, — szczęśliwy jestem jest
istota, która o sobie bardzo wyraźnie
powiedzieć może: on kocha mnie bardzo!

U nas cicho, prosto, zwyczajnie i — Dzięki
Bogu! — pracowicie. Od poranka Biadolenie
pracuje jak najętą. Dziś mam czas zajęcia

a teraz piszę nowelkę miesięczną, 10 tys do
dnia Chwile. Już ją kończę; przepiszę i do
Londynu wyślę, a tymczasem nadejdą recenzje
od Adlera. Która już się w drodze, więc do dalszego
i ich ciągu się zabiorę. Czytuję też dużo i wiele
pięknie pogodę - spore przechadzki odbywam.
Ludzi widuję mało. Okazjonalnie czasem damy.
Monika ciągle chora; dosia ma się [illegible]
Tesia i za kilka dni przyjście. W [illegible]
resztę z kilku osób: p. Kościałk. z córką, [illegible]
Rinda cudzi, Grześkowi pogratulowali, [illegible]
i dnia tu cicho. Listami rozmawiam z [illegible]
dale o wiosennej ustawie. Tajemnicze o mnie
Napisze mi energetyczne o wszystkim co stoi
wkrótce. Wszystkich w domu pozdrawiam serdecznie
serdecznie całuję Mamę i Brzo. Et. Bra.

http://rcin.org.pl

27

Bo Bapmaley

Varsovie, Cracovia,

Mademoiselle

Ludwige

Nisbaum

93

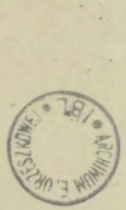

http://rcin.org.pl

22/X 1904 r. Grodno

78

Mój ukochany Dziunia! Pogoda
Rajski jak czarna dżuma, pomsta
i prześcieradła. W domu chorzy, Marika
jest chyba, tak jest chory, Maria
zakatarzona, zgorączkowana
leży w łóżku. Ani wyjść z domu, ani
z nim rozmawiać, ani czytać, bo
oczy bardzo bolą. Jedyny zasób
pisania, bo i kaligrafii pisz.
Napisałam nowelę, tłomaczę
piszę niedużo powieści
Przedwczoraj czasem
dnia gości: Chomentowski
panów ze dni, którzy przyjechali
na zjazd tydzień temu. Zatrzymują się
obydwaj u nas; debata bardzo dosadna i ciekawa
panie stale. Cieszę się, że twój list wyprawiał
Kiedy jedziesz do
Łodzi? Wczoraj listek twój otrzymałam, dziękuję. Cieszę się, że
chodzisz. Ucałuję. Pocałuję serdecznie. Twój. El. Coz.

Radzi dużo z całego serca
Kasia wiara

34

ВСЕМІРНЫЙ ПОЧТОВЫЙ СОЮЗЪ. РОССІЯ.
UNION POSTALE UNIVERSELLE. RUSSIE.

ОТКРЫТОЕ ПИСЬМО. — CARTE POSTALE.

http://rcin.org.pl

Въ Варшаву
Mademoiselle Edvige Meissbaum
Varsovie
Ulica, 6.

35

ВСЕМІРНЫЙ ПОЧТОВЫЙ СОЮЗЪ. РОССІЯ.
UNION POSTALE UNIVERSELLE. RUSSIE.

ОТКРЫТОЕ ПИСЬМО. — CARTE POS[illegible]

http://rcin.org.pl

Въ Варшаву

Mademoiselle Edvige Lissbaum

Varsovie Cerska, 8.

18/II, 1900, Grodno 80

MUZEUM E. ORZESZKOWEJ

Moja Droga, Kochana, najlepsza Dziatko,
Teraz dopiero mogę mieć obecnej do Ciebie
napisać. Przez cały miesiąc pisałam pocztówki
tak usilnie, iem prawie i 8 godzin przy biórku
przesiadywała, a gdy do tego dodam stałe
zajęć domowych i interesownych, a dotąd tym
razy na tydzień dwugodzinne lekcye bibliotecz-
nych zebrań i wykładów, że często nie było
zdobyć jin nawet do napisania krótkiej
kartki. Zawiadaj, u końca 32ch arkuszy
drobno i ciasno zabazgranych podpisałam: Kochana

[illegible] chorąn i do fikcyjne, co trzeba byście dowiedzieć
to jasne przepisać i wykreślić. Ale zawsze
[illegible] gdzie jest dokonana i Bilbo dziś na
odpowiedź i listy pośpieszam. Najpierw dziękuję
Ci za [illegible] pamięć i [illegible] nieocenione, które
mi okazujesz. Nie przywykłem do tego, jakoś
[illegible] wyjątkiem i niech Ci za to wszystkie
dobra i błogosławieństwa nieba i ziemi
spotykają! Opisy życia twego w listach do mnie
i do dzieci, cieszą mię niewymownie zawsze
prawy, która się w nich mieści. Czy potrzeba
mówić, iż widzieć i mieć przy sobie pragnę?
Jeśli przecież nie pragnę o przyjęcie i o nie
nie nalegam, to nie dlatego, iż nie chcę

Przyszły wyprawiać Twym rodzicom, a powtóre,
że gdy dojdą różne responsa, to jeśli spodziewać
się bez wielkich przeszkadzań. Myślę jednak,
że jeśli bez odmowy mogą cierpieć ich nadzieje
podziania się na świata cesarskie. Nadzieje
do Cesarza mila i tym razem przeglądnie o ich
spełnienie, a wtedy, skoro tylko przyjmowanie,
a może i drogi Ojciec Twój będzie dotąd wstrzy-
mać zdecydował. O Ojcem twoim miałabym zapewne
wiele o rzeczy dość ważnej, o której G. wyraźnie
pisać nie mogę. Prosę tylko, abyś zapytała go:
czy to prawda, że przyszedł list od niego z tym
posłańcem, którym go do Wilna odprawiłaś? Mnie
odwiedzi tego nie przyszedł. Czy nie byłoby
podobnem, abym mu ja tam jakowąś znalazła

i z Polski na tych wiadomościach bazie? Tysiące ja
przed odjazdem bijętam bogdy być w domu
tym, może w wiosennym pokoju. A Ojciec twój,
wiecz? Strzeliż, droga, zapytaj o to dwojako i
odpowiedzi jakie otrzymasz przyślij, bo nie otrz
Ojca twego ani listów twoich, ani odpowiedzi na
mego nie widzę. W zarodzie, przejdzie wy daje mi się
dobrym i mamy kierunku, przynajmniej dla
mnie do zapewnienia. Ale li wiesz napisz? Cicho
tu u nas, prosto, monotonnie. Dnie jak jednostajnej
wielkości paciorki spadają w otchłań czasu. Mnie
dopóki pracuję, dobrze jest; gdy pracować prze
stanę, rozmaicie, ale że podczas wszystkiem
jestem ofiarą Andrzeja w więzieniu, więc i pod tym dalej
do wyjątkowości prawa nie roszczę. - Andrzeja ktoś
mi przysłał kapelusz przepadł. Przyślij znowu, bardzo
się takie jakie ojciec przysłał. Bądź zdrowa, Dziatko, odgarnij
dawne dobra, jak najszczerzej możliwie za serdeczne Rodzicom
Twoim tych z najlepszych stron z znajomych i przyjaciół, tulę
cnotę, Ojca, serdecznie wszystkie. El. Orz.

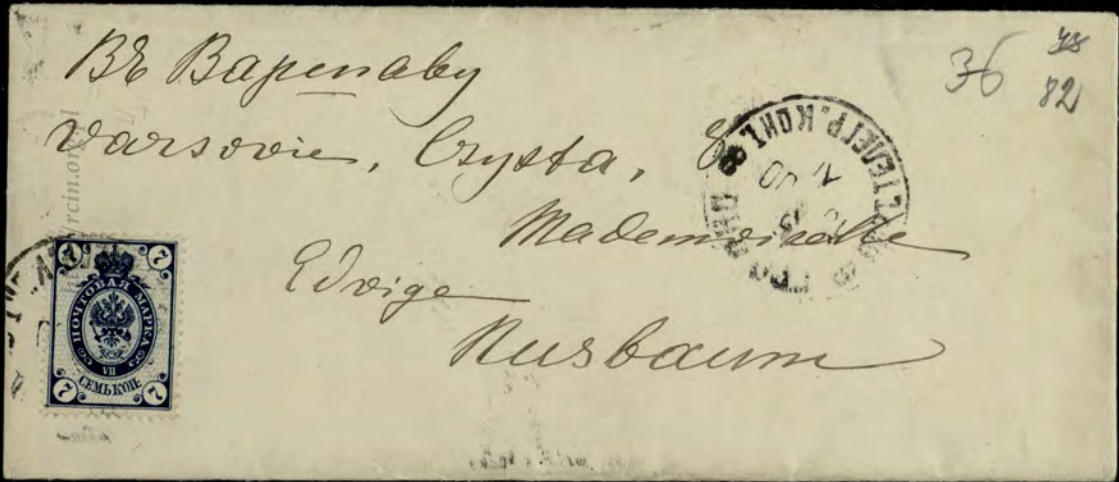
Въ Варшаву
Varsovie, Cyrela,
Mademoiselle
Eloige
Пивоваи
ПОЧТОВАЯ МАРКА
VII
СЕМЬКОПЕ
36
48
82

http://rcin.org.pl

5/I 1901. Grodno

Mój drogi Dziadku! Dziękuję za kartkę i list, który sprawił mi wielką radość, bo wyjaśnił tyle niepewności, tyle wątpliwości, które mnie zadręczały, gdy nie pisałeś. W pełni czasu otrzymać mogę, a bieżącego do odpisania nie mamy. Przepraszam, że tak późno odpisuję, ale zupełnie poważnie jestem, że dalej nie wysłane, bo „Boże!" [illegible] jeszcze pisać do Dziadka przestałam, [illegible] pozdrowienia [illegible] tego nawet pozdrowienia [illegible] Na wigilijnej będziemy [illegible] o dalszych przygodach [illegible]

http://rcin.org.pl

1/101

ОТКРЫТОЕ ПИСЬМО

Postkarte

http://rcin.org.pl

Въ Варшаву

Mademoiselle Edvige Neubaum

Varsovie

Сзуда, 8

http://rcin.org.pl

Lwów 12/I 1901, godzina 84

Wczoraj wieczór był jeszcze [illegible]
[illegible]

Moja najmilsza Dziewczyno. Dziękuję ci bardzo, bardzo, za filiżanki wspaniałe jakie i za dodatkowanie, za cudne karty pocztowe, za wszystkie karty i listy, które otrzymałem, drogich, kochanych dzieci, jak ty sama. Nie mogę jeszcze dzisiaj dłużej pisać, bo zwalida się na mnie o drobnych czasach, tak chmurka bitów, że będzie mogę dać [illegible] z tym [illegible] przedmowy do Anastazji, a [illegible] list do Malosa. Pozdrowienia i całuj

http://rcin.org.pl

dopytany o Ad Astra do mego współlokatora, Polaka Rapiyni i stanowia przeszkodne będzie. Mam dosyć siebie, że wtorek, który i odwiedzę; jutro pojadę miast Prof. Marjan Dziechciowski, ale oczekuję, że ojciec jego mnie do tych dni, aż porozmawiam te nie przyjedzie. A narazie Rainer przepisywał, później zaraz pójdę do Tygodn. Ilustrowanego. Co? Leży w Mejdu, i prawdopodobnie wydrukowane zostanie jako wtorek późniejszy. - Gdy dopiszę mego napiszę i obszernie o Niemcu mówiącym mi nie kam. - Dla czego przebrzmiał jednej Gaz. Polskiej? Radzi dałeś razem i Tygodnika. - W domu cicho, mroczno, życie ciche jak cmentarz wody. Postępuje mi coraz przykrzej moje tu nie miejsce. Czasem czuję się przygnębiony głęboko. Radzę się mocno, a codziennie. Radzieni [illegible]

El. Oz

http://rcin.org.pl

В Варшаву

Varsovie, Czysta,

Mademoiselle

Edvige

Neubaum

1901

85

2/
901

http://rcin.org.pl

3. 901

ОТКРЫТОЕ ПИСЬМО.

POSTKARTE.

http://rcin.org.pl

An Bb Barnaby

Mademoiselle

Dvoja Neubaum

Varsovie, Cegła, 8.

22/I, 1901, Grodno 87

Le logement de A. Mickiewicz. Kowno

Druberg's K. A. Stockholm.

Dziwna droga! List twój dziwiejszy wstrząsnął mną do głębi duszy. Nie mogę tak długo pisać, jak wiele myślę. Bądź błogosławiony! Niech miłość twoja — ta droga, podobna twojej wartości. Cudaj będę przyjęcia twego, niebyłbo alegliś zabawę, ten jeszcze aby dowiedzieć się o szczegółach, które ci wkrótce napiszę, gdyż jak prosta. Wczoraj dzwoniłem, ale dzwonek wciąż i wciąż. Przyjdź codziennie aby mię o dniu przyjścia twego napisz. Dni wcześniej oznajmita, bo chcę uporządkować się z rzeczami i — być może! Pozdrów ode mnie [illegible] ale mi był życzliwy.

El. Pz.

4. 1901.

ВСЕМИРНЫЙ ПОЧТОВЫЙ СОЮЗЪ. РОССІЯ.
UNION POSTALE UNIVERSELLE RUSSIE.

ОТКРЫТОЕ ПИСЬМО. — CARTE POSTALE.

Pan Bartoby

Mademoiselle

Edwige Neubaum

Varsovie, Cegelska, 8.

На этой сторонѣ пишется только адресъ. — Côté réservé exclusivement à l'adresse.

http://rcin.org.pl

Église de Ste. Cathérine

Salut de Vilna

Dziękuję za dobre! Wszystkim Dziś list do kochanych Rodziców twoich, a także ciotki Jadwigi Jorge i w przeszłej pamięci Bech Zacyliusz, Rochaniz, Wilna i wszystkich i dnia, a dla Ani z mamą szczególnych wszystkich maleńki Rajsk w całkowitem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

5. 1901

ОТКРЫТОЕ ПИСЬМО.

http://rcin.org.pl

Въ Варшаву

Mademoiselle

Edwige Niesbaum

Varsovie, Cyste, 8.

На этой сторонѣ пишется только адресъ.

14/IV, 1901.

89

Saint de Cilka

Montagne du château.

6.1901

ВСЕМІРНЫЙ ПОЧТОВЫЙ СОЮЗЪ. РОССІЯ.
UNION POSTALE UNIVERSELLE RUSSIE.

ОТКРЫТОЕ ПИСЬМО. — CARTE POSTALE.

Br Bernaby

Mademoiselle

Poste Restante

Varsovie, Cyrulna, 8.

На этой сторонѣ пишется только адресъ. — Cété reservé exclusivement à l'adresse.

90

VILNO 15/III, 1901.

Wczoraj nieprzadam,
dolicelie Rasbg, a dziś otrzy-
madam twój list, za który ogrom-
nie ci dziękuję i proszę
dziecko. Boleję, że przyjeździe pan
H. W. przykro mi pan. Wszystko będzie dobrze
dla mnie, ale dopiero, że i dla ojca dobrze
wszystko ułoży: Hrabia, przyszcie ich
sprawa chciałabym pisać o Bogu. Ks. ale jeden
Hrabia [illegible] egzaminy. Mnie przyjdzie
Ulicy dnia twój ślub: dziękuję w serce.
Ul. Oz.

4. 1901.

ОТКРЫТОЕ ПИСЬМО

http://rosarchive.org.ru

Въ Варшаву

Warsovie, Cryska, 8.

Mademoiselle

Pour Mlle Pauline

На этой сторонѣ пишется только адресъ.

21/III. 1901.
Grodno

Moja złota Dziuńka, —

Niech jeszcze dzisiaj dojdzie przez najserdeczniejsze pozdrowienia i pocałunki, chcę ci powiedzieć, że choć niebawem serdecznie będę z tobą. Będziemy przeżywały wspólnie, a te kilka dni odemnie oddzielone....

22/III. — Wczoraj przeczytałem list pisany do Cielie, do której historyczną godzinę siedziała jak często myślę o Cielie, wspominam czas gdy ciągle tam miałem, i jak mi smutno, że dziś przeszedł... Jednak przecież nie zupełnie przeszedł,

przyjaciółmi nigdy znowu, prawda?
i tak jest daleko lepiej, gdyśmy
Który stale nam dręczą imię, gardzić
drugą, cichą, pokorną, pokorniej jeszcze
niż przedtem, bo chociaż wolno będziemy
tu jednak ogień życia mocy w sobie, ja
ci o niej i o wszystkim co widzę w życiu
innej mówić będę. Przyjaźni nasze
nie ustanie nigdy, prawda? nie
jedną godzinę, nie jeden dzień jeszcze
razem spędzimy. Tak się pocieszam,
a jednak mi smutno. Smutek biedny
drugie nie zadziwia się, ale Rola w
tem przypisuję go nowości położenia,
wrócimy z pierwszą falą życia, niedo-
pełnimy może jeszcze dotychczasowych
dni dwa.. Ale, Dziadzio moja droga,
pamiętaj, że do ostatnich wypraga drugiego
czasu i przyjść może, przyjść powinno,
powinien na pewno wtedy, gdy otrząśnie
się z przykrych wrażeń i zostanie

sami, cierpiących wszelkie i trwanie, które
wszystkich rozdzielają. Niech Bóg będzie z tobą,
z wami! Ja serdecznie wszystkich i
błogosławieństwem wszelkie i ciągłe dwa-
dzieścia tobie będę! Zapewnienia teraz
najpierwsze wieńcu o tobie otrzymam, w
pewnych czasach i ich co chwilę błagam
ci będzie. Jednak, czasem, odpowiedzi,
dni mi Rattig z Kilku słowami o tem
słuchy, jak czujesz się jesienią. Dla mnie
to będzie zawsze miłej dni Kwiatu,
który przez chwilę Kwiat mi wspólnie
na radość czas i pociechy czasu — a potem
Kwiatu za zapomnienie wszelkim smut-
kiem i wszystkiego co na Ziemi...

U nas w tej chwili ciepła wielka i
bezdeszcze, bo od wczoraj pada śnie-
życa taka okropna, że w drzwiach domu
i [illegible] ulic całe pułki ludzi
i nieg bezlitośnie mrozy. Rozdany
przed domami stoją jak alabastrowe
słupy. Błoto, ziemia, drzewa, dachy, wszyst-
kie. A co podejrzą — wszystko wspólnie

wieczór, punkta 7 godzina. Każdy w swoim
Rzędzie ciemi Zajęty, ciche i punkta. Miałam
jednak przed Oczyma Rikę ciosanego gościa,
malarza Kamieniarskiego, który przyjechał,
aby portret mój malować. Nie mogłam
odmówić, przyrzekłam. Wszystkim malowałam
portret wyszedł z pod pendzla znakomitego
artysty prześlicznie. Ci sami ludzie,
jadą sobie, inaczej wyglądają dziś odgad-
nąć i dali mi na twarzy wyodrębnić cały
dzień. Samą siebie oglądam na tym por-
trecie, jest z odważnej strony: nie mogę
to o mnie na oczy jadzi i – oto
teraz w gabinecie na sofalungach, a ja,
co zrobię, to pamiątkę: jeden sobie, że Dziadka
nie widzi tego i że nam z nastanie
potomny! Dzieci, dobrze do wszystkim jadzim
i mnie nie pranie nie jest przyjemnie, tylko
ci z dalekiego Krakowa, że odwiedzą tych ludzi
nie mogą, a gdy nie przyjadą — Szkoda!

Teraz, alejmy się za mianami, mamo
do serca przyciskam, Adamie ślicznej,
kochanej głowicie całuję i oczy wszystkie ko-
ściem, dla wszystkich naszych niedzielnym,
gorąco modlę się o szczęście dla siebie — wszystkie
dzieci moje, drogie, dobre, kochane dziecko!

Z. Ozs.

93

В Варшаву

Варшава, Сухая, 8.

Mademoiselle

Edvige

Rusbaum

http://rcin.org.pl

http://rcin.org.pl

Barbara Radziwiłłówna

Batowski pinx.

14/II 99. Grodno

Droga Dziatka, - za kartki z podróży dziękuję, tymczasem i - wstawię się u Papy do Warszawy tygiem najlepszych pozdrowień i życzeń. Szczegóły o mnie z najbliższem w niedawnym liście do kochanej Wandzi. Za tydzień, jeśli na tydzień dłużej, ale dłużej nie, czekam kiedy przyjedzie Warszawy jest - uściskam was wszystkich. Będziemy miło[illegible] Papy i Mamy. Całuję was wszystkich, Dziatka, Dziatka, Dziatka

ВСЕМІРНЫЙ ПОЧТОВЫЙ СОЮЗЪ. РОС
UNION POSTALE UNIVERSELLE. RUSS

ОТКРЫТОЕ ПИСЬМО. — CA

http://rcin.org.pl

Bc Варшаву

Madame

Dwige Holendarska

Varsovie, Królewska, 5.

На этой сторонѣ пишется только адресъ. — Côté réservé exclusivement à l'adresse.

5/V, 1901, 95
Grodno

Moja droga, najmilsza
Dziatko,

Przy dniu dzisiejszym
z Wilna o. Wenedykt posłał wybornie
błogosławieństwo wielkich
uroczystości, dlatego jestem że tam
pojechałam — dopiero, że dzwonienia
dochodzą mię, mam silne
bóle w piersiach, chodzić i pisać
b. nie mogę. Jednak do Ciebie,
Kochana, chcę Ci kilka słów. Jak
masz się? Jak Ci się żyje? Dla czego

dość dawno niemam od siebie
ani słówka? Przecież nie dlatego,
że ja nie piszę. Przed wyjazdem
czytam dużo, uczę się, dużo
egzaminów dużo, dużo - jestem chora,
boję kapiesz, bo śpiewam w dużej
głowie. Kiedy przyjedziesz z Wan-
dercz? Będzie to dla mnie
prawdziwe święto i będę miała
do opowiadania Wam mnóstwo,
mnóstwo różnych ciekawych i
mniej. Jak Drogie Rodzicie

dosiąc? Powiedz Ojcu, że z całej
siły duszy Jego ściskam i bardzo
zapisuję się w Jego pamięci pośmiertnie
dla mnie drogiej. Wandeczki
całuję. Męża i swego najuprzejmiej
pozdrawiam. Od Cielie, Dzisiaj
wieczór, czekam drugiego, drugiego
listu ze jaknajprędzej, bo pomyślę
że... przestałaś mię Rodzeń. Nie!
tego nie pomyślę, ale będzie mi
smutno. Odejmuję się po dziecinnemu
oleandrami, Mamo, Mamo,
Moja ty droga!

M. Oż.

http://rcin.org.pl

Koncerty będą we dwa, b. liczne
i widne. Reszta [illegible]
Reszta — [illegible]

http://rcin.org.pl

97

В Варшаву

Varsovie

Czysta, 8

Mademoiselle

Vanda

Rusbaum

(pour Mme P. Holendarska)

http://rcin.org.pl

http://rcin.org.pl

9/E, 1901, Grodno

98

Salut de Vilna.

Chapelle d'Ostro Brama.

Moja droga Dziatka,
Cieszę się z Twojego pożycia
Twego i wandendi i całem serem
Życzę sam Wasi o zdrowie. Ja
Znacznie odpoczęłam potem
Dach wyjechali, - a nie tobie
Letaz nie, oprócz zamotka
na wydatki, który robić będą
Gdy będą u Was. Jak przyjadą
To ja spodziecie mi słoie do
Domu i na serce. Schowaj trochę
Ant z wełny, Dziat zdaty, dopiero
Dajcie mi wiedzieć Którego Dnia
i Którym pociągiem. Całuję Was
obie Wasza; Pozdrowienia Wasz
Twoja pożyczy i najlepszy Kamiej
Mieszkanie [illegible]

http://rcin.org.pl

ВСЕМІРНЫЙ ПОЧТОВЫЙ СОЮЗЪ. РОССІЯ.
UNION POSTALE UNIVERSELLE RUSSIE.

ОТКРЫТОЕ ПИСЬМО. — CARTE POSTALE.

Въ Варшаву
Varsovie
Krysta, 8
Mademoiselle
Wanda Piwowarn
(Propr Mme Vve Nikolaeva)

На этой сторонѣ пишется только адресъ. — Côté reservé exclusivement à l'adresse.

31/V, 1901, Grodno

99

ARCHIWUM ... SZKÓŁKI

Moja Droga Dziunieczko,

Dziś nie byłaś w Rzeczenicy! Szkoda! Z przyjemnością wspólnam po rozstaniu z tobą, w tę dzień dom miała wesołe świąteczne. Mężowy przez pas dni wielki gości. Był Dr Baranowski jeden dzień, a zaraz potem przyjechały dwie Jarodzińskie z bratem i bawili we troje dni pare. Zasze cicho i ciemno całe dnie przesiadnie na ganku z robótz allez książkę. Czuję się wyjątkowo

i zdenerwowany, nie mogę i nie chcę pisać;
tyle jest w życiu i tej nocy nawet ostatniej bólu
nakarmionego! Nie czuję się tak zdenerwowany.
Dr Basam. wakuje z wyjazdem mię
do Kissingen czy do Marienbadu; mają to
zdecydować za parę tygodni. W Karlsbadzie
w końcu naszego Sezonu cholera
pojawiła. Może mi dadzą na ten
dzień możność pracowania, bez którego
żyć stanowczo ciężko.

Do Warszawy Rękopisy posłałem kasty
z podróżowaniem za pośrednictwem; Niedzielę

otrzymała. Odpisała jest dosłownie, a
Legenda piękna; daleko lepiej podobała mi
się od Legjonu.

Piszesz mi dosyć jasno, że dzisiaj
mój stosunek do Ciebie, do obowiązku z oddaniem
tej gospodyni. Natomiast że jest mi najbezwzględniej potrzebny, abyś tam jeszcze
nie wracał, bo mam Rogów wypatrzonego,
Rogolepszy miał kawał obejścia, a kto może
w jesieni lepiej do dojścia. Odpisz jednak
spokojnie mi zdanie, że jeszcze w jesieni troszeczkę

będzie dosić Rozgotowiało, czego się bardzo
boję. Tamta jest wiadoma, dwojaka i posiada
wielkie zalety. Weźmij pomału, może ją
dostaniesz.

Jeśli mogę mieć Bibl. Wars. do przeczytania
w mojej pokoju" Bojenhoffa (jeśli nie będzie
Panu żalu, nadmieniam to, że dostaniesz
pisać). Ale całe to dla napisania nie zawsze
dobre. Rus. Wars. dzienne: Kajcio, Jeża! Ci
do 2 pierwsze dla pisania tak, zostawać,
a potrzebować pisać!

Z tego dzwa, mocno, cmle, dziękuję
i całuję [illegible] kwiecia kwiecia dzieciom
Rodz[illegible], dwoim tysiąc dzięk bajecznych, mgnień
wiele wyrzeczenie swoje dzieciom El. Oda.

http://rcin.org.pl

107

Вѣ Варшаву

Varsovie, Królewska, 5.

Madame

Veuve

Holenderska

http://rcin.org.pl

2/II. 1901. Grodno

102

Impr. Granberg K. A. Stockholm.

Grand' Rue

Wilno

Drogi Dziadzio, zapomniałam w liście napisać, że [illegible]
o listach. Dałam do przepisania i wtedy dniach przyślą. Dziś, że nie
mogę [illegible] wam [illegible] ostrzeżenie. Ale te [illegible] [illegible]
czone i [illegible] [illegible]. Wasze [illegible] [illegible]
Ostrzeżenie [illegible] [illegible]
[illegible]

ВСЕМІРНЫЙ ПОЧТОВЫЙ СОЮЗЪ. РОССІЯ.
UNION POSTALE UNIVERSELLE RUSSIE.

ОТКРЫТОЕ ПИСЬМО.— CARTE POSTALE.

На этой сторонѣ пишется только адресъ. — Côté reservé exclusivement à l'adresse.

http://rcin.org.pl

Dzień dobry, dziatko! Wczoraj, przed. Wan. Jac. przesłałam Wam depeszę, którą odebrałaś dziś? Darowanie miałam wiadomości o Tobie przypominam tej swojej pamięci. Jak dzieci Twoje i Twoich? U nas wszystkie Różańskie zdrowi pozdrowienia jednostajnymi dane. O dniu wyjazdu postaraniu, jeszcze nie wiem.

103

13/II 1901 Gdańsk

Do serdecznych miłości Pani Comtesse
Stefanii Tarnowskiej do Dobrej i Wandeusa — Wasa — 1901

POST-KARTE.

Br Bapnaby

Tdoige Holenderska

Królewska, 5

http://rcin.org.pl

BRW

17/VI, 1901, Godno

104

Droga Dziatko,

Pisałam do ciebie list, Rasdług i posłałam, i dopiś o Krasińskim; chciałabym wiedzieć co wszystko to dzieje, a dzieje się dziwnie. Mam dalej o Tolcie wiadomości. Może gnie was ij za co na mnie, może co dzieje, a może dyżko mam i do ciebie dostosować przysłowia: Kto ij dżeni, ten ij odmieni: co z oczu, to z pamięci? Jak dobrze Bóg

chciałabym wiedzieć, czy p. Radcaw otrzymał
Wam expedycyę i o wiadomość. Gdyby
nie Radca proszę, a jeżeli dotrzymał do
mej prośby o adres Szan. Radcowej
Wszych i swojem, bądź tak uprzejmy.
Całuję cię i ściskam, drogą Orianko,
po Ojcowsku, z całego serca.

M. Wodzińska

http://rcin.org.pl

http://rcin.org.pl

Въ Варшаву

Warszawie, Królewska, 5.

Madame

Voige

Holenderska

http://rcin.org.pl

http://rcin.org.pl

18/II. 1906. 107

Grodno

Mój zdaby Dziadzio,

Przepraszam Cię za list ostatni, który Ci z Grodna dnia wczorajszego odesłałem. Wydawał mi się, że smutno mi bez Ciebie, Adama i znajomych Polaków i że wielki żal mię zdejmuje, gdy pomyślę, że Adam, jak widzę, przyjdzie mi może powiedzieć w Druży: „Wiosną, po zachodzie!" Biedny, zdaje mi się „przechodzień" na tym małym Parnasie, gdzie widzę mi do przebycia pozostaje i dla kogo. — Napisałem list niemądry i, co gorsza, niesprawiedliwy. Całuję Cię tyle razy, ile w nim jest słów.

Wielką radością dla mnie jest zapowiedziane
przybycie tu drogiego Siostrzeńca Kochanego Ojca.
Powiedz mu, droga, że czekam, pragnę.
I mam projekt. Czy nie mogłyście — wypadłoby
— i wy z Wandzią przyjechać razem z Ojcem?
Tutaj wróciła do obowiązków domowych i uśmiechów,
a Wandzerka, jeżeli Mamie niebardzo będzie
potrzebna, mogłaby na dłuższy czas zostać
i pospacerować ze mną czas jakiś na tym ganku,
pod temi Kasztanami.. Zimno tu jest teraz,
ale długo pewno nie będzie, wyprzedzi się, po-

ciepleje, a powietrza jest tu zawsze czyste
w Warszawie. Niech Wandzia przyjedzie
twoje przyszłe do wypoczynku; zawsze jakaś
Niania, Bacmentowa (c. u nas bardzo), może
by się jej podoba jako wypoczywiecze. Bardzo
pragnęłabym tej Rembiszczyzny i jeżeli Waldzio
przy o nią wszystkich, od najwyższego aż do
dolnego hjerarchicznej, do najniższego.

Wczoraj pożegnałam z żalem Marynię
Teslerz. Odjechała do rodziców, jak na zawsze.
Dobre dziecko pomogła mi wiele. Dziś
przed odjazdem jak obiecała przyszła — Wojej

http://rcin.org.pl

przechodnim.'" Przez ostatnie 3 dni kwietnia (marca) będę w Grodnie, pojadę do Warszawy. Jeżeli przyjdzie między Tatiną twój pomówić z nim o tym przedmiocie. Wanda na Żółkiewskiej, 45.

Napisz mi, Danielu, na kartce, co dam w górę i dół o przepaściach moich londyńskich pamiętasz i którym pociągiem Tatina do Wiednia przyjedzie. Obejmuję cię, całuję, kocham. "Nie miej przechodnim! Bądź zemną, za dwie, ja cię ominę!"

A. Odescalchowa

http://rcin.org.pl

109

Въ Варшаву

Varsovie, Królewska, 5.

Madame

Twige

Holenderska

http://rcin.org.pl

1/VIII, 1906, Grodno

110

Moja droga Dziatko,

Przez cały tydzień tęskno, a wczoraj, w nie dzielę, każdo, oczekiwałam przyjazdu waszego en droit, a co najmniej jednej kartecki. Rozumiem dobrze, że mogliście mieć przeszkody najrozmaitsze, ale boję się, aby nie należało do nich niezdrowie. Kochany ojciec Wasz mówił mi tydzień temu, żeście oboje zupełnie zdrowi, więc

Przynajmniej proszę Cię droga Dziatko i Wandeczki o przesłanie mi dwóch słów na karcie o tem, jak się macie i czy przyjemy mego żadnego nie było obawiam.

Za dni 9-10 wyjeżdżam w drogę. W Warszawie zatrzymam się na dzień jeden, dwa, po południu przyjadę odwiedzić Was że i gdzie jestem.

Wstyd mi gdzie, że nic oczekiwałam Ci pieniędzy za materyę, za którą kupiłam sukienkę dziatkę. Ale ojciec Wasz najpewniej nie wiedział, a przyjaciół Was zapewne odwiedzę, a tymczasem za sukienkę najmocniej przepraszam.

http://rcin.org.pl

Ostatnie dygresje przedwyjazdowe
schodzą mi w roztargnieniu i przymiarce
dżardżerowego ekwipunku mi
przez dni kilka wszelako gości chodzi-
wych. Zdaje się, że dni pasą jakieś
ostrzejsze i Karin Jandrysówna, pisząc
bardzo zmartwiona przedpodróżnemi,
olbrzymiem przemówieniem p. Prezydentowej
do Rosji. Dla mnie zdaje się dnie zwykłe,
przedpodróżnie nigdy jeść nie lubię dlatego
domowe lenistwo, w którym mogę i z roboty
dziwnej zerwać się kilka dni wcześniej.
Czy pamiętasz? Pierwsza, a wyjazdem
pierwsza. Zawsze się przed nami otwarły
Niemcy. Zdaje się ich i nas wymiotło!
Pewien Francuz powiedział że żadnej, żadnej
Francji nie poznałeś! Dnie są piękne
powietrzne coraz. Ale może wymaszerujemy
do roboty w pierwszych jesieni, które zasadniczo
lubię najbardziej. Całuję cię mocno, z całego
serca. Myślę dużo pozdrowienia
i wszystkiego wyjazdowego

P. Wierzbowska

http://rcin.org.pl

111

Bz Bapsnaby

Varsovie

Królewska

Madame

Dwige

Holenderska

http://rcin.org.pl

Kochanie, jutro wyjeżdżam w podróż. Ul
Dauss. będę o 9ej w Wien. (paryżem krzyżuj.) Zamieszkam na
ul. Wiedenmarkt. Zdaleka będę jednej daty. Wszystko w domu jest
ty w Salzburgu dosyć. Ciągnij teatro, w Salzburgu chodzi wszystkie
Drogie, Rocham Drinkku i Wasserpatsch. Może o pięknych stanie

ОТКРЫТОЕ ПИСЬМО

Postkarte

Madame

Ewige Holenderska

Br Barnaby Varsovie

Kwiecenska 5.

http://rcin.org.pl

18/VII, 1901, Riedingen
Villa Liebesbrind

113

Un saluto da Firenze

Botticelli – Incoronazione della Vergine

FRATELLI ALINARI – FIRENZE

Mój drogy Dziadziu, dziękuję
za kartkę, którą mi przysłałeś.
Mamusia dobrze i wygodnie
[illegible] zdrowie, mamy [illegible]
[illegible] i [illegible] czytam Julian
Ursyn, [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]

CARTOLINA POSTALE ITALIA
(CARTE POSTALE D'ITALIE).

Russie - Pologne

Mademoiselle

Olga Holenderska

Russland, Warschau

Ogrodowa, 8

Wohlgeb. Frau Doctor Nussbaum

NB. Sul lato auteriore della presente si scrive soltanto l'indirizzo.

http://rcin.org.pl

http://rcin.org.pl

Carte postale — **Postkarte** — Correspondenzkarte

Cartolina postale — Postcard — Levelező-Lap — Briefkaart

Union postale universelle — **Weltpostverein** — Unione postale

Mademoiselle

Wanda Rusbaum. (pour Mme Dr. Hol.)

Russie-Pologne, Varsovie

Cyrda, 8.

FRANCESCO PINELLI, EDITORE – FIRENZE

Correggio – Madonna in Adorazione

Villa Liebesthal, Bissingen

115

Moja Droga Dziatko, Jestem tylko kilka dni dali mi od wyjazdu z Lub. Wyjechałam dnia 9 b. m. a 11 t. b. [illegible] w Rugji. Adresuj na tam: Rügen, Vasnitz, poste Restante. Resztę tutejsza, prawi Ci wszystko i bez pozwu z odlotu, z dnia dzi debre. Czas płynie Dzi przyjemnie spokojnie i swobodnie. Na razie pobyt, dosyć tej lekarz, ale wyjeżdżam [illegible] że miejscowości jest przyjemny i powietrze mieszkanie dobre. Moja droga Dziatko, zapytaj swego Kochanego Ojca czy istotnie Mam brać ciepłe kąpiele Morskie. Radzi zaleca mi Dr. Chlap. i napisz do Vasnitz jakie otrzymasz odpowiedź. Upadek na ciemność prędzej niebędzie i wiozę ze nawet chodzę przy [illegible] Jeszcze dziś w Rügen. Mieszkam [illegible] rodziców widzimy oderwanie dzisiaj całe [illegible] zdrowie, i przyjaźni, Wandę i całą [illegible] Całuję przyjemnie [illegible] Dziatko. Mieszkam [illegible]

CARTOLINA POSTALE ITALIANA

(CARTE POSTALE D'ITALIE).

NB. Sul lato anteriore della presente si scrive soltanto l'indirizzo.

www.pocztowcy.org.pl

Mademoiselle

Vanda Nussbaum

Russie-Pologne,

Varsovie

(p. Mme Vve Holenderska)

Ogrodowa, 8

Postkarte.

An

Mademoiselle

Wanda Nussbaum

in Russie - Pologne

Varsovie, Cayata, 8

pour Mme [illegible]

http://rcin.org.pl

117

Gruss aus Sassnitz.

Damenbad.

14/VIII, 1901, Sassnitz/Rügen/Villa Sanssouci

Od trzech dni jestem tu - ocean ma morzem, gnębiona upałami, od wrażeń i głowa nie zdolną trzech myśli zwiększać w głowie. Jednak przy chłodzie ...

http://rcin.org.pl

Postkarte

An

Madame

Edwige Helenderska

in Russie-Pologne

Wohnung (Straße und Hausnummer) Varsovie-Lodz Lauriecie

28/VIII, Jasmund (Stubbenkammer)

Droga Dziatko! Od

Reinicke & Rahm, Magdeburg. Ges. gesch. No 352

POSTKARTE.

Mademoiselle

Edvige Holenderska

Russie-Pologne

à Varsovie, Szkolna, 13

http://rcin.org.pl

Insel Rügen

30/VIII, 1907

Wissower Klinken mit Strandpartie.

119

7009. Ostsee-Photographie vom Hofphotograf A. Mielentz, Stettin.
Lichtdruck A. Fabian & Comp., Breslau.

POSTKARTE

An

Madame

Edvige Holenderska

Russie-Pologne

Varsovie, Wolna, 13

http://rcin.org.pl

http://rcin.org.pl

Serie 704/7

Carte postale — Postkarte — Correspondenzkarte

Cartolina postale — Levelezö-Lap — Briefkaart

Union postale universelle — Weltpostverein — Unione postale universale

ОТКРЫТОЕ ПИСЬМО — Postcard — Dopisnice.

http://rcin.org.pl

Madame,

Edvige Holenderska

Varsovie

Szkolna, 13

181 • JAGIELLONICA • BIBLIOTEKA

17/IX, 1901, 121

Godno

Moja Dziunia najmilsza,

Myślałam się do Ciebie z pisaniem i pisz, aby z oddali go wysłać. Z oddali! Jak daleko mi je, jak bardzo tęsknię się do świecie! Trzy lata temu, albo mniej więcej, jesienną porą, Tatko twój przyjechał aby mi powiedzieć że chce abyś raz jeden z nami przebyła. Więc tej jesiennej pory leżnie tęsknota od ciebie, gdzieś leży teraz, pisarz, czytasz, myślisz, kleisz kwiatki na papierach, gości kawiarz - razem. Tęsknota! W domu moim, gdzie głucha cisza teraz panuje,

bo oprócz mnie tylko Marinka i Zosia bardzo mało głośno, zgromadziły się jeszcze więcej widm przeszłości; oprócz tego, który przed trzydziestu lat przed tą samą [illegible] przeszły - po nim jeszcze - ileż to tych postaci i głosów! Żadna, strojna, żywa jak żywa Jadwiga Ejsm., cicha, czysta, wątpliwa i entuzjastyczna Stasia Kam., zakochana, a mądry Wacław Jac., piękny i świetny Godlewski, - ty, Dziuniu, - poczciwa Marja Tat. - tych to, tych, gwarnych, śmiesznych, Rochan. Wszyscy teraz zniknęli, daleko, nie dla mnie. Widma! a jednak, twoje najczęściej mi nadsyła, do serca przylgnę wspomnieniem. Szczególniej w tej godzinie przedwieczornej, w której przychodziłam do twojej woli, aby z tobą pogadać lub poczytać, widzę Cię tak wyraźnie. Wiem. Florentyna, głucho, pusto, cicho dokoła?

Muszę Ci powiedzieć się, Dziadku, że dostałem się do Mirowskiej matki; nie jestem tego pewien. Więc przesyłam Ci wiadomość, że ucieszył mię ogromnie pozwolenie twego Tatusia i do półtora dnia zerwę się stąd i przyjadę jego niezmiernie miło, a ulepszam jeśli wprowadzam podróży, więc po wyjeździe Rochan. do Tatusia, dostanę się do Lubeki, czyli do Stromacerina Tesina, które też idzie w temperie spieszonej, ale tego wyprzedam tę Kapę, co to wiem (kardo Jadny Dzień), Stroke czytam, Stroke dumam nad nadmiarem tego świata. Pogoda chmurna i Brzydka, jesień przedwczesna. Rok temu byłam w Pleszewie, Która stała

w upalnem prawie do ścian. Obrazki jest często serwuję jedzmy to głos przemiejscowych wtychściach, - wiemy sam przychodzi jemu myśl jej i gadamy jak czytujemy - Tabletoja: Uspokojenie Wiary. Dzisiaj dopiero dziś nie czuję, ale też i chorzy nie jestem; Cieszę się tylko, czy wystarczy mi czas na pisanie przez całą zimę, Która w tym roku będzie dłuższa o całą, zwykle jeszcze lekcji Wrzesień. Całuję Cię, Drogie Dziadku, z całego serca i z całej siły. Uściskam Twoim wpływ zdaremnie i pozostaję przesyłam. Czy Mamusia i Wanda już pojechały? Z. Dz.

http://rcin.org.pl

www.filatelistyczny-klub-berlin.org.pl

Br Bapinsky

Varsovie, St Rochus 19

Madame

Vve

Holenderska

120

http://rcin.org.pl

28/IX. 1901. Grodno 123

Dziękuję moja droga! W tej chwili otrzymałam list
twój, ale tak jestem zabiegana od rana aż do wieczora
mam do załatwienia, że absolutnie odpisać tymczasem
nie mogę. Więc tylko dwa słowa. Przychodzę do was, obiad
z tym mewą, tylko czy ja dziś będę sama, a może
i Leszek, bo wczoraj się Jurka pomiędzy nadejdę, a wszystko
życia, pomiędzy lekcjami, a matematyki, wcale mi się
opuścić. W dzisiejszej to jest nadto przeznaczonych do - bardzo
mia. Przykro to sobie pomyśleć, że bardzo dużo
tylko z jednej strony, a z tych innych mnie, bez pomiędzy
zadaniem jest, które spełnić tam mamy i pomiędzy innego
nawet upadku, dwóch godzin i rozwiązania, się, pójść i trzeba
razem z tobą. Za 6 godzin jakby "bez pomiędzy" albo o wpół do
sobie manewrowo myślałam tylko tam mi pomiędzy lepiej za
się jak Leszek. Jednak, gdzieś w dziś
Leszek, pomiędzy mi z
nie dla tego, że dziś sama, bez dla tego, że idzie pod gorę. Ale tak
czasu, czy to tak brzydko mi. Nie dziwcie, że ciągle tak

Carte postale — **Postkarte** — Correspondenzkarte

Cartolina postale — Postcard ОТКРЫТОЕ ПИСЬМО — Levelezö-Lap — Briefkaart

Union postale universelle — **Weltpostverein** — Unione postale

http://rcin.org.pl

Bł Barnaby

Madame

Ludwige Holenderska

Varsovie

Solna, 13

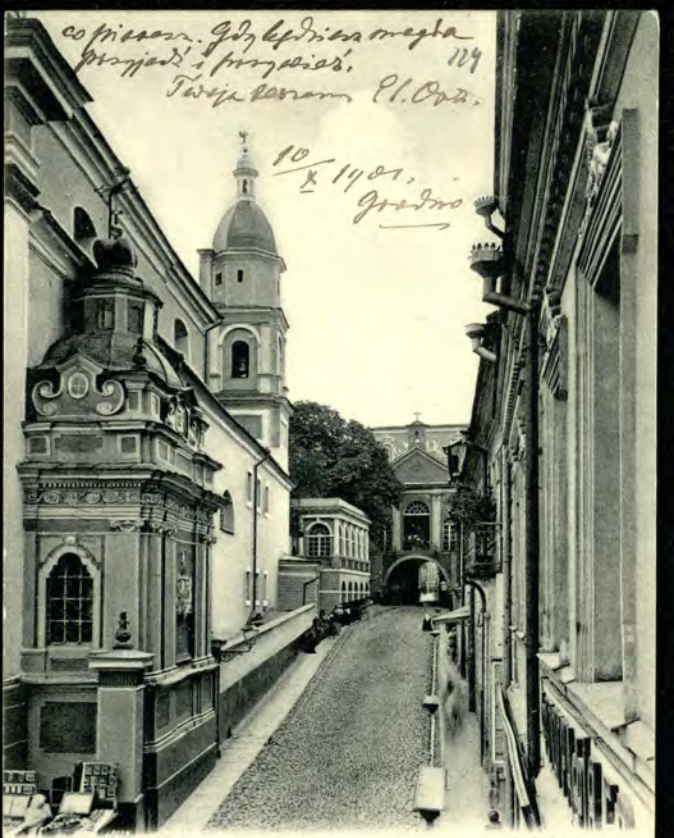

Chapelle d'Ostro Brama

Wilno

Moja droga Dziatko! List twój ze Zdunowa
czekał przeszło 4 dni. Myślę, wspomnienia
Zdunowa często przebywam etc. Długo pisać, jeszcze
nie mogę, bo i piszę z trudnością, mam zajęcia
gorsze i czyste bóle głowy. Więc tymczasem ode
Reszty tylko dodam, że Cielia pocałuje
Wigi i Kazia ode mnie. Ostatnie obejrzałem

ВСЕМІРНЫЙ ПОЧТОВЫЙ СОЮЗЪ. РОССІЯ.
UNION POSTALE UNIVERSELLE RUSSIE.
ОТКРЫТОЕ ПИСЬМО. — CARTE POSTALE.

http://rcin.org.pl

В Варшаву

Madame

Wdowa Holenderska

Varsovie

Nowolna, 13

На этой сторонѣ пишется только адресъ. — Coté réservé exclusivement à l'adresse.

6/14 VIII, 1901, Grodno

Słuszność to, że ogarnęła
[illegible]
[illegible]

Moja droga, kochana Dziunko — Wczoraj skończyłam
[illegible] pewnej części Tacita, drugiej, daleko mniejszej,
trudniejszej i — wstępiłam w konszachty pisania listów.
Najpierw do Lidzi — prozaiczny z gatunku, ale niedługi i nie
daleko, bo tej jesieni coś jest we mnie takiego, co pisać
przeszkadza, nawet listy. Lidzę mój przelewał z jednej
strony [illegible] na inną mocą z natchnienia, ale na tutejszy
[illegible] ciężko mi, nawet w listach. Jest to daleko
mniej bezsilność, jak bezosobistość. Tylko ja już wszystkim nagadałam, że chcę mieć milczeć. Być może, że to jest atak
[illegible] przebudzę, że przejdzie, ale już o tem dosyć.
Najważniejszem jest, że ty, Dziunko droga, piszesz. Smutno mi
tego co napisałaś mi czytam. Jeżeli [illegible] miała

http://rcin.org.pl

troche czasu, to napiszę mi: co i o czem. Wszystko co byłem
ci Ciekie, Kraegelom, Lewa i innych bajemnie mię gości i
mię bajmowali nie przerachuje — Tej jesieni miesiąc
czterych gości; Napismę wkrótce — Na zabawy — wszystkie osoby
odwiedzające mię z za Grodna i bydeich dotąd powtarzą
z zagranicy. 25. Bardzo interesującego bydła dostał Prof. Bara-
nowskiego z p. Straszewiczem, który przyjechał mi odpisy przy-
niósł na Kontrakt; o najnowszej wadzie narodu naszego. Kobieta
Dnia dzisiejszego nam na czytanie i rozczytanie, pomiędzy należą-
cym do tych Kontraktowego. Ogromnie bajemnego, a nawet
ostrzegającego bydła do Lektura, w której bezmiarz niewdzięcznie
Istnienie i pełne żalu człowieka: nie czuję. Samobójstwo jest
u nas bardzo często widzimy; bieda w tem, że samopoprawa tych
znacznie niżej. Teraz jest u mnie Stasia Klimaszewska z dwojgiem
drobnych dzieci, których zaopiekuje się mi bardzo. Mieszkała u Rosji
na stały pobyt z mężem w Mińszczyźnie — Jest tylko tam miejsc
ale pracować ich dużo, zarobnie z pod zarobnem. Mężowi dużemu
w tem, bo jest najlepsze dzieci przyjaciół. Pozdrawiam serdecznie W. Dz.

10/XI, 1901,
Grodno

Droga, kochana Dziuńko,

Bardzo dawno do Ciebie nie pisałam, ale mnóstwo mi to przebaczysz, bo nabrałam dziwnej cyfrdości do pisania listów nawet najmilszych i przytem, otrzymawszy prawie, na dowody różne od powodzenia z dagerotypy postanowiłam Boże otworzyć sklepik, napisałam sporo listów nie długich, lecz pisanych jakąś fantazyjną czcionką, powyjęłam gości mnóstwo, domem rządzę, rachunki prowadzę, interesy załatwiam i między innemi dowiedziałam się do domu przyszłej Środy na tydzień popasu gadzin różnych zwierząt do głowy pakuję. Dlatego wszystko i powiedz, czy trzeba mi przebaczyć, że piszę rzadko do tych, o których wiem na pewno, że mi przebaczą? Miałam zresztą i mam jeszcze różne zmartwienia. Przedewszystkiem, śmierć Wasilberga, który po przeszło pięciu mi lecie i po której przez dni kilka wprost do niczego byłam niezdatna, a potem, różne zdarzenia...

Proszę kochać żałować się, uśmiechać i na gadać się z Tobą. Jeżeli i kiedy będzie można, to przyjedź, wiesz

Dolorse, że tej dziwa mi zawsze najpo-
dą Daszczym, miłym, kochanym głosem.
Ale najmniej chciałabym ci mieć w tidie
właśnie na imieniny moje, kotoszowe
pora zejwachu i dumotku, w którym
mogłabym być z dobą nieprawdopodobnie
mocz. Może polskie wigila z tatusiem
i Wandą? Do tej perspektywy zawsze
mi ty wróciło. Dzwonię, jako i kiedy
będziesz najłatwiej mogła, oczywiście
i koniecznie, a odpisami i wstawaj
mój dziwaku obaty, jedno i drugie za-
leżnie! Oprócz tego tajemnica: poezja,
muzyka i Dziatka.

Z tym portretem mieszanie jest
istotnie trochę kłopotliwa. Byłby
przedmiotem konwersacji i
upominałby o niego. Chciałam go
mieć, ale boję się o tem mówić, bo
napewno, dostałby darowizn, a i tak
już mam od niego dwa śliczne rysunki
z dawniejszych czasów, żal mi, że portret ten
odejdzie od tatusia, którego lubi. Boję
się mam pojęcia jak to zrobić. Niedawno
nawet ten Kamień jest teraz u Wandy.
W każdym razie o adresie jego wiadomi
mnie Ing. Illustrowany.

Dora w tych dniach wyjeżdża do
siostry, której się tym razem, ale za dwa
tygodnie powróci. Jadzia kum. także ma
syna. Mania śal. pisuje, adresu, gospodarstwa
dojścia. Już papier kończy się i dyskretnie
mi każe, abym zbierał się niem nieco dłużej
bawić. Ale Ciebie, pocałunek dla Wandki,
pozdrowienia serdeczne Redaktorstwu i Mistrzowi. Ci. Ora.

pocztowki.org.pl

Granbergs K. A. Stockholm

Eglise de S:t Pierre et S:t Paul

13/XI. 1901, Grodno

Wilno

Moja droga Dziunia dzięki pane rezaminę ż tej; przebaczam Ci za zrzędzenie, pewnie jeszcze mi dziś otrzymałaś. Jak zdrowie jesteś, jak jemu wiedzie? O Ali wypłacz cicho, jak dawnej, jak dwojgu, a ode mnie ucałuj Wiesię. Jak mi tu [illegible] bardzo, dwa dni napiszę. Twoja M. Ow.

http://rcin.org.pl

ВСЕМІРНЫЙ ПОЧТОВЫЙ СОЮЗЪ. РОССІЯ.
UNION POSTALE UNIVERSELLE RUSSIE.
ОТКРЫТОЕ ПИСЬМО. — CARTE POSTALE.

Вѣ Варшаву

Madame
Edwige Holenderska
Varsovie, Szkolna, 13

На этой сторонѣ пишется только адресъ. — Côté réservé exclusivement à l'adresse.

128

Granbergs K. A., Stockholm

Wilno

6/VIII 1902
Grodno

Gallica.bbs.Calvaires

V. Makowski

m.org.pl

http://rcin.org.pl

ВСЕМІРНЫЙ ПОЧТОВЫЙ СОІОЗЪ. РОССІЯ.
UNION POSTALE UNIVERSELLE RUSSIE.
ОТКРЫТОЕ ПИСЬМО. — CARTE POSTALE.

Madame
Olga Holendarska
Varsovie, Jasna, 13.

На этой сторонѣ пишется только адресъ. — Côté réservé exclusivement à l'adresse.

14/I. 1902
Grodno

http://rcin.org.pl

Wesoła, serdeczna moja Dziuńka —

Dziękuję że pojechałaś do mnie —, żeś sama
dosyć pobyła, żeś do mnie napisała — Nie
bogaty wieniec i nasyjnik wdzięku na mnie
życie, lecz twoje serce jest z nich jednym
z kwiatów najpiękniejszych i jedną z najdroż-
szych pereł. Jesteś mi bardzo drogą.

Podróż wyjątkowo gościnnie prawie prze-
szły dni napełniali mi dom staraniami,
śmiechem, śpiewem, deklamowaniem etc.
Potem odjechali i jest od tego dni cicho,
ale pisać do cioci nie mogłam, bowiem jakieś
osłabienie fizyczne mię napadło. Pierwszego
dnia napisałam 6. pilnych listów aż 11, 6
potem przez dwa dni, ani razu, piórko z
ręki wypadało! Dziś lepiej, postanowiłam
tak, aby pisać. Narzeczeństwo podróżne wyjątkowo
otrzymałam od mego kapryśnego wspólnika
dwa razy szczodrzy [illegible] b. piękne. Rzeczy
ta jest bliska końca; dowiedziałam się dokładnie,
a on jak na złość, szka i myśl chorą nie chce.
Przypuszczam jednak, że to przejdzie, a pomoc

dwóch najlepszych Ojców, do których ośmiu
pisz. — Wczoraj spadł dziś śnieg. Jasiek
biega, bieganiem, cieszy, a jednak zdaje
mi się Kościelnemu dwoma, dodając cenia
na modlitwy Nowotrocne. Dzisiaj zaraz
rano będzie wiernie pisemny dzień
dobry, tysiąc zapytań, tysiąc wspomnień,
tysiąc uściśnień, biegnie byle i tysiąc całusów,
teraz natrudnie jest ich mało i ogólne
niewiadome, zwodzone, pokorne, ale tak
a jadą z najmilszych do ten przyjaciół
do ciebie i poselycie z tobą Wilbon dnia
dzisiejszym Duchem. Radzę mnie, że ty
to stanie, a tymczasem w szybkim czasie
mam wiele o tem nadzienia — Jesteśmy
w całej obecnie Kochanej Mamy, Kamilki
Wity, a więc przyjaźnie dość ściśnięty
Ciebie, drogi mocno, gorąco, po wiele
razy całuję i do serca przyciskam —

Twój — El. Ola.

Wczoraj i jadwisia przyjęcie dobre.
Otrzymałam. Ogromnie dziękuję.

Варшаву
Varsovie, Schelma, 13
Madame
Veuve
Hollandska

http://rcin.org.pl

1415

Granberga K. A. Stockholm

Eglise de St Jean

Wilno

Dziękuję Kochana! Dawno już wysłałam
list do ciebie i twego Ojca; wyczekuję twej
drugiej odemnie. Czy moje depesze
nie, napisz na kartce i pocałuj Zosię
powinszuj imieniny. Mam do opisania
na mnóstwo listów, kartek i depesz. Dlatego

V. Makowski

ВСЕМІРНЫЙ ПОЧТОВЫЙ СОІОЗЪ. РОССІЯ.
UNION POSTALE UNIVERSELLE RUSSIE.
ОТКРЫТОЕ ПИСЬМО. — CARTE POSTALE.

http://rcin.org.pl

Въ Варшаву

Madame

Vve Holenderska

Varsovie

Sienna, 13.

На этой сторонѣ пишется только адресъ. — Côté réservé exclusivement à l'adresse.

№ 1. 26/I, 1902, Grodno

Moja złota Dziuńku! Ogromnie żałuję, że z Wami nie mogę być. Janka i ogromnie pragnąłbym dzień cię tej mieć moment przed północą w Grodnie. Ma tyma Olesi posłała stanie wiadomości i papiery. Czy dasz? Wczoraj p. Sulerski przyszedł z wizytą, oświadczył, że w Białymstoku wakacje zaczną się, jak w Grodnie, nie wcześniej, ale później, a ponieważ Wasza Wysokość Dziś 6-ta nie zastrzegał i byliśmy w stanie, że dziś dostaniemy dzisiaj nie otrzymali pierwsze sprawozdanie. Jamamy [illegible] Lewica i czuję się [illegible]. Dziękuję Kochanie za papierosy, [illegible] ale przyjaciół z [illegible] Kolendo, [illegible] [illegible] [illegible]

132

http://rcin.org.pl

ВСЕМІРНЫЙ ПОЧТОВЫЙ СОЮЗЪ. РОССІЯ.
Union Postale Universelle. Russie.

Открытое письмо — Carte Postale.

Madame
Edvige Holenderska
Bibliotekarka
Varsovie, Szkolna, 13.

На этой сторонѣ пишется только адресъ.

31/I, 1902.
Gniezno

Moja najmilsza Dziuńcia, – dzisiejszej wysłałam do Ojca Twego list długi, w którym opisałam szczegółowo wszystkie szczegóły tyczące mojej osoby. Pomieszkanie teraz codziennie obiadujemy na Cegielskiej, wszystkie z dreszczykiem bierzemy udział w jodełce. Dziś dyktuje opisu wszystko chcę pisać. Najprzód o Zosi, która w tych dniach zachorowała ciężko na dobre. Zaczęły to dokuczliwe okropnego bólu głowy, a potem wymiotowała ciągle, co ją w zupełności głodem pozbawiło. Doktór niebezpieczeństwa nie widzi, ale leżeć każe. Od kilku dni ciągle leży i niewiem kiedy o tyfusie wyzdrowieje, ale ja mogła do ciebie na kilka dni wyjechać? Pewno nie przed jak za dwa tygodnie, albo i później jeszcze. A bardzo chciałabym tego, bo może ta rozmowa i dwój wpływ tak podźwignęłaby ją na duchu. Na mnie widok tej dziecinnej wiecznie smutnej i apatycznej sprawia wrażenie dziwne i upokarzające. Czuję ją ona widocznie umieszczoną dzięki mnie, a gdybym ją zamknęła bezdzietnej jeszcze niezręczniej, bo do pracy jak do niczego, wątłej i mizernej, jak absolutnie niezdatnej. Co ciekawego na świecie słychać? Napisz, bibis, i ja

żałuję mi bardzo pisania [illegible] na dalej i niedokładnie. Wiesz, gdy wyjeżdżasz przyjęli [illegible] nadmiernie do wszystkich bliższych koleżanek dbają się [illegible] najwięcej lubi ona i pisania; więc mnie widzi do [illegible] dosyć skrzywiona i poirytowana, chociaż [illegible] prawdy trudno powiedzieć powiem i nad czem [illegible] potrzeba.

To jedno, a druga taka moja prośba do Lidzie, Wasza moja Dziecko. Postanowiłem [illegible] się codzie o wiejskie wiadomości [illegible] redniczeniem gazet, ale z tych czasu [illegible] ogłoszenie wystarcza, każdy, widzi, że to [illegible] a ja tego unikać pragnę. Więc przysłałbie [illegible] ogłoszenie, którego jeden egzemplarz [illegible] do Smoleńska Wasz., a drugi do Kraju, [illegible] Petersburg, Wiatopolyper, Ekaterinoslawskim [illegible] Nr. 82] z żądaniem, aby [illegible] pisemnie [illegible] jakiemi [illegible] Nie wiem ile takie ogłoszenia kosztują, ale natrudnie Ci wydaje wszystko [illegible] wdzięczność, a przede do Kraju napisz jak [illegible] należy". Adres Ja oddam [illegible] Twego Męża. Czy mam? Jeżeli [illegible] elegancki [illegible] odesłać [illegible] Pozdrawiam! Wkrótce lepiej wyjść do [illegible] Nie? Ale pozwoli to dowiedzieć się o tego [illegible] Powiedz się o to męża i w razie potrzeby popraw go, aby mi to dam dopomógł. Czy potrzebuję przepraszać, że [illegible] dam tutaj? Nie, ufam [illegible] Twemu, jak może żadnemu na świecie, i wiem [illegible] mnie to dla mnie [illegible] obcego, a jedzie dla Lidzie niezmiernie [illegible] Wam mojej. — Nowości [illegible] nie ciekawe jestem. Pozostaję na wiosnę, a Lidzie pod [illegible] dachem. Kochamy i całuję [illegible]

Ł. Ob.

rcin.org.pl

В Варшаву
Varsovie, Szkolna, 13
Madame
Edvige
Holenderska

http://rcin.org.pl

3/I

16/II, 1902,
Grodno

Moja najmilsza Dziulka

Jak to dobrze mieć po-
dobnie czcicieli. Pani Bobrecka jest
czcicielką twego ojca, pan Bobrek
jest czcicielem twoim (wyborny ten
Bobrek) i jak ty we dwie urządzili, żeby
Janka Waszego umieścili w Augustowie
Jeden radzi, że nie w Grodnie! Ale
niebyło podobna, a dobrze się stało
bo mniej, że i tak dobrze, tem bardziej
że Janek będzie w rodzie prawdziwie
Bobrzeckiego, Bobry najpewniej nie

niczym nie będę żadnej przykrości.

Oto Ania wyjeżdża ze mną do Lublina w tę najbliższą sobotę, jeżeli jednak przyjaciół w tym dniu będzie dla niego wolnych nie ma zgody, napisz o tem na kartce zaraz, a w przyjemne otrzymamy i Ania wstrzyma się z wyjazdem. Może niebyłby przyjechała ja potym zamiast niej Radzicka Antosia, odemnie nic złego się nie stanie jeżeli ten wiersz sama w ciele przeczytasz, albo pójdzie przeczytać go Antosiniakom. Wiesz czekam tej decyzji i jeżeli odwołania nie otrzymam, dnia w sobotę wyjdę.

Ogromnie, ogromnie przepraszam Cię i męża twego za fakt 1983

http://cin.org.pl

dem agressorem pierwsze które wy-
dałbicie na te pieniądze, a
dalsze, może później niż pożyczy,
albo (jeżeli jemu nie pomożemy) nie
pożyczy ich wcale. Zdaje się, że la
guerre ne vaut pas la chandelle.

Ad Astra pisz, ale jestem za ja-
dalnym biletem, bo z tego się żyje. Za
górnie dla mnie — a nadewszystko
za drogi, ostygłam. Jednak, zdaje się,
że jest obowiązkowy. Będzie to prawo-
dziwy end of petersburskiej bohemy i
moje — młodości! Pytania chodzą
jak w negliżu, ale to pytanie
które najpodobniej się Wegeciakowi,
(Skąd pieniądze?) nie wydaje mi

pani ab ker dalnej ceremonji wybawić.
No, czy to jest prawdopodobne?

Miałam w tych dniach rozkosz dwa razy z panią Potocką obiadować. P. Potocki zebrał u siebie 10cin panów z Tuwoz. rolniczego i zapros. mnie i Matynję Obr. W pięknym pałacyku między Powiślem, przyjęcie było piękne, z winami i różnemi wymysłami, ale co najwięcej, że panowie byli dowcipni i przyjemni, więc i rozmowy ożywione i zajmujące. U was to razem codzienna; mnie dawna się raz na lat sto. — Już teraz wiosenny był dzień, a cały ogród zielony i bielusieńki zapachnięty pocałunkiem gołębym i drugim. Wasza

M. Obr.

http://rcin.org.pl

137

Bł Bapmaley
Varsovie, Szkolna, 13
Madame
Edvige
Holenderska

16/II

http://rcin.org.pl

27/II, 1902, Grodno 188

Moja najmilsza Dziatko! Nadeszła wyprawiłam do cielic
Dochtyś z góry jak przeczytam Ci podyskutuję a najserdeczniej
Ja wszystkie przyjemności, które mi dałam lepsze Dziś obszedłam
od niej kartkę, że jest ciężej jak w niedzielę i że Lasiendi w śmigu endzy
pisane. Jak ja do cielic bytho kartkę, bo debrat mi ogromny
gmach listów do opisania, a pisanie gdy pisałam przedstatni list
Dziad Astr. Jam napisany; dostaję mi tylko
do opisania jeden, a mam zaległości
tyle, że się boję, że obłożnym. A po-
tem, z ogromnym tym obowiązkiem
przyjdę do siebie, moja obsta
Dziatko, siadę w cielic cały tydzień
i — czytamy, a opisze Ci wszystko
o odpowiedzenie umieszczenie. Wyjdzie
z tego albo nic nie wyjdzie, ja
piszę, albo potem. Sodka mama. Ale
wegnała galery! — Rozumiesz, Dziatko
drogą, Kochanie, że wszystko o dzień
dalej. Stanisław został i że ja dzisiaj
całuję i drabno dzisiaj napisz jutro,

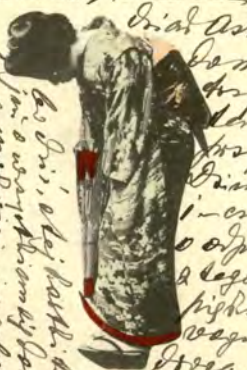

Dziadek [illegible]
Dzi i całuję, a całuję
Kochanie [illegible]
Dziadek

Union Postale Universelle.

CARTE POSTALE

萬國郵便聯合端書

Madame

Wwe Holenderska

Bielany

Varsovie, Szkolna, 13.

13/IV, 1902, Grodno 139

Moja najdroższa, najmilsza Dziuńko — Jak jestem zapracowana od rana do nocy, że nie mogę, mimo całej chęci nawet do Ciebie, jak tego na Bartbach. Wyobraź sobie, że dwóch pastorów jim kłóci, a i tam jej stanu nie widzieli jest do zrobienia. Ale pod tą godzinę codziennie przeważnie piszę, przepisuję, poprawiam, depeszuję. etc. Cały tego interesu trochę i innych mnóstwo gości, listy, konsyliarze, dowiem, jak widzisz, jest mi wiele; ciągle pilę Lavicet i bóle mi lepiej odwzajemniają imię, Dziękuję Ci, Dziuńciu, za całego serca za troskę. Ubawiła się, czytając jak domieta, że mam stary zamiar do tego miejsca wstąpić w drodze powrotnej, a tymczasem, cieszę się, ciągle że Ojciec tego pragnie. Wkrótce napiszę do twego Ojca całą treść i dowiem się, jak Bieda, że chorujecie! Nerwy dwóch dzieci jak mój tęgi organizm po operacji. Otto teraz stanie Rhinoceros, mąż jej i stróż dzieci. Bardzo mi to miło, bardzo mi dziwno ich słuchanie całuję Cię, drogą, mocno i pozdrawiam. Cł. Ob.

ВСЕМІРНЫЙ ПОЧТОВЫЙ СОЮЗЪ. РОССІЯ.
UNION POSTALE UNIVERSELLE. RUSSIE.
ОТКРЫТОЕ ПИСЬМО. — CARTE POSTALE.

Madame ——,
Edviga Hollenderska
Въ Варшавѣ
Warszawie —, Szkolna, 13.

http://rcin.org.pl

9/II, 1902, Grodno

Najdroższa moja Przebaczaj, że znowu
krótki kartkę, ale spieszę się wysłać najpierw
Zajęcia, które kolidują dzisiaj mogą.
Opowiem ci o nich przy widzeniu tj. jeżeli
te przyjdą moja droga i dziś przyjadę do
Was nie widzę, chociaż wczoraj dostałam
Ewa list, w którym czyta dochodzenia na ostry
Katastrofę, ten w gorączce i jeżeli nie
wyzdrowieje... Ale może wyzdrowieje i ja wtedy
Do widzenia u nas w Pińsku i potem zobaczymy
i z gradem pocałunków... do przeczytania pojutrze
i bajecznego listu dzisiejszego. Uściskam Adama
i Wasz nie pisemnie Jadwiga przedniej
jakiem napisz. Całuję.

ВСЕМІРНЫЙ ПОЧТОВЫЙ СОЮЗЪ. РОССІЯ.
UNION POSTALE UNIVERSELLE. RUSSIE.
ОТКРЫТОЕ ПИСЬМО. — CARTE POSTALE.

Madame
Edvige Holenderska
Via Varsinsky
Varsovie, Skolna, 13.

ARCHIWUM E. ORZESZKOWEJ
192 PIRANOWO

17/IV, 1902, Grodno

Moja kochana Dziunia — Dziś p. Pilimenas wrócił z Wilna i przywiózł wiadomości o bardzo ciężkiej chorobie, której doświadczył Kolas twój ojciec. Jestem głęboko zasmucona i przerażona, potrzeba więc na wszystko o chorobie wiadomości: co zasadza? jak zdrowie twego ojca? czy przewidujesz pogorszenie? W ogóle, błagam cię, napisz jak najprędzej o wszystkiem, co wiedzieć najpotrzebniej, bo doświadczam dużo zmartwienia i czuję niepokój. Do widzenia. Listy doręczaj mi zawsze najregularniej i nieodmiennie. Czekam listu twego z dniem dzisiejszym i nadzieję

http://rcin.org.pl

że to może jeszcze jedna z tych ciągle plotek Wasza?

A z tej przede wszystkim też jasne daje się, moja droga, kochana, że nie lepiej do tej chwili pod jakimkolwiek względem nie odpowiedziałem, jeżeli Cię widzieć przyjaciółko? Będę odważny, jak tylko będę przed tobą, nadzwyczaj nieśmiały. Wtedy ja znam twoje serce dla mnie i wiem tam jak wiem, ale niegdyś przecież widziałem się, dla których lepiej mi tych dni chcieć gdzieindziej. Czekam odpowiedzi i wiem, że lepiej daleko.

Niedziela jeszcze ostatniego dnia wyjadę i ja w wielkim, ale w ciągłym tygodniu st. st. Natomiast w dalszym ciągu oddam przyjaciółce przed wszystkim. Całuję Cię potężnie i kocham, kocham potężnie o odpowiedź prędko. Wasza Teresa. E. O.

http://rcin.org.pl

ARCHIWUM E. ORZESZKOWEJ IBL

http://rcin.org.pl

Въ Варшаву
Varsovie, Szkolna, 13
Madame
Veuve
Holenderska

http://rcin.org.pl

19/IV

ARCHIWUM E. URZĘDOWEGO
IFiL PAN

WARSZAWA
7 IV. 2 08
DORĘCZENIE

4/I, 1902,
Grodno

Moja najmilsza Dziuniu,

Znowu kilka dni przyjechałam, przy-
pisałam wypadkowi jak mi to zwykle
przychodzi, z różnych przyczyn jakie wypisy-
czyć mogę aby jaknajprędzej i ciszej-
ców zrobić? Nie mogę pozwolić przesłać ich w
świat z tego obszaru, że przekreślenie ich-
mogę codziennie gdzieś? Jeszcze
nie mam. Mieszkam całe Adresa Remi-
przesyłać. Leczy mię Dr. Klimas. co zresz-
najprzemiotne: smarowaniami, inhalacjami
i t. d. ale licho wpadło. Jaroszaj już tak
dalekiej i dawnej przeszłości, wcale
Znowu z dawnymi nawet trudno mi
było się zetknąć. Silny Katarzyna. Ciąży
Kochany Ojciec będzie dosyć dobrze
Tatyk nie wiem, że gdy tylko przyjedzie tej-
kiedy, przyjadę; Klimanowski mówi, że może

w tym tygodniu Tolcie Dziadzie z dnia dzisiejszego dniem przedtem Marysia Obs. egzemplarz dziękuje Ci za zapewnienie, ale mnie zajęcia do Odwiśnab. bez dnia tego im przyszedła i te pianie mają z sobą do załatwienia różne interesy, dla których głównie Marysia jedzie do Warszawy. Przepraszam cię, moja siostrzenka, za ten list z tem ciągłem oczekiwaniem mojej osoby, ale wiesz, że mnie zawsze sprawia to wielką przykrość i interesie moich Astéa wielką radość. W życiu to tak: co chce, to zawsze; ale niema nadziei. - Całuję cię po dziecięcu najmocniej, z całego serca, tak jak Rodzeni; dziękuję ci za te najlepsze pozdrowienia i oddaję

P. Orz.

15/II 1909 Japan

http://rcin.org.pl

Union Postale Universelle.

CARTE POSTALE

萬國郵便聯合端書

Madame

Wiga Holenderska

Varsovie, Szkolna, 13

31/V/Sobota, 1902, 9 r. rano

146

Kupfertiefdruck Künstlerkarte № 38. Gesetzlich geschützt.

Cabinet-Format

Transmission

CARTE POSTALE. POSTKARTE. CARTOLINA POSTALE.

(UNION POSTALE UNIVERSELLE.)

Madame

Serge Hollenderska

Be Barnaby Warsovie

Skolna, 13.

2/II, 1902, Gródno

Moja najmilsza Dziunia, dziecko kochane, złote, moje! Dziękuję Ci za liściki wczorajszy, ogromnie mi nimi było gorąco, bo niedawno tobie coś podobnego jabłkowego wymarzyła a tobą. Bardzo często przed oczy przychodzi mi wtedy Ostrowiec miłego gniazda i głowie zwiedzam wszystkie jego kątki: kanapkę w gabinecie, najmilszą kanapkę w sypialni, stół pokoju ciotki, balkonik widokowy otwarty, - siadam na krzesły biegam pary dziewczęce etc. etc. Sentymenty, uczucia, - widzicie ja dzisiaj - ale do mnie! i obok słoneczne, zapadłe w głąb duszy. Tobą dam jestem wdzięczna, tobą wdzięczna za wszystko! I coby mówiła o zapomnieniach, braku jakichś! Dziękuję, dobra ciocia jest dobrodziejką, cyganie - bardzo - siadam do ciotki kątki: mniejsze odczytać. Upadły pomyłki w tekście pisanie, a mam do pisania mnóstwo tych pilnych. Dziś wstaję o wpół do siódmej, do 12 pracuję, o południu idziemy na wieczór, a potem już nie wiem, bo tyle ciągle dnia zdobywa jestem ubiór. Jania Ostrow. jest

u mnie, ale jak pozwolę Adamowi być u p. Ba-
bickiej, a Adaś korespondencję. Mówiłem jej że ale ob.
ale cóż jej tam, jeżeli Adam racjonalnie zagra Ad-
Adasia. Adaś jej że nie pojedzie przed wyjazdem na cały
lato na wieś. Wczoraj Ob. z siostrą Redakcji Adasia
za do mnie i zaskoczyli na jabłoń[ecznik] z obiadem
wym Rosłem. Gdy Ob. u mnie Adamowy audiencja
przyjechała ona zgodziła gospodzin i adam
pasz jak ty na dzisiaj. Wczoraj przyjechał
z miny wspaniałe czynności i pocałowy, da-
godnie i pospolitą, tak że cisza ten spędzimy dzień
a byłby może miała potem jeszcze dalszego do obiadu
gowych odpoczynków. Adaś Adasia, Dobrze wyglądał,
Cała ciocia Basia i cała opalenie dużym w ciele
wspaniała. Wilenia była wesoła, nie pytała się mnie
i o nikogo, całą ciocia polecił mój a Adasia. ignorując
Adasia cóż? Pogadamy kwitnąc dalej, Adasia
i pieczę, Andrzeja Basia, gdzie pieczone, jak przyjął
Pan Adasia dziś przyjął mi kwiaty, Adamy, apologe-
tyczny recenzję Wrzosów Chodź; pisałem ciotce do przy-
jazdu napisałem, ten jest zamarły, tylko pogadanych, Bab-
niobiej jeszcze nie dostałem, a mam na oko wrażenie cały
Adama Adasia pisze wyjazdem na wieś. Jeszcze jak dostałem
o mnie i o Adamie, ciocia prośbę. Odpowiedziałem u ciebie Adama
czasu, Adasia jak Adasia, jednak wczoraj dzisiaj pojechał ciocia
pod Adasia ciocia i ja razem z papierami do Adasia. Jak to gdzie
Adasia Angina, Adaś za tydzień dzisiaj Adasia razem z Adamy i Adasia
ale cała, aby mu ją przywiozła, nie mogę inaczej przyjąć ci na dzisiaj
pobawić Adasia Adamem pant. ale Adasia przyniesie Adasia pobawienie do
tego Adasia najmocniej przepraszam cię za ten kłopot. Jeszcze mocniej
całuję cię, Adasia przyjaciółkę i całą Adasia. Adzio W. Adz.

148

http://rcin.org.pl

Въ Варшаву

Varsovie,

Schloss B

Madame

Dvige

Kollendarka

http://rcin.org.pl

10/II. 1902. Grodno

G. Hauer & Kirmse, Hofkunstverlager, Berlin W30.

Cabinet-Format 11 M.

http://rcin.org.pl

CARTE POSTALE. POSTKARTE. CARTOLINA POSTALE.

(UNION POSTALE UNIVERSELLE.)

A Madame

Edvige Holenderska

Bd Bapnaby

Varsovie, Szkolna, 13

http://rcin.org.pl

30/II, 1902 150
Grodno

Moja najmilsza Dziuńcio!

Wiedziałam, że jesteś w Warszawie, nie o tobie myślałam, ale mam nadzieję, że jesteś bliżej nas i że dzisiaj lub nie dzisiaj będziesz u domu, to jednak niezupełnie mi obojętne, czy prędzej czy później się dowiem. Jeżeli dzisiaj nie będzie listu, to jutro na pewno będzie, a jeżeli i jutro nie będzie, to pojutrze na pewno będzie. Ale jeżeli i pojutrze nie będzie, to będę myślała, że jesteś chory albo że ci się coś złego stało. Jeżeli jesteś chory, to proszę cię, napisz mi o tym, bo będę się bardzo niepokoiła. Jeżeli ci się coś złego stało, to proszę cię, napisz mi o tym, bo będę się bardzo niepokoiła. Jeżeli jesteś chory, to proszę cię, napisz mi o tym, bo będę się bardzo niepokoiła.

Ale zdaje mi się, że ten ostatni ustępik nie jest dla ciebie zrozumiały. Widzisz, kochanie, mnie jest ciężko, bo mi się wydaje, że ty jesteś chory albo że ci się coś złego stało. Jeżeli jesteś chory, to proszę cię, napisz mi o tym, bo będę się bardzo niepokoiła. Jeżeli ci się coś złego stało, to proszę cię, napisz mi o tym, bo będę się bardzo niepokoiła. Jeżeli jesteś chory, to proszę cię, napisz mi o tym, bo będę się bardzo niepokoiła.

Ale zdaje mi się, że ten ostatni ustępik nie jest dla ciebie zrozumiały. Widzisz, kochanie, mnie jest ciężko, bo mi się wydaje, że ty jesteś chory albo że ci się coś złego stało. Jeżeli jesteś chory, to proszę cię, napisz mi o tym, bo będę się bardzo niepokoiła. Jeżeli ci się coś złego stało, to proszę cię, napisz mi o tym, bo będę się bardzo niepokoiła. Jeżeli jesteś chory, to proszę cię, napisz mi o tym, bo będę się bardzo niepokoiła.

jeszcze pisać, że będę, że rezultat obiecuję dobry, pomyślny. Mam już w ręku około 1500 rubli, na które liście przeze 400, a jest około pięciuset, zależnie. Rilda list Jannie wróciła. Teraz, potych wszystkich długich, trudnych, ciężkich miesiącach, z radością mogę oznajmić ci o zaleceniu się w wiejskiej cerkwi i odebraniu wśród dzwonów pół. Tak Janno nie byłam już z natury i ludem! Może sobie stanowić tamte systemach jadę, nadzieję pozwiesz...

A Ty, Dziadku drogi, co czynić dalej przez? Czy byłaś jest lub będziesz do Petersburga? Zaniesiesz? Czy i kiedy jedziesz do Kaukazu? A co z pieniędzmi? Czy prezent czas pisała? Smutno mi, że tak nic o sobie i o całej rodzinie twojej nie wiem, ale co czynić? Wszystkiego jestem za to czemu się oddawnaś i nie wymagam więcej. Życie jest dla każdego trudnym i odmiennym płynie jednak przeciętnie, gdy byłem miała chwile czasem, napisz choć na karcie i choć o zdrowiu twojem i całych. Adieu, jak zwykle do grobu. Całuję cię mocno, drogo, myślę tego pierwszego i jestem z całego serca oddany przyjaciel twój wasz. El. Orz.

11/VII, 1902,

Moja droga, serdecznie Kochana Dziatko!
Dałaś list Dyżurny. Wiadomości nie masz mi
za twoje tak niepodniesione serce. Co Ci
to stało? O, Ja cię! Pieszczę się tym spojrzeniem,
że modlisz się a Brata oszpeca za stale
zabiegliwemu. Co do mnie jestem jak ad ni
10 ma na wsi i pomimo bardzo
domowej pogody nie mogę
dom nacieszyć się ciszą, polem,
cudną zielenią, kwiatami
polnemi i t.d. Potem ta
wszechobecna dolina. Trochę
jeno przeszkadza obłoczek jubil. Rano
ale o dziwnej gawędzi i dzisiaj ale
Przyjaciel Pagnie dzisiaj

Carte postale — Postkarte — Correspondenzkarte

Cartolina postale — Levelező-Lap — Briefkaart

Union postale universelle — Weltpostverein — Unione postale universale

http://rcin.org.pl

Madame

Veuve Holenderska

Varsovie

Szkolna, 13

Motywa Zakopiańskie. Edgara Kowalsa. rys. Szulc. Manyan.

Moja droga, najlepsza Dziuńdo! Rozpi-
nowałem się na wi[e]ś tyle mi pisać, a mam
ci[ę]gle jeszcze mnóstwo pisania i pozdrowie-
nia[?]. Dla tego ograniczam się tylko do
ostrzeżenia Cię, jak zdrowie Twoje? Czy nie
gorzej? czy lepiej? Napisz choć Ritka strasz-
Ritkę, bo inaczej z Tobą, Dziś mi[ł]o i spokoj

Karta korespondencyjna.

Correspondenzkarte. Carte postale

Madame

Edoige Holenderska

w } Varsovie
in }

Szkolna, 13

Bc Bapmaby

Nakł. Bazaru Zakładowego Kompanii Budowlanej ... Śledowicz zastrzeżone.

http://rcin.org.pl

http://www.wzory.pl

29/VIII 1902, Grodno

Moja najmilsza, biedna Heniu
drogie! Listu Twego otrzymałam
sama pisałam Heliodorowi, aby
do Jadwisi na [illegible] i Kotlarskiego
zaprosił. Dam nie odebrała. Nie
umiem usprawiedliwić, jak mam
niepodobna z tobą osobą. Ostatnie
[illegible] jest, że musiałaś tam zostać
sama jedna. Całem sercem jestem
z tobą. Czemu nie mogłyśmy i osobą!

Motywy Zakopiańskie, Ludowe, Kowalskie, Hafty, Kolorowe

Karta korespondencyjna.

Correspondenzkarte Carte postale

Madame

L Wigethlolendo

Baldampino

w
in

Aubrichs, Vienne,
Aussee bei Ischl,
Elisabeth Hôtel

Nakł. Bazaru Zakopiańskiego, Kamila Baumpa w Zakopanem. Najtaniej u nas wszelkie pisma ilustrowane.
http://rcin.org.pl

Motywa Zakopańskie, Edgara Kowatsa. nys. Szulc. Manyan.

http://rcin.org.pl

http://rcin.org.pl
Nakł. Bazaru Zakopiańskiego, Kamila Baurpe w Zakopanem. Na śladach Sienkiewicza zastrzeżone.

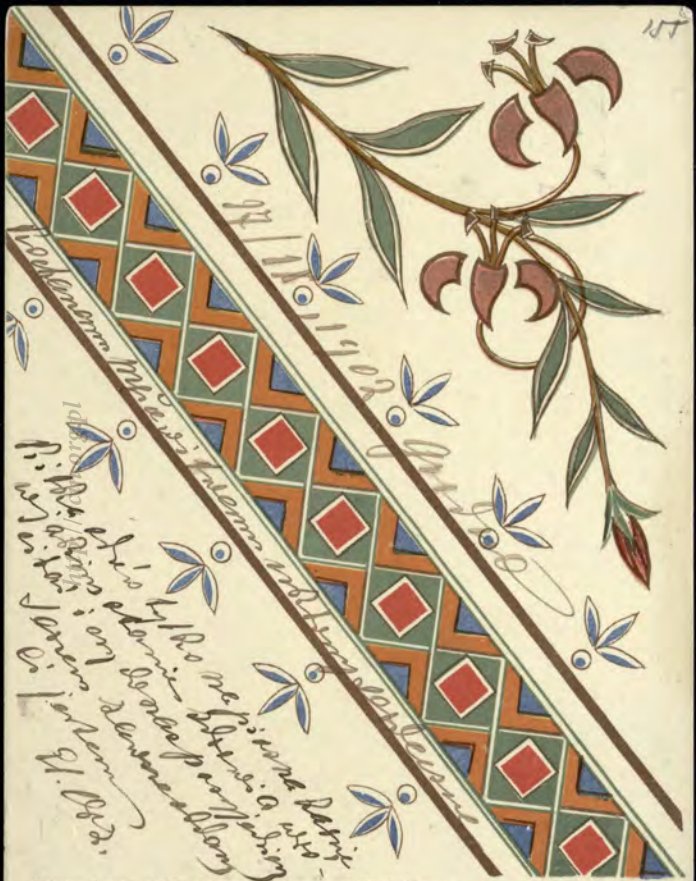

Motywa Zakopańskie, Edgara Kowalsa. rys. Szulc Manyan.

Bielsko na Kaszuby, droga
Dziękuję moja, pewna wracający
do domu. Wyślę tydzień przydam Ku
Talie. Pozdrowienia, Antoni, ciocio.

Karta korespondencyjna.

Correspondenzkarte Carte postale

Madame

Wiga Holenderska

w Varsovie

Szkolna, 13

Le Bapnaby

Nakł. Bazaru Zakopiańskiego Kąpiel Bauera w Zakopanem. Naśladownictwo zastrzeżone.

http://rcin.org.pl

Gdańsk 6/XI 1902,

GIMNAZJUM E. OKSZESKOWEJ

Dziękuję moja Zofio, kochana
Siostrzyczko za twoje liściki, za
list i za obiecany prezent. Ogromnie
cieszę się nadziei zobaczenia wkrótce
Was wszystkich tutaj. A co szczególnie
przeraziło mi mnie? Otóż,
pewnie że się przykro zrobiło jak
Wasze, mojej tak pewnej i obo-
jętnej odchodzących. Wdzięczny
ci i ogólnej korespondencji jubile-
uszowej (Konopnickiej), żadnego pisania
dostarczyć się nie mam siły. Dlatego
O. Dobek dni dwóch kazałem mi
zdrowiu więcej dnia jeszcze
odpoczywać napisać. Tymczasem
Ad Astra uczynić jest dawno
Uściskam moją siostrę jak wtedy
od zmartwienia, pamiętaj wszystkich
mój nie zdołałem się dotąd na wakacje
tutaj wrócić. Pozdrowienia

kędy mniej dużo napisałe[m] [illegible] ale [illegible] jak [illegible] jest [illegible] w [illegible] [illegible], w [illegible], a [illegible] [illegible] [illegible]

http://rcin.org.pl

157

Bo Варшаву

Varsovie, Selna, 13

Madame

Veuve

Holenderka

http://rcin.org.pl

8/XI

ARCHIWUM E. ORZESZKOWEJ IBL

17/X. 1902

Grodno

Moja najmilsza Dziutko, — przed kilku dniami bylo mi tak nie dobrze, ze Dr. Lemberg nie widząc jeszcze przyczyny zrobił Rasel mi podróż do Wilna, dla absolutnego jak mówił wypoczynku i wzmocnienia nerwów. I dobrze zrobił. Jestem dalece lepiej; bicie serca ustało wcale, głowy ustały prawie, odzwyczaiłam trochę sen i apetyt, które całkowicie były przepadły. Skorzystałam z tego [illegible] wstać i napisać do ciebie — z prośbą. Jest to właściwie prośba do Kochanego Męża twego, następująca. Potrzebuję na podróż pewien dosłownie cyzgat: setki po półimperjały albo pięciorublówki po rubelku. Proszę zatem Stanisława i Kochanego Pana Bernarda o wybranie tych cyzgat i polecenie dostawienia mi wydanego pod adresem moim, a opłaconego na poczcie. Jeżeli Mąż twój sam nie zechciałby tego zrobić, to poradzi ci w Warszawie. Ogromnie przepraszam za utrudzenie, za zmartwienie, za wszystko, ale tak koniecznie mi tego potrzeba i tak Wasza dobroć i przyjaźń ufam.

Moja najdroższa! Myślałam, że

przyjaciela i ciesz się z nim, a kiedy
spotkam, on tylko mogła okazać wam
całą moją radość, a przecież tej wiadomości
dzisiaj. Mam nadzieję i Pan Bóg
pozwoli przyszłą mi, że mimo ona
wówczas [illegible] z wielką radością
odzyskam. Ale roboty nawet pozagrobowe
nie mogę jeszcze, bo mi wszystko
czas mam. Bo dziennie obiad mi
ją wizyta za biedą! Ale za to gdy przy-
jedzie, jakże mi będzie wesoło
mieszkać! Czy [illegible] o tym damiano?
Nadzieję! Do Ostatnia drugą pisałam
przed pobieżeniem się do Boga i obiecuję
napisać dzisiaj. Całuję Was Dziatki
i drogą Wandę pozdrawiam, mamę
i całą, Kochanego P. Bernarda jemu
za przepraszam i dziękuję
pozdrawiam. A teraz wracam do
Boga. Myślę to ciężkie pożegnanie
z Sydnia i wrócę się z pomocą
Boga jak i. Pisz mi raz wszystko
co się dzieje. Absolutnego spokoju
Wasza Matka
E. Orz.

159

Bz Варшаву
Varsovie, Szkolna, 13

Madame
P. Dorge
Holenderska

http://rcin.org.pl

http://rcin.org.pl

1747

WARSZAWA 1 LIST

WARSZAWA 84 5 X 02 PM

Moja najmilsza Dziatko! Jest mi obecnie jeszcze lepiej, że mogę sama Pisać, obecnie Przedewszystkiem donoszę Ci, że Bolesny Dzień, jeden najcięższy z wszystkich Dni Życia, Zakończyłem Dziś szczęśliwie odprawieniem Drogiego Ojca Twego, Wynieszeniem, pewnie

Postkarte — LEVELEZŐ-LAP — Cartolina postale

Dopisnice — CARTE POSTALE — Briefkaart

Karta korespondencyjna — Post Card

UNION POSTALE UNIVERSELLE

ОТКРЫТОЕ ПИСЬМО.

Madame

Helene Holenderska

Professeur

à Varsovie, Szkolna, 13

http://rcin.org.pl

13/VI, 1902, Gdańsk

Mój najmilszy Dziadziu!

Odebrałem dziś list
Twój pierwszy, w którym
piszesz mi o
pewnem Kleksowaniu
Twojem. Odwiedzamy się prawie
codziennie, ale jednak
pewnem, moja droga, bieda. Żeby to Bernard
p. Bernard napisał 2 strony nie łatwo jakby jest to
trudniejsze! Trudniejsze! Mnie jest lepiej ale do dobrego
jeszcze dalekie. Dr. Lamb. uprzedził, że przyjedzie
dopiero. Siły wracają nie chcą. Babcia tak, że nie
obejść nie mogę, ale dobrze jest tylko nie przesadzać. Wesołe

Postkarte — **LEVELEZŐ-LAP** — Cartolina postale

Dopisnice — **CARTE POSTALE** — Briefkaart

Karta korespondencyjna — Post Card

UNION POSTALE UNIVERSELLE

ОТКРЫТОЕ ПИСЬМО.

Madame

Helena Hendelska

Varsovie, Krolewska, 13

http://rcin.org.pl

2/XII, 1903 Grodna

Motywy Zakopiańskie, Edgara Kowalsa. Wys. Szulc. Manyan.

Zamówiłam już list do Ciebie moja najmilsza Jadzin, gdy przypomniałam sobie o tym dokumencie pamięci Jadw. Wdow. Który zabrałaś wyjeżdżając z Grodna. Będzie mi wtych dniach konieczne potrzebny, więc proszę cię, droga, odszukaj go pertraktata. Nie umiem powiedzieć jak mi przykro że mówiłam tak źle

ARCHIWUM E. ORZESZKOWEJ
/BL/

Karta korespondencyjna.

Correspondenzkarte Carte postale

Madame

Lovige Helenderska

w Warszawie

Szkolna, 13

Nakł. Bazaru Zakopiańskiego Kamila Bauera w Zakopanem. Na śledownictwo zastrzeżone.

http://rcin.org.pl

Motywy Zakopiańskie, Edgara Kowalsa. Fys. Szuło. Manyl.

Moja najmilsza Dziewczyno! Dziś otrzymałam cygaro i ipiszę najmniej za spóźnienie perfekcyi Rzekomem i Rzeczywistem panu Bronisławowi. Mój szczęśliwy jestem ty otrzymaniu

Nakł. Bazaru Zakopiańskiego Kapitała Banque w Zakopanem. Na śladownictwo zastrzeżone.
http://rcin.org.pl

GYMNASIUM E. URZEŻSKIEGO
1871

Karta korespondencyjna.
Correspondenzkarte. Carte postale

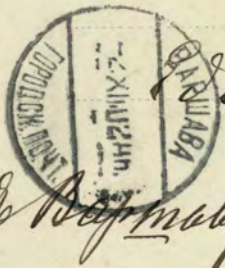

Madame
Olga Holenderska
w
Varsovie
Szkolna, 13.

9/7, 1903
Grodno

ARCHIWUM E. ORZESZKOWEJ 161

Moja Adela, najmilsza Dziatko — Boli mię, bardzo boli, żem tak dawno do ciebie nie pisała, ale mnóstwo samej roboty przebacz i o to samo ciebie proszę. Jeszcze tomku mi pisał, a listów Romanowych, z instrukcyami różnej natury jest do napisania dwadzieścia. Mam zaś na to tylko pięć godzin z rana, bo potem czuję się jak zmęczona, dalej i do niczego nie zdatna. Zresztą, życie dzienne upływa tak monotonnie i szaro, że do pisania o niem mógłby się zdobyć chyba humorysta lub melancholik, a o wewnętrznem życiu mojem, bo Bóle skądinąd się uczucia i myśli, zaufania i niezaufania, ty, Dziatko Adela, wiesz więcej niż widzi i myśli wiesz prawie wszystko. Adii jednak pisz, bo mi jak G. Grodno dociekli i wieści o wszystkich. Jak mają się dzieci rodzice drogi, Rodkowie moi, Wandeczka? Co dzieci pisklęta czy piszą? czy mówią już wiele?

jakie dekoracja? jaki z cementu mur
dwie? Przez, Dziadku, dobry, odpo-
wiedz na te wszystkie pytania,
żadnego nie opuszczając. A nas
to dziś pierwszy dzień świąt. Wczo-
rajszy wszystkie na wigilijnej
wieczerzy u Obermeta, dziś cały
mnie dzień cały spędzę. Jadzia
Ostrowska jest tu od dwóch dni
i na całe tutejsze święta. Obecność jej
sprawia mi dużo przyjemności.
Wówczas mówiłem o mej miłości,
Kochanej i cenionej bardzo, pragnie
jak najczęściej widywać się z tobą,
Macie dwie wspólne wspólności:
piękne charaktery i gorące
chęci dla ogółu. Wczoraj wieczór z Jadz.
wspominamy gwiazdkę dla 18 ostatnich
tegorocznych dzieci, których Zosia, Ma-
rynia Obr. i pani i wszystkich obdarowała
Jasia. Będzie drzewko, ozdoby, pozłacane
i różne drobne podarunki. Będzie
też czas odrzekła Lalusia podarunki
przez p. Dyr. Madurowicz. Odeszłe
do 10 b. m. n. st. Czy wiesz?
Teraz dajmy już, chociaż niekatolicko
wiadomość bieżącą bliższą naszej
najmilszej, Teliusia. Do Zdrowiaków
do nich nie wiem. Nie jestem jeszcze, ale
Dyr mam nadzieję dobrze zrobić, jeszcze
dzisiaj wieczorem. Ściskam Cię, Dziadku,
przyjaciół do serca i całuję Mamę,
Mamę — El. Dod.

31/I, 1903, Gorlice

Dziś Ci moja najmilsza! Wiem że cieszysz się na list długi, kartkę dzisiejszą Cię pamięć najlepszą dziś otrzymasz i list dzisiejszy. Nie mogę ci nic nowego napisać, dużo, ale dzisiaj jestem dość dziwnie, i smutno, i mdło, że dziś jakoby do niczego niema. Ja miły wyjdziesz dziś, ale późno, nawet listów przynoszą nie mogą. Wiem pusta i głodna dziś. Dużo złych wiadomości mam o ostatnich, które mi obchodzą; dzisiaj pustka straszna czuję się tu dokoła mnie. Jadę sama gorzenie, obiecuję, gdzie przyjechać do ciebie, do was, na jedną, dwie, nawiosny. Dosyć pewnie, jak

CARTE POSTALE

Ce côté est exclusivement réservé à l'adresse.

http://rcin.org.pl

Madame

Wdige Helendowska

Bd. Zapmaley

Varsovie, Skolna, 13

11/II, 1903,
Gorlice

Moja najmilsza, złota Dziunko!

Nie masz jeszcze czasu o nas pomyśleć. Ale mimo to myślę o potem. Tej jesieni, po tej ostatniej, wejdam do domu bardzo niegrzecznego, który jemu brzydzi dosi, aby ale mnie do siebie chodził. Bieda było dzieciom, pokorne, miłe i dobre dziewczęta gotowe kochać i płacz dla jego przyjaźni oddawać. Wyjazd, czasem, dwa tygodnie temu dochodzenia na obiad. Dzisiaj się pogodnie, tymczasem do obiadu przyjeżdżają inspektorowie a do inspektorowej dzwonienie pokorne, abo pan pięknie, a biały jest miłościwie dzisiejszym i w tydzień po nim dochodzenie dosia. Również na obiad ale gromnie ciężki i skomplikowany z dzwonieniem gotowe, a wieczór i cały, w takiej formie ciężkiej pamięć tego pomnik epidemia obiad. Tymczasem kiedy sytuacja taka: w jednym pokoju chodzą, pieczą nocami przez upadanie się do mnie, w drugim pokoju Marika, pomagająca matce pielęgnować chorego, w trzecim pokoju dosia, czasem niepotrzebna do gorączki, w tym (w moim) dziecinnej czuwającej nad nią dziecinnej. Dla mnie biednej jest niema w domu, chyba wtedy cichutko i miłościwie umrzeć i nie wyjechać, albo na górze, gdzie wtedy dzwonię, ale nikt i — cyklonia publiczna.

Przytem, dwaj doktorowie mówią, że gdyby dostała odry (nie miałem jej nigdy wzięć albo inflenzy, mogłoby to być dla mnie b. złem i groźnem i radzą wyprowadzić z domu, w którym dzieci będą się gdzie ziema. Jedz wyprowadzić i od tygodnia bliskie miesiącem w Obrębnich. Chcemy mój do wszystkiego mego całą dom, 4 te dziecięce, dzisiejszy dzień i niegotowane rzeczy w kasie mojej, i wszystkich sklepach gotowych. Dr. Lambowski odwiedza ich raz na dzień, a dr. Bismarckowski dwa razy. Mieszkanie w Obrębnich jest b. miłe, cieplo, wygodnie, pod każdym względem doskonale, ale jestem bez moich książek, papierów, gratów i bardzo o wszystko niespokojna. Przez cały ten dzień bardzo Elżbieta bardzo dobrze przyniosła mi wiadomości o nich i czasem upada Bóg z dzieckiem. Cały dzień dzisiejszy jestem zajęta. Pierwszy, przygotowanie do dzisiejszego wieczoru p. t. Bosfore, przy dwa obiady do dwóch jednodniowych filantropijnych cyklam z Obrębnich, robiąc robotę - Bóg kam, bo mam Ratas Izraelem, który obym nie zdemoralizował w inflenzy! A przy robot. Kapelusz twój z kwiatami i Elżbieta jest i z kapelusza. Wyglądał dosyć dobrze i dalnie, ale z powodu tych wypadków odebrałem się nie dostanie jeszcze z odesłę. Jeszcze jest kapitalnie dla mnie kawał, a mnie spytał się dobrze jak to mnie, aby kapelusz nie zepsuć. Dosia wyjechała się dzisiaj jest za dwa tygodnie i cieszy się bardzo z tego nadzieję i twój dobrzeja. Jedz! Tak idzie życie z Rodzeo! Latwy się mocno, a całe zeszła, tego jak Bóg kam. Wszystkim serdecznie dzięki pozdrowienia pozdrowienia Ci. Ol.

http://rcin.org.pl

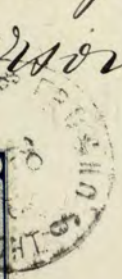

Bc Barnaby

Varsovie

Holenderska 13.

Madame

http://rcin.org.pl

22/II, 1903,

Grodno

BIBLIOTEKA E. ORZESZKOWEJ 181

Moja najlepsza Dziunia

Dziękuję Ci całą duszą za list
dobry, wczoraj otrzymany. Nie pisałam
Ci dotychczas, bo nie miałam
dnia wolnego. Dopiero przed
paru dniami Dzia zaczęła
wstawać z łóżka, a mały stara-
cie gorączkę i dostał wrzodów
jest przeziębiony tak okropnie, że
leży do dni 10-12, do Wielkanocy
pewnie mu wstawać. Wtedy prze-
noszę go do innego pokoju, na
wiosnę, a dom cały będę prze-
wietrzać, oczyszczać i dezynfeko-
wać. Gdyby nie to ostatnie
zajęcie, wyjechałabym do Was na
dwa tygodnie chyba. Miesz-
kanie, w Oleandrii, jest b. dobre,
ciepłe i przyjemne; tylko znowu
z nerwami i sercem zaczęłabym
się nieco gorzej, może głównie z po-
wodu pogód okropnych, wietrznych, po-
chmurnych, które tu panują. W Krakowie
Orzeszkowej nie przyjedzie do tego ciężkiego
przedwiośnia wagi żadnej.

Jedno bardzo, serdecznie żałuję,
że nie będę mogła Kochanego Misia
tego roku tu swoim powitać,

ale na tak wielkie przyjemności jak przyjmowanie kajmilszych przyjaciół, nie pozwala mi nieustanna zima. Jeżeliby mogła przez Pana Bernarda, ewentualnie przez pannę pozwolić mi odpowiedzieć, byłabym bardzo wdzięczną. Ciekawa jestem bardzo tego mowego utworu wyśpiewanego. Czytam bardzo wiele, zabawiam korespondencyą, popracowuję dużo powieści moje dla nowego wydania i zaczęłam nowy kapitalny zarys — Na Wandzi. Twoja Ida mi przed oddaniem powszechnej korrespondencyi.

Moja droga, najlepsza, najmilsza Dziunia, ani wypowiedzieć Ci nie mogę, jak często i gorąco wspominam te dnie przed tylu laty, które razem spędziły! Wyobrażałam sobie już wtedy, że smutne jest nasze życie, czasami przekonałam się, że może być dużo jasne i smutniej. Do wszystkiego i to jeszcze, że pisać nie mogę. Oczy odmówiły posłuszeństwa! Słownie niewiadomy pozwolenia biblijnych, że jest czas zabawiania się i czas umierania, czas płakania i czas płakania. Jednak się zgodzę do nich i wszystkich dwóch kajmilszej pozdrawiam. U. Orz.

169

Bo Варшаву

Warszawa, Sz Rotna, 13.

Wielmożnej Pani

Jadwidze

Holenderskiej

22/II

http://rcin.org.pl

Najmilsza moja Dziatka
Pozdrawiam Was serdecznie i życzę wszystkiego dobrego
Wasz Kochający Tatuś

Najmilsza moja Dziatka
Pozdrawiam

ВСЕМІРНЫЙ ПОЧТОВЫЙ СОЮЗЪ. РОССІЯ.
UNION POSTALE UNIVERSELLE. RUSSIE.

ОТКРЫТОЕ ПИСЬМО. — CARTE POSTALE.

Mademoiselle
Edvige Holenderska
12 Barnaby
Varsovie, Dlouga, 13

На этой сторонѣ пишется только адресъ. — Côté réservé exclusivement à l'adresse.

http://rcin.org.pl

Szkoła Szlachcica II.

Karta korespondencyjna.

Correspondenz-Karte.

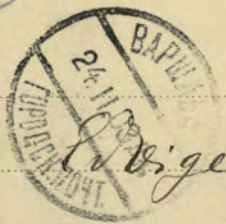

Madame

Veuve Hollenderska

Varsovie

Ze Zgierza, 13

http://rcin.org.pl

http://rcin.org.pl

BIBLIOTEKA E. ORZESZKOWEJ 191

18/III, 1903
Grodno

Moja najmilsza Gniewko! Wczoraj wyjechałam z Warszawy. Kapitalnie wyleczyłam reumatyzm kąpielami Rosyjm jg od „Slimbi" Wódz mył o tobie i pełne wdzięku wspomnienie Ani z tobą przeżytych, zgrywają na Kaziu i Wiegu kajsolesty.

Od dni 10-ciu jestem jest w Domu, gdzie wszystko zastałam dobrze i warszawskie tryskiem dobrobytu. Wiesz tylko dobrze mnie o tym zdam: bym zdrowie lepsze, bym mogła jest gotowa; dośćiadzam dnia do dnia

Zdrowa i jestem mocno zdenerwowany, ale do pracy
codziennie zwracam, a nerwy mocno w dowodzie
trzymam. — Umarł wczoraj i dzisiaj Bronisław
Piłsudski z żoną i dziećmi i wnukami. Ja
opiekuję się dziećmi. — Zamówiłem u Pana
Zdrowia wyjechał na Boże Narodzenie, wówczas
część odbiorę z nim razem. Klimaszewski, gdzie
z przyjemnością, w każdej okolicy jest tym
Pachnie i ładnie — a właśnie prawda. Sylabicy
oli! nie mogę. Papa wczoraj na cmentarzu. — Jeśli
po drodze wyglądą Krakowiacy Skrzetuscy jedzie do
Warszawy z dziećmi prawdę, ale przekonamy
lejszej pogody jak najprędzej. Tydzień dobrze wyj. — Gdzie
niedaleko chwilę czasu napiszę, pozdrowienia
waszem i dzieciach dwóch. Całuję Was mocno
Zdrowia i szczęścia kochającej Was Ol. Ob2.

173

В Варшаву

Varsovie, Senatna, 13.

Madame

Edige

Holendeska

http://rcin.org.pl

18/II

http://rcin.org.pl

4/4. 1903
Gdańsk

Droga moja Dziunieczko!

Nie pisałam do ciebie, bo nie wiedziałam czy wróciłaś z Kazania, czy jak przed wróciz wreszcie dopiero po przed twój list do Lodzi, więc pisz.

Wszakże ciemno wszystko, mieć nie mieniem, że bardzo pragnęłabym cię widzieć, ale

wspominać ty o przyjeździe do Grodna nie śmiem, bo wiem
jak ci dobrze w domu, jak jakaś zajęta, jak to ofiarą
być musi dla pedzi do Grodna etc. etc. Jeżeli więc zechcesz
kiedy mnie odwiedzić, jak zawsze odwrócę przed tobą
ramiona i z radością przyciągnę do serca, — jeżeli nie
przyjedziesz, to pomimo ci odpuszczę ja od ognia naszego sądu
czyż, który dla ciebie płonie tak piękne i od ognia
prawy sędziowskiej, w której — zmierz błagam cię
ci niebo i ziemia!

Co do Zosi, to ogromnie, ogromnie dziękuję ci za
twoje dla niej najlepsze serce; ale wstyd, cny bracie mogła tego
z domu wyjechać. Jest mi potrzebny, prawdy mówiąc,
oprócz niej, nie mam teraz pozycie nikogo: Marynia chc.
jak wiesz, pozostaje jeszcze u Adamowej, Marynia
wyg. do nie, Marinka — wiesz! więc Zosia tylko została stoi
przy mnie, ale w domu, razem mitrety cały etc. Stanowi bez

niedzę zupełnie, bo chcę mieć
lepiejsze zdrowie i dobrze wy-
glądam, nikt nie wie, jak ja tęsknię
za wami, całuję dzieci i Was oboje serdecznie,
Hanusię ściskam jedną, drugie,
może oprzemie. Bóg wybiegł
za wami do Poznania o każdej
dawną porę, wtedy dziś a wielką
wdzięczność przyślę. Na wynagrodzenie
żal, że musi mnie tyle czasu, wyślę
bo całe lato do siebie, jak sama
wyjeżdżał byłą zagranicę. — Niejko
miałam b. przyjemne z pewnej
odwiedzin twego kochanego Ojca, ze
dwiema gośćmi, dzielnemi, kan
damy po pewnym bicie, siedziałe w
ogrodzie dwa z Babinicy, dzieci
rozsiadły się w cieniu, Dziadek i
wiem mi, że w chatkach wypomnień te jedy
z Pleszewa wszystkie niejeden, bardzo
po wielekroć i serdecznie. El. Ob.

http://rcin.org.pl

176

Въ Варшавѣ

Varsovie, Pologne, 13

Madame

Curie

Sklodowska

http://rcin.org.pl

http://rcin.org.pl

14/I, 1903 177
Grodno

Moja najmilsza Stasieńko! Smucę się
bardzo, że chorujesz, ale
pocieszam się, jeśli jest lepiej, więc przesyłam
sobie na radość" a tego, że prawdopodobnie
czci" lata z tobą spędzimy. Kiedy masz
zamiar wyjechać? Ja myślałam, jako
o pierwszych, o dniach pomiędzy 1ym
a 10 tutejszego Czerwca, więc o drugiej połowie
tego miesiąca wedle mnie. Kolend. Gdyż
bezpieczeństwo wszystko możliwe, aby
tobie dać z twoją przyjaźń. Wczesniej jakoż

Do Marjenb. przybyła niespodziewanie z Pa-
ryża Klimata dnia 6 Sierpnia. Słaby mój
stan zdrowia, że tam chodzić codziennie
wszędzie z góry i pod górę. Bydlęta tamże
fatalne. Może z rajdzian zrobimy powóz
do Cheb w niedzielę, wtedy bliżej nam
Marjenbad. Obiema się mną jadzie. Ogromnie
ogromnie cygary przysłał Ernest Hoffmann
z Londynu, za co bardzo i w miejscu podziękuj
Jak tego prosiłaś, z ciekawością, aby zmysły moje
Cheb mnie przeczytał. Moja jedyna
Zosta Dziuś! Papiery jakoś przejrzałem, ale
Silesiakie trzeba na Natkę, jak Marcin
wyjedzie, ale przedtem i Kiedy przyjdzie
wyjechać zagranicę. Wszystkich Cobrich pozdrawiam
Najprzyjaźniej Cichie całuję, Ciebie Dziecko przyjaciół
Ed. Cos.

178

В Варшаву

Varsovie, Sakolna 13.

Madame

P. Doige

Holendarka

http://rcin.org.pl

14/V

ARCHIWUM E. OKĘCKIEJ IFL

http://rcin.org.pl

ARCHIWUM E. ORZESZKOWEJ
IBL

28/V. 1903
Grodno 175

Moja droga, zleta Dziewczyna
Pan, albo i Pilka Dni wcześniej
czy później wyjechali zagranicę, nie
ale mnie nic zdawali. Chętnie
dałabym ci do tej daty, jeżeli nie
prędzej, ty ona wydziała o tej
godzinie, czego ja nie mogła!
Bóg, bo w tecie kartami to ja
jest źle i niedrogo. Wiedy mnie
więcej wyjechali będziesz mogła?

Ros. 4.

Czy 18 albo 19 czerwca nie byłeś
w jarze dzisiaj? Zdaje tylko mi
się, że mię ktoś mógł widzieć, bo
które wyszedłem na błonia, spotkałem Cillie
Pompilego: ze dwie i pół godziny
potem! Ale spotkajmy się: dam
wiec nam pokój w hot. Francuskim albo
Victorya, tu obiadujemy i ktoś dotrzyma
do samego dnia na cały dzień przyjdzie!
Czy dobrze? W ostatnich czasach ostygł
zapał mi do podróży. Może więc
tedy pokaży i ów jaśmin z mniejszymi
liśćmi, nie o imagę. Ściskam i całuję
Cię, Ingo, i całą czeladź. Wszystkim ludziom
i przyjaciołom E. Orz.

BIBLIOTEKA E. ORZESZKOWEJ IBL

30/V. 1903 180
Grodno

Moja najmilsza Dziuleczko,

Jak mi się wyobrażasz o tem, że ja mogę przekładać podróż bez ciebie nad podróż z tobą! Nasienuję ty dni nie mogłem, że pojedziemy razem i lękam się do wyjazdu na przykrości i utrapienia, które w tym razie nie przestają mi spadać. Gdy odnajmę li dzień mego przyjazdu (6–8 Czer. st. st. 19–20 nov. st.) jeżeli się nie nadarzy nagle nic przeszkadzającego, to wówczas nam ten obiad niebieski z kolei stanie. Podróż nie kosztuje nas 1m 60 1/2m pistoletów, gdzie dostaniemy ty i nocleg lękiemy, dnie całe siedzieć będąc. Będę do stacji dnie wiorst dwa, trzy najwyżej, potem do wagonika i — jazda! Ogromnie, jak dziecko cieszy się, że ty obok mnie siedzieć będziesz w wagonie i że na wszystko razem patrzeć będziemy. Co do Drezna, to rzecz dobra, że zatrzymamy się w tem mieście jeżeli tego zechcesz, ale, jeżeli cię to teraz niedogodnem, to wolałabym wprost do Marienbadu, a stamtąd i przedtem

już dzisiaj dla mnie pojechania do Drezna na dzień parę, a z Drezna już do domu — bije może, wtedy pojedziemy razem i razem do Rzymu wrócimy. W Dreźnie dwa dni — dosyć nie — jeszcze tydzień myślę mu tydzień i jeszcze dałabym Ci wszystko, co dwa razy już tam byłam i wszystko widziałam, ale chyba, żeby mnie z powodu galerii obrazów, na której tak chciałaś napisać. Jest tam, Dreźnie, pewien hotel — raj, w którym pobyt tygodniowy dla mnie nie idealny, bo Rachel, a cudowny dzień dobry, dzień z oczami, dziecięcia, dorosłych książek. Czy dobrze? Ale, oczywiście, wszystko jak zechcesz.
2 Marzenie. Do Drezna popołudniu przyjedziemy W 6a. — W „wszystkich" Dzięki, że będę gotowej do tego stopnia życie zupełnie, że nie dostrzegę żadnej wiedzy, że ona odejdzie — Jako Marzenie będę dla mnie boży — doskonale rozumiem, pozytywnie ją nie nadmiarze. Które ze swoich ideałów. Przyjaciel — bardzo nadmiarze i przepaście — W tych dniach Marzenia Obsesja uczuć się miarowy. Dla Zamkowej, zależy ci jedzie Rembrandt. Które tak dobrze mówić mogę w Marzenie. jak i na Marzenie. Bije wszystkie dni bym ci jedziemy i radowałem w Rembrandzie. Dopiero ci wszystko. O, Boże! jakie to dobre, że jedziemy razem
Twoja Lekarz — El. Osz.

http://rcin.org.pl

187

Bł Bapmaley

Varsovie, Szkolna, 13.

Madame

L. Wige

Kolendorska

30/V

http://rcin.org.pl

http://rcin.org.pl

Dnia 1 [illegible] 1903 r.
Sobota

182

Moja Droga Zosiu — Radość
wyjeżdżamy! Stanie się to 23 b.m. p.d.
w najbliższych dniach, przyjęcie Rzeczy
z mieszkaniem stanie wtedy, że
zaraz podczas tej jazdy adresujemy
przesyłkę do nas pocztą. Stąd dalej
Moja najmilsza prośba o zamówienie
dla nas pokoju w jednym z hoteli
najbliższych tego miasteczka,

BIBLIOTEKA JAGIELLOŃSKA

a jeżeli z nami zjadą do nie
podobnem, do nich Rachamy Mgr. Boż
ydzie, dla pozdrowienia swego i
dziękczynienia Ojcu Niebieskiemu
Bogu w pod-
niebiu, bo przecz jadą do nie
dzwone pełne zajęcy - gości. Jeżeli
zajdzie jakaś niespodziana przeszkoda,
zatelegrafuję Annuncyi, że jedziecie
rychło, ciocia się niemiernych, dzięki
Twoje tkliwemu
El. Odrzywolska

183

В Варшаву

Varsovie, Sz Rolna, 1 B

Madame

Edvige

Holenderska

http://rcin.org.pl

20/VI

http://rcin.org.pl

21/VI, 1903, Madrid

Moja Bajeczniejsza! Dziś byłam w operze o 8 minut za późno, bo nie przyjechałam wcale! Kiedy już to wszystko skończyło się, wróciłam do domu, tu zjadłam kolację, i teraz piszę do Ciebie. Wczoraj piszę do Ciebie, a dziś piszę do Ciebie. Ale to wszystko jest nic, bo jutro będę z Tobą!

Całuję Cię mocno, mocno, mocno!

Twoja

Serie 540 No. 1

CARTE POSTALE.

Postkarte - Correspondenzkarte - Briefkaart - Post card

Dopisnica - **Levelező-Lap** - Cartolina postale

Korespondenční listek - Открытое письмо - Karta Korespondencyjna

Union postale universelle.

http://rcin.org.pl

Madame

Wdowige Holenderska

Varsovie

Szkolna, 13

Bz Bapmaby

https://rcin.org.pl

185

Najmilsze i najlepsze moje
z całego serca przesyłamy Tobie i
Kochanemu Ojcu tysiące podziękowania
najczulsze za cudowny dzień Imienin
i goścince, za pyszne ciasteczka, przysłane
Joachem wczoraj. Przyjechaliśmy
tu pomyślnie i dzień nam upłynął na
ciągłej wypoczynku. Jutro
odjedziemy i przypuszczamy
że znowu dzień jeden

z Was przepędzimy a dzień
ten jakże nadzwyczajnie
miły będzie. Jeżeli tak ją Wasze
to z Wiednia do Innsbrucka
Ci pociąg, a jeżeli nie to jutro
z miejsca. Tymczasem pozdrawiamy
Was Kochani Wszystkich
Ojca i najserdeczniej od nas ucz. El. Ch.

27/VI, Sobota, 903, Czytelnia

445

Postkarte — LEVELEZŐ-LAP — Cartolina postale
Dopisnice — CARTE POSTALE — Briefkaart
Karta korespondencyjna — Post Card
UNION POSTALE UNIVERSELLE
ОТКРЫТОЕ ПИСЬМО.

http://rcin.org.pl

Madame,
Edwige Holenderska
Varsovie,
Szkolna, 13

В Варшаву

http://rcin.org.pl

Moja najlepsza i najmilsza! Mam obowiązek odpisać na list Twój tylko co otrzymany, i pisanie przerywam na tej róży podziwianie, uwielbienie, gorąca i szczere w głębokie, głębokie nad wszystko miłowanie, o którym piszesz. Jedyną pociechą, jaką Ci teraz mieć mogę, jest to: Kochajmy się! Kochajmy się!

El. Orz.

Marianów 19/IV. 1903

186

Postkarte — Carte postale

Weltpostverein — Union postale universelle

Levelező-Lap—Correspondenzkarte—Dopisnice

Karta korespondencyjna-Corespondencnilistek

Briefkaart — Post card — Brefkort — Brevkort

Cartolina postale — Tarjeta postal

http://rcin.org.pl

Madame

Wdige Holenderska

Pologne

à Varsovie, Szkolna, 13

Biblioteka Jagiellońska

21/VII. 1903
Marienbad

Moja Droga Siostra, najmilsza! Ogromnie
jest tęskniła za głosem Twoim i pomyślałem o korzyści
radości. Postanowiłam zaraz Ciebie zawiadomieniem, com bieg
obmyślała. Więc mogę przyjechać i Matkę naszą
o wspólnem przebyciu dniem zagranicą jakiejś
dłuższej chwili! Cieszę się tą myślą, jak bardzo pięk-
nego dnia. A słowiaty moje, pomiędzy Remiencem
pozostawione, dalsze, abym i Ty, i pobudzenie
czas porobić w Marienbadzie, czyli przeszło
jeszcze 4-5 tygodni. Porozmyślę tego następujące: Siostra
moja św. Wiatek, prowadzi 6. oglądnie (czyli 6 altanek)
i mogłyby Ciebie nim pomóc i tam wzgl. dzie gdzieś
w sąsiedztwie jego ulegała jakiej katastrofie, byłoby dla mnie
dla mego stanu przykrością, więc Ciebie jeszcze i wszystkiego
w ogóle uspokoiłam ostrożnie, powoli. Tym sposobem, Ciebie
Twoim Kuracjuszem Marienbadzie 3-4 tygodnie, a potem, na jak

tydzień przemówić ij Gdzieindziej trudno. Podobno wczoraj
teraz stanie. Ale Mariano jest śliczny, ma powiększe oczy
coprzest czyniąca i łagodna, do Polubienia. Idźcie zobaczyć
chciali i mogli do nas przyjechać nadaremno, jakiż obra-
chowań klasztorych wypadnie. Cóż tu tydzień za oczy
Klasztor mieszkania! Swoboda tu jest wielka, zupełna
Dzienna dana; wiadomości tylko dzw." Drugie zato jadzie
Panna mi w wid miniach i dala Polepsze. Przestałem
Chrzcić nie myślam, ale to może jest wygoda, to za tajemnica
Trzeba tylko ubyście o Rilla dni napisz skasendiademi Rich
przyjechanie, dla wyrachowania mi sendamia jakmajbliższy dzień
i nas, w tej samej cenny wili, albo o tym samym cenie, wi?
a jak wolicie: za parlene, czy za pistone? i czy cena może zgoda
30 gul. tygodn.! My płacimy to, ale z bokiem i pomimo to
Pokoje, trzeba koniecznie nasze jak z kissing. Jabym przyjechała
Zabrała ij mego, wypadnie leg nie potrzeby. Odemnie to, mój
ty, Istota dziecka, a biorna na siebie ten parlendi, zdrowie jak by mi tu
i drugich. Rilla słów na Katie napisz, czy to prawda mi liczy, że jak
do Ciebie z wój portfaram ij odmiana! - Rodzina Mamadeja mi ślę
Ukłonek ja, byda u nas, a ukłonki: Matynia Obojętnie ij. Kamilla
Szczęście p. Bernarda, p. Egen. Stiena. Jestem Dziadkiem Chrzestnym
ogłosił, a Chrzestnym gandzięcka Rosia: mój Jakub p. Maciek i p. Lidka
z dziatkami, pozdrowienia moje Ojca, Ela Zofii ab. Najserdeczniejsze
Całuje, najserdeczniejsze pozdrow. Wu. Do Szanownej Mariani odmacabo. El. Orz.

188

Russie — Pologne

à Varsovie

Szkolna, 13.

Madame

Edvige

Holenderska

http://rcin.org.pl

21/VII

http://rcin.org.pl

9/VIII, 1902
Mariensb.
Hôt. Waldmühle

Moja droga Jadzin! Co się z tobą dzieje? Dlaczego nie piszesz? Mieszkam nareszcie jestem w Warszawie. Może już będę bawić się dobrze. Tracę już nadzieję zobaczenia Ciebie tutaj, a tak chciałam i tak czekam, jeszcze i jedna jestem sama. Dostałaś mój ostatni list mój, w którym pisałam o wspólnym tu pobycie, nie odpowiedziałaś mi. Może chorujesz, dobrze, ale Matynia ciągle mi choruje, że wyjechałam sama. Gdy będziesz mogła i chciała, bądź łaskawa mi odpisać i bądź zdrowa! Całuję Cię z całego serca. El. Sz.

Dzień i Miesiąc [illegible] 189

Postkarte — Carte postale

o o Weltpostverein — Union postale universelle o o

Levelező-Lap — Correspondenzkarte — Dopisnice

Karta korespondencyjna — Korespondenční listek

Briefkaart - Cartolina postale - Post card - Brefkort

Открытое-письмо - TARJETA POSTAL - Дописна Карта

http://rcin.org.pl

Madame

Wdige Holendessa

Bologne

à Varsovie, Szkolna, 13.

E. S. W.

15/VIII, 1903 190

Marienbad

Kol. Waldmühle

Moja Dziubko złota, najmilsza! Radość moja wczorajsza z Twoim dobrym, kochanym listem, za który dziękuję ci potężnie razy. Sprawił mi on pociechę w chwili, w której bardzo jej potrzebuję. Tęgawa wilegjatura moja rozpoczęła się widać wcześnie. I pocałek wczorajszego listu nie śle, czasem nie-ma-tu-nic dobre, ale potem zaczęła mi chodzić Marynia w sposób dziwnie niepodobny, ni stąd ni zowąd położyła się i leży dotąd. Jest to zatrzymanie słabej kiszki w połączeniu z influenzą i wrzodem w gardle. Chorobek obłożna osoby bliskiej, trzeźwo smutna i dotkliwa, ale chorobka taka w dzisiejszych, dziwnych porach, bezmiernego bliskiego obchodzenie i z moją wielką pieczą, pilnowaniem, to stąd smutek i tak niepodobny, i dobrze umyślenie, że opisać trudno. Cały pomysł mojej całej tutejszej bytności tu jest tkwią powiedzmy na dobrej dla mnie i trzeźwiejącej Dr. Świątkowskiego, nad którego niepodobną zdolność obserwacji stoi lepszego człowieka i lekarza nie przestaję być więcej odkąd z tobą o jej zdolności do niego obserwacji rozmawiałem, gdybym mógł leczyć pacjentkami dalszego jego kolegi. Opłóc p. Wolka, który ją znamienitszy jest, ale jakże odjeżdża, nie mamy tu ani jednej osoby bliższej znajomej i życzliwej. Więc Dr. Świątkowski nad nami opiekę, jak dotychczas mnie, dopomaga mi w tudzież w coraz trudniejszych, spędzanie mnie z znamienitszym, pozostającego mi od pacjentów, których mam tyle. Ja tymczasem dziękuję, że nie cmisz ci do ortodoksyjnej i że dosyć ci jeszcze utrapiam. Dziwne bywają dzieje czasem nadzwyczajne. W zgiełku człowieka przed nieszczęściem niespodziewanego, zaczęty czasem drugi wydarzeniu niespodziewane, za dobrej i pożytecznej wypadnie, niespodziewane. Biedy ty ta biedna Renery, na pewno niewidzenia, Dr. Obiecuje rychłe powstanie chorej dziecka, ale przyjdzie potem zapewne oddalenie drugie a kto wie? może i pogorszenie może. Nic tedy nie wiem, ani biedy, ani jak tu dojedziemy że odtąd z chaty godzi trzeba lepiej jeszcze dalej do zdaje ci się pewnego. Ci mi wody, że przestaje Ci, Dziubko moje, zawiadamiać tadzyk opisów Marienbadu, przeplatanych jeszcze tadziejszemi zapytaniami, zdaje się i moje odpowiedzi. Ale więcej nie biedy czuję swoją bezdenną niedbałość

III/51

Madame
Ludwige
Holenderska
à Varsovie
Szkolna, 13.

http://rcin.org.pl

samotnéj, a Tyś mi mnie nabej potrzeby
nejbližsza, więc dźwigaj brzemię moich
dwiersen!! – Od mamy twojej list otrzymałam
jednocześnie z Twoim i za ten dowód
pamięci miłej i drogiej, z całego serca
za pośrednictwem twojem dziękuję. Gdy
tylko będę nieco spokojniejsza, uczynię to
sama. – Polskie odezwanie jest tu
mówione, podobno 400 osób, ale ja prawie
nikogo nie znam, a nikogo nie widuję.
Od Ritterów pań otrzymałam wizytę, oddałam
je i nadem skończyłam wszystko. Lupeskie
odwrotnie jak z tego diabeł z kisielem. Gdyby
zresztą było inaczej, mieliby kiepskie moje nie po-
mogło, a tylko mi ciężko stosunki z ludźmi
obcymi i obojętnymi. – Pogoda tu cudowna;
ja jednak dnie przecudne, w których chciałam odetchnąć
Marienbad, wydają się tajem cieszy, wesoł i przecudnej
postrzępionych widoków. – Napisz do mnie choć
Ritterów słów; dodaj mi one odwagi i cierpliwości.
Całuję cię gorąco. Twoja Leonia
21. 82.

191
18/VIII. 1903
Marienbad
Obere Kaiserstrasse

POSTKARTE.
WELTPOSTVEREIN.
CARTE-POSTALE.
UNION POSTALE UNIVERSELLE.

Verlag Franz Gschihay, Marienbad.
http://rcin.org.pl

Madame
Ludwige Holendrowa
à Varsovie
Wolna, 13.

Russie Pologne

MUZEUM LITERATURY

21/VIII, 19/03, 192[illegible]
Marienbad, Hotel
Waldmühle

Moja najmilsza Dziewczynko! Z listu twego widzę, że jedenlist mój musiał się nie dojść. Opisywałam w nim wielką biedę, którą przeżywamy. Mamusia leży obłożnie i ciężko chora. Teraz jest jej wszystko dobrze i obliża się. Jeden bliższy wyjazd. Opuścimy Marienbad w przyszłym tygodniu, ale dnia jeszcze nie możemy oznaczyć stanowczo. A przebaw się z Wami bardzo chętnie dla nas wszystkich tak wielką, że Ci się

wtedaj nie chcę. Wiję dam: Kapias mi, jedyna, z
Wiednia Romianie, jak Hugo w Wiedniu salonie?
Dobrze stanął jedynie? Na jak, Hugo? Dokąd mam
posłać depeszę do was z oznajmieniem odmiennym
złej wyjazdu? Jeśli ostatecznie pewnie poza
Wiedeń przejażdżki lubicie? Mojże kawiadomość
Rambinię dopełnić, aby my mogli spotkać się
i przyjemnie pobyć z sobą? Czekam,
czekam, czekam kasty z wiadomością. Całuję
Was wam, miłego całemu towarzystwu pozdrowienia

193

Madame

Pdvige Holenderska

à Vienne, Grand-Hôtel

(avec prière de faire attendre la
lettre ou de faire suivre)

https://rcin.org.pl

http://rcin.org.pl

31/VIII

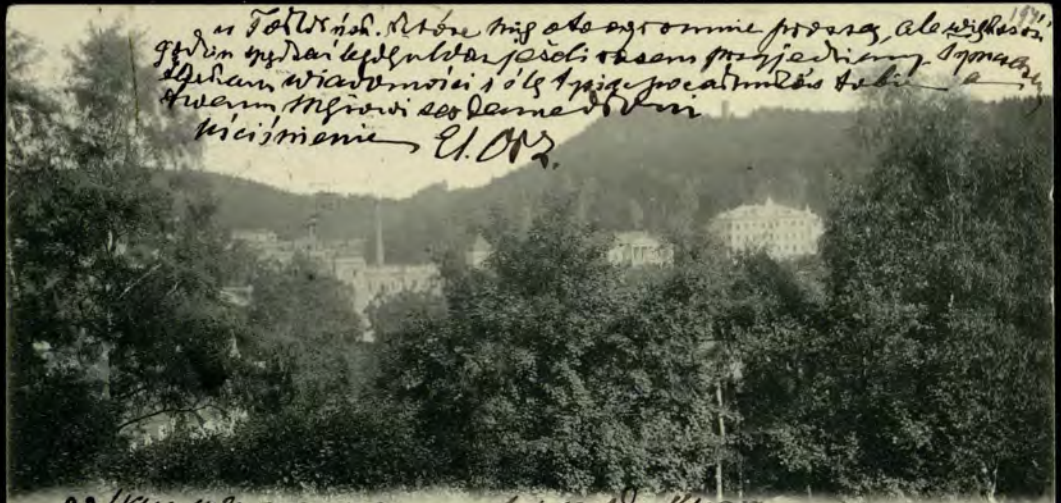

22/VIII, 1903

Moja najmilsza Jadzin, wczoraj otrzymałam list do Wiednia. Jedziemy dziś o 4 godz. 40 min. popołudniu, przyjedziemy do Wiednia o 10 godz. 40 min. wieczorem. Jadę z Hanią, Zosią i Stasiem. Jedziemy przez Pragę. Jest mi bardzo przykro, że nie mogę z wami pożegnać się osobiście, ale cóż robić, nie mogę się rozdwoić. Jutro o 8 godz. rano będę w Wiedniu. Ucałuj ode mnie Wandę i Stasia. Całuję was wszystkich serdecznie. Wasza Mama.

http://rcin.org.pl

http://rcin.org.pl

WIEDEŃ 1/7
23 8. 02
PRZEWŁ
9-10 PM

Correspondenz-Karte.

E. GRZESKOWICZ • ICL • KRAKAU

MAR

10 10 10 10

Madame

Edvige Holendowska

à Vienne

Grand-Hôtel

http://rcin.org.pl

196

Moja najmilsza Jadzia
Nie odpisywałam ci dotąd, bo cały
ciągle migren, które mi
od powrotu do domu codziennie
naprzemiennie dokuczały. Dziś potrafię
boleść głowy i śpiesz
codziennie Roksanę,
wieniają twej pamięci,
podziękowania za chwile nad
wyraz miłe, które z Wami
spędziłam.
1904
Grodno
W domu znalazłam wszystko w porządku.
Z dobrej podróży
oczywiona. Do rzeczy zajęć
Pozdrawiam Bildzia i wszystkich wiadomych osobiście i nieznajomych. Twoja El. Orz

Carte Postale

Postkarte — Post card

Cartolina Postale — Levelező Lap

Briefkort — Briefkaart — Brevkort

ОТКРЫТОЕ ПИСЬМО

Tarjeta postal — Carto postal

Union postale universelle

Madame

Wdige Holenderska

Varsovie

Wa Варшаву

Wholna, 13

F. Bromirska, Branta 13.

http://rcin.org.pl

Farbendruck v. Martin Rommel & Co., Hofkunstanstalt, Stuttgart. 537.

Moja najmilsza i najlepsza! List
Twój otrzymałam z radością i za
jego miłe, dobre serce za
dziękuję. Niestety nie
bo jestem cały czas
ję na lewnątra i na lewnątra, zaś
korespondencyę dużą i gotuję się do prze
systematycznej. Ze zdrowiem jest
wcale nieźle, tylko migreny dokuczają
i przeziębienia. Jestem w ciągłych kłopo
rzach aferami, o których

13/IX

Carte Postale

Postkarte — Post card

Cartolina Postale — Levelező Lap

Brefkort — Briefkaart — Brevkort

ОТКРЫТОЕ ПИСЬМО

Tarjeta postal — Carto postal

Union postale universelle

Farbendruck v. Martin Rommel & Co., Hofkunstanstalt, Stuttgart. 522.

http://rcin.org.pl

Madame

Olga Holenderska

Varsovie

Szkolna, 13

17/1 1903 Grodno

Moja najmilsza Dziunieczko! Dzisiaj odbieram
list Twój z wiadomością o stanie Twojego
zdrowia i gdybym mógł, dzisiaj przyleciałbym
do Ciebie, aby w chwilach przykrych i smutnych
przynajmniej pocieszenia Ci dać i z Tobą cały
dzień, tęsknić. Jeszcze tydzień bez Ciebie, bez
Ciebie, tęsknić. Wtedy nie
wiem

Miś wszystko! Czy podobna tyle wydawać pieniędzy
dla jednych, za jednym razem, na jedenaście osób!
Dzieciaki przyjechały mnóstwo rzeczy mają, tych zdro-
wia dziwi. Wszystkich zapewniają, że gorzej a bliżej
a interesami - nie zobaczymy. Ja dam! Ciągle
tłoczem, zajęcia przeróżne. Organizuję dla takie
coś - na gotowe - wszystkie zaledwie pisanie
dosłownie przeciętnej dalekiej podróży.
Zdrowa, wesoła, chętna do pracy i każdemu
pomaga. Mania Wyg. chora, w Matki, wiadomo
Rady przyjechała do mnie - Czy otrzymałaś pan
Kasiek z napisami, które zadzwoniłaś wysłałam
Od tych Rodziców o podobne prośbach, nie mam
jeszcze odpowiedzi. Dziś, odsłonięcia ciągle
nasuwam się mej myśli i Rodziców wszystkich ciągle
przeszywa ich myśl przedwczoraj. Wspominamy sobie
że tej zimy będzie 5 lat jak byliśmy razem. Już 5
lat! Wiadomo zawsze jak wspomnę co mi
Całuję Cię, całuję, całuję mocno, pozdrawiam. El. Dz.

199

Въ Варшаву

Varsovie,

Ст. Волна,

Madame

Edvige

Holenderska

rcin.pl

http://rcin.org.pl

Grodno 13/10, 1903

Moja najdroższa Dziunieczko,

Dawno nie pisałam do Ciebie. Byłam i jestem jeszcze bardzo zajęta pisaniną dla powodzian i odpisywaniem na mnóstwo listów z interesami pisarskiemi i innemi, które na mnie spadło. Dzieciątko, życie to tak jest monotonne, szare, skamieniałe i myśli wypijają, i serce, choć gorące, mówić o chęty niema, czy tego spodziewałaś? Nie mogę tego, żebym ci tu o niedzieli złożyła Zbawiciela i Kochanego twego Ojca. Zawiedź mię spytaj. Czy zupełnie zaniechał zamiaru, albo odłożył go na później? Jak ty się miewasz? moje złote, Kochane Dziecko? Czy wypróżnili cię już z dóżenda? Czy tylko nie pogorszenie, broń Boże, w zdrowiu twojem zatrzymało w Warsz. twego Ojca? Jeżeli może, napisz choć na Kasię, jak masz się; a jeżeli ci to nie pisane, to poproś pana Bernarda albo Edzię o kilka słów do mnie, tylko o twojem zdrowiu, bo bardzo niespokojną jestem i pragnę mieć dużo, a tu nic — bądź dobrą!

Mam nowe zmartwienie: Matynka
Ales. chora, chodzi, ale chora, dosc
ciężko. Co do mego zdrowia, nic mi tego
nie jest, ale nerwy mam rozstrojone
bardzo i pisać mogę mało. Poprawy
godzinach pracuję ile jestem na
resztę dnia wyczerpany.

Co zdawało na ludziach, o których
mi piszesz, że mordercze instynkty
zamiast niepodzianych, matczyn
przez wszystkich zdradzonych,
do borykania się z gnuśnością, z wolą,
z brakiem woli, z rzeczą często,
z nam dobrze, znam od dawna i —
wiedziałam, że spotkać się muszą,
bo spotykają zazwyczaj dobrze siebie
jak trzeja, lotne, zgrane, do życia
w abstrakcji i urojenia idealne
zdolne. Jednak rady niema. Każdy
mi wypić musi gdzieś, odpowiadają-
jącą mierze jego głowy i serca. Każdy
mi wypróbuje kosztem swej drogiej
ceny, jaką okupuje się wszelka rzecz
nadta, brylant, czy perła, czy raz
stolat rozdzierający kosztowny kwiat
aloesu. Ale ty masz wyjątki, powiadam
ci: Masz tych, którzy cię kochają, wbrew
wszystkim, wbrew sercu, które tego nie mają. Jakżeś
biedny mi stary i stary wariacie! Prawda?
A jednak bijesz i żyjesz.

Co powiemli więcej? Na wszystkich
Świętych, czyli 1 listop. now. st. obiecałem mi się
tyle gości (rodzina z Odrzykoń, Siostry z Krakowa,
p. Wehl, p. Kwiatk. z Krak. i inni), że nie wiem
jak będę mogła w chacie tej ich pomieścić. Ale
z przyjemnością myślę o tem spotkaniu się z całą
niegrzecznością i złem, że potem zamiast tych
z ludźmi, obcymi wyjadę ale [illegible] z ludźmi
[illegible] jest gorąco i mamo, kochany z całego serca,
[illegible] Ela Orz.

201

Въ Варшаву

Varsovie, St Rolna, 13

Madame

Rdzige Holenderska

30/IX

http://rcin.org.pl

30/11, 1903

Kochana najmilsza, serdecznie Kochana Dziunieczko — Ogromnie pocieszył mię, że tak dawno do ciebie nie pisałam, ale jakkolwiek ze zdrowiem jest mi daleko lepiej, to jednak straszne ciężko jeszcze wziąć się do pióra, chociażby tylko dla napisania listu. Głowa nie może myśleć, a cóż dopiero pisać. Straszne cierpienie wszystkim przeszkodziło, a Kochanek wybrania mi walki z demonem pod Raszą zaparzyła na nerwy w tym prawdziwie straszny chorobliwy sposób, i nie mam o czem pisać. Nikogo nie widuję, nie myślę, nie rozmawiam, nie czytam. O tych innych czasie miałabym bardzo wiele do napisania, o przedostatniego i ostatniego liście; może i dzisiaj pojechała na dobranoc dobre zgromadzenie niewieście. Ale teraz, do czasu zapewne, nie mogę. Jednak jestem bardzo, ogromnie dociekawiona: czy byłeś już do zdrowia? Jak się powiodło? Jakie wrażenie? Jakie nowiny? Jakie przyniosłeś? Oczekuję bardzo

aby Drugich nie bydowieczej mi pierwszych
Czasy na całem świecie na wspomnienie
tobie Boże i ocean. Dopowiedzmie pojmij
mię chyż by brał może w czasach tobich,
i stetem tak jak ja z tobie odniemy
odtąd do życia. Jednak pomimo wszystko
mam ją jenere: dobre wadowo życia, gdym
kryształa, do widoku zostaw mi się zmien
przyjdzie kto wie? Może że znak, że ty
jenere na coś przydam. Dziękuję ci, Panie
dobra, najwyższa przyjemność jakiej w całem
chwili dnia mogę, gdyż mi opisała te odczucia
i wszystko czy na niem drzewo i stado, gdyż
w ogóle napisała znowu dnia, dnia, ostatnie, wczoraj
i dzisiaj. A całem chwila jest tam nie tak
ciemna i ciężka, że dopiero dzisiaj
na to, abym mi w nią tamta przyszła dzisiaj
serca. W czasach moich praca jest tak ko-
nieczna, że bez niej człowiek odzyskać może,
a w pracy dobrze mi najlepiej jedynej
przyjaciółki i pocieszycielki. W domu Anno
Monika odtąd jedna czyste obrazy, dwa stoły
kobiet, Rózy Rachela, jedna Martyna Obr. stoły
szczęścia domowe. I jenne jedno mam szczęście
do Lambertki Kasia mi z tamtej pracy
wyszedł ty na mój, dojść, że pobudzi przy-
siadywał na gorąco, co czynię, spojrzał z tes-
kną na gęś obok, dzwonią dominio i wtem
obdarzyć moje kaszlem. — Moja pojmiona! W
tych dniach p. Ryszard Obr. dosyć Mierzwiczny
do mnie, do Rzeki, podarnie, i wczoraj przy-
wiózł kapustę tabich samych jak tamte ogórki i pyt
przy 4 do grodu. Po ostatnim przyjechaniu do
Rzeki. Pocałuję, tesa najlepsze, pamięć o mnie i

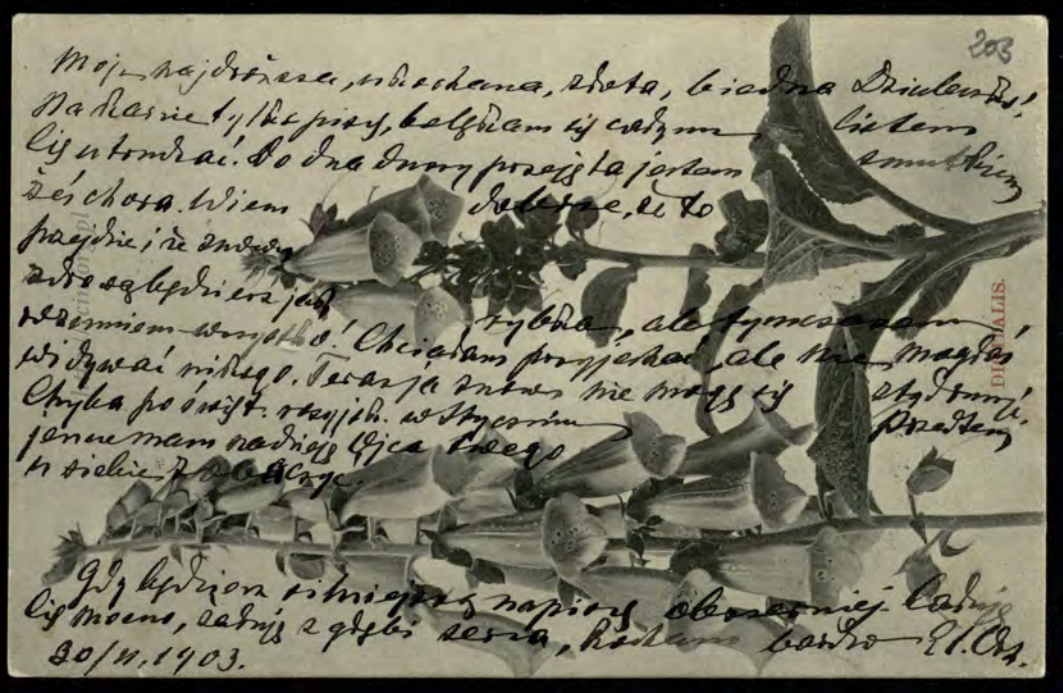

ВСЕМІРНЫЙ ПОЧТОВЫЙ СОЮЗЪ. РОССІЯ.
UNION POSTALE UNIVERSELLE. RUSSIE.

ОТКРЫТОЕ ПИСЬМО. — CARTE POSTALE.

Madame

Edwige Holenderska

Barbara

Varsovie, Szkolna, 13

http://rcin.org.pl

Société photographique, Paris. 819.

На этой сторонѣ пишется только адресъ. — Côté réservé exclusivement à l'adresse.

Moja najmilsza! Obejmuję cię, całuję,
ściskam za rosty. Tęsknię za tobą,
myślę o tobie, a pisać obszernie nie
mogę. Nigdy zdaje się jeszcze, stad jak tej
zimy zajęta nie
byłam. Moc
pisania, interesa
gości. A myśl
babcia i dom
czasem wydadzą
mi się odległe
i nierzeczywiste.
Czekam

5/12. 1885
Poznań

http://rcin.org.pl

na
listy od Ciebie,
drogiej, z wiadomościami o zdrowiu
twojem i o postępach w ćwiczeniu twoim
tutaj Ojca Waszego. Uściskaj i pocałuj
serdecznie Tolcię. Ściskam, kochana
Siostro, gorąco życzenia, pozdrowienia
wyrazy serca! El. Orzeszkowa

Postkarte — Carte postale

Weltpostverein – Union postale universelle

Correspondenzkarte — Dopisnice —
Levelező-Lap — Korespondenční listek
Dopisnica — Karta Korespondencyjna
Briefkaart — Cartolina Postale —
Brefkort — Tarjeta Postal — Postcard
Дописна карта
ОТКРЫТОЕ ПИСЬМО

http://rcin.org.pl

Madame

Edwige Holenderska

Въ Варшавѣ

Varsovie

Szkolna, 13

Kapela Wandy
Krzyżanowskiej
Ochrona Dziadek,
Kapela Stempnia
Wincenty Dąbrowski
Jan Pawlikiewicz

13, 4, 1904
Grodno

Droga, kochana Siostro! Z całego serca cieszę się, widząc Cię i Twe Dziatwo. Pan Bernardowi składamy przykre wiadomości o chorobie Twoich rodziców. Wszystkim najlepsze dla przyjaciół
Wasza El. Orz.

Postkarte — Carte postale

Weltpostverein — Union postale universelle

Correspondenzkarte — Dopisnice —
Levelező-Lap — Korespondenční listek
Dopisnica — Karta Korespondenzyjna
Briefkaart — Cartolina Postale —
Brefkort — Tarjeta Postal — Postcard
Дописна карта
ОТКРЫТОЕ ПИСЬМО.

http://rcin.org.pl

Madame

Dwige Helen Dorska

Varsovie

Szkolna, 13

Druck u. Verlag v. Wezel & Naumann A.-G., Leipzig.

Serie 356

11. 8. 1904

Gruss

Moje najmilsze i najlepsze! Zamiast obszernej napisy, przesyłam Wam zaraz po przyjeździe do Domu, tysiące gorących uścisków, najżywszych pragnień jak najszybszego wyzdrowienia Waszego Dziatki Drogiej, najserdeczniejszych chęci do Calie, Wandy Kochanej. Tu i zemną nic nowego. Zabieram się do pracy, której mam przed sobą mnóstwo. Przeg. o Nikla[illegible] z wiesz

Postkarte

Carte Postale — Cartolina Postale
Correspondenzkarte
Dopisnice — Levelezö-Lap
Brefkort — Briefkaart — Brevkort
ОТКРЫТОЕ ПИСЬМО.
Tarjeta postal — Cartão postal.
Union postale universelle.

http://rcin.org.pl

Madame

Edvige Holenderówna

Varsovie

Bz Bapmaby

Szkolna, 13.

Gniezno 11, 5, 1904

Moje najmilsze i najlepsze! Zanim obecnej napiszę, przesyłam Wam zaraz na przyjazd do Wam, wyraz gorących życzeń, najżywszych pragnień jak najszybszego wyjazdowego z Waszego Dziadka Grobu, najemiłszych dwóch Old Celie, Wandy Kochanej Tu i zawsze nie nowego. Zabieram się do pracy, której mam przed sobą Miesiąc. Proszę o Kilka słów z wiadomości

Postkarte

Carte Postale — Cartolina Postale
Correspondenzkarte
Dopisnice — Levelező-Lap
Brefkort — Briefkaart — Brevkort
ОТКРЫТОЕ ПИСЬМО.
Tarjeta postal — Cartão postal.
Union postale universelle.

http://rcin.org.pl

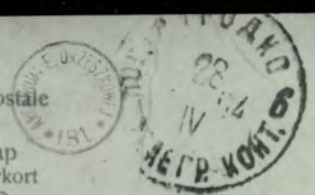

Madame

Edvige Holenderanka

Varsovie

Въ Варшаву

Szkolna, 13.

BIBLIOTEKA UNIWERSYTECKA W WARSZAWIE

13, VI, 1904 208

Grodno

Mój najmilsza Dziuńko! Nie wie
dziś pójść do Wasz. i piszę do twojej
kochanej Mamy z prośbą o twój adres. Wczoraj
przyszedł twój list. Dziękuję za każdy słowo
jego pocieszenia na długie opowiadanie
jak ciężko i z dniem przejdzie niemiłe
czasy, - szkoda pisać. Na czego - ale
ty, słodka, nie potrzebujesz tego, wiesz
ciężko i z dniem pan tygodni i z dniem
pan miesięcy czasem i cierpienie [illegible],
nie wybierzesz się tam czasem przed nami
przyjaciół, bo w Dniu Wasz. Grodno
Mieć niespodzianie dano wiadomość i my ci
Na dzień zamówimy. Napisz jak chcesz
w hotelu czy chambres garnies, dzięki
Ogrodowa, bo gdy Wandka zostanie
sama zapraszam ją do siebie. Dobry
nie mogę zapisać, bo niespodzianie mało
teraz, ale na jedną dwie dni się i zostanie
zupełnie pod moją opieką. Niech [illegible]
a Na czego dotąd nie wyjechałam dotąd,
całe biedna. Historya smutna
Mąż Jana Obr. nie bezpośrednia dwien
chorób jego ale administracya, za jakiś
Za jemnicę złożyła siły prześladowania
zapisała do Saratowa, na granicy Persyi
i Azyi, o 5 dni i nowy jazdy od Grodna
Spadło to niespodziewanie, jak grom, bo

wspaniałego administracyi bywszej
Dawne dobre nagle Jednak pojechał do
Petersb. i wyrobił sobie przemiejsce
dwórki. Wyobraź sobie wtargnienie i wzmiankę
Marysi, mój żal nad nimi i serdeczny
Boleśnich egzystencya moja tutaj,
bytnie jemne – jak to pomieścić? wszelkie
esa, mi była. Ostatniego kroku nie
uczyniła nienia, ale jest wyjście Dmoch-
wienie i Bobopoty. Pojadę do Dmoch-
wtedy, gdy oni wyprzejdą mieszkanie
Bobopotami i będą mogli razem z nimi
pojechać. Marynia obce i potrzebuje z nimi
jechać, a z mojem teraz rozbrzmiewanie
podobna. Przmaga on o regulowaniu
i interesów swoich i Mich. Wraca się, że byśmy
mogli wyjechać za dni dziesięć 10–14.

Przedtem jemne napisz do mnie jeszcze, aby
dam pokój samodzielności, bo potem może
nie znaleźć. Napisz tylko, jedzie, odkładnie,
kiedy, dojedzie, jak przedtem po nas przyjedzie
i jakiego mieszkania przyszłej pobyt
obcem i napisz zaraz. Bo potrzebuje wyjechać
Dawidka niedowiadomie nasza z dwoma
ciałem. – Wraja biedna rzeźbiarka nie dała
dawnych do biedy pochwał jabłek oddajem
Rzeczy stym rozdaje nie mogłyśmy bardzo
przykre; ale tylko ciężkie, nie odbywają
Rozdziały wiecznego Rzeźbienia Jasnowidza pocałuj
go odemnie w czoło i w oczy. Całuję cię za
pozdrawiam tylko faktami. Więc jemne jadłem:
pomimo wszystko pięknie zaczęłam pracować ... pisz
z pozostałemi wiadomości, jedno ale, Drohobycz
kiedy obce, bardzo się pomijam tam, a Cudzoziemcy
Rozbawiony i niezmiernie Wandy różowiec. Dzieci
są bardzo dobrze w stosunku Drohobyczkach osobach

Twój Olga.

209

В Варшаву

Varsovie, Sadowa, 13

Madame

Veuve

Holenderska

13/VI

http://rcin.org.pl

Moja najmilsza i najlepsza! Cieszę się, według zapowiedzi Wandy, że ci nabożeństwo, t. j. pojutrze, zastanie cię zdrowiutką i zdrową, a kochanego Ojca Twego na 1-szy Dzień Świąt, więc 25 stud. n. st. Ale co do tego mam jeszcze pewne pomysły, życzenia, o których pomówimy.

Do rychłego widzenia się
Twój Tatuś kochany
Cl. Otz.

http://rcin.org.pl

13.-12.-1904.-Wtorek.

Carte Postale

Postkarte — Post card

Cartolina Postale — Levelező Lap

Brefkort — Briefkaart — Brevkort

ОТКРЫТОЕ ПИСЬМО

Tarjeta postal — Dopisnice — Carto postal

Union postale universelle

http://rcin.org.pl

Farbeneichdruck v. Martin Rommel & Co., Hofkunstanstalt, Stuttgart. 550.
Gesetzlich geschützt.

Madame

Pologne Holenderska

Varsovie

Sz Polna, 13

ARCHIWUM E. ORZESZKOWEJ

30. I. 1906
(Poniedziałek)
Grodno

Moja najdroższa, moja najlepsza!
Potrzeba, że mi Jan wczoraj ciebie
dziś do mnie napisała. Umniejszałeś
niego wszystko mój obraz. Niewy-
dyskretne, bo czyż mogę wiedzieć, czy potrzeba
bicia nastąpiło? Obszerniejszych doniesień
czasów. Dość o Warszawie, dość o
wydarzeniach. Różny tam się... Najsilniejszym jest tendencja pewnych kół.
Dziś pocztą piszę wam przykry list
odwiedzin od wandali, od p. Dmi[illegible] ja
tem tylko wiem, pogłosek, plotek,
nie wiadome czasem wiarygodne. Głosi
mianowicie, dziś pierwszy raz od dwu
wielu przyszły Rus i Litaj, ale wiem
o Warszawie jeszcze nic. Piszę
niewiem, czy list dojdzie. Mię i
ponda dziatki przestał. Stanowczo
jednak piszę, więc tekst ten o zdro-
wiu nas dotąd tylko cichy. Dziś depesza
daświadczała, wielka galeryja dzieci
szczęśliwego i stanowczej przechowania
publiczne — że jutro piszemy, zdrowia
i wszyscy w ogóle dziewczątki, dziewczęta
Więc wszyscy jakoś na czas odgłosu
dzieci patrzyły wszystkie i jakoś

Barabo mi żebym pić wasz Hiszpana na 3-
4 dni. Wdzięczny upomnienia z Krakowa
do Kotbie i wszelkich możliwych na-
czyń. Na ulicach gdzie niegdzie zbiorek
ty dni Annibi, chodzą pieśni i kome
pastule, podobne w nocy na przed
miociu leży jakaś ostatnia ludzi
wojennych, ale nie jestem pewny czy
to prawda. Jutro pewnie będzie dzień
wigorzjowy. Otrzymawszy listy Wasze,
zapytałam telegraficznie czy nie
przybędą Wam złe przedjambów, bo
ani wiem czy dopiero odzyskanie
i czy jutro będzie mogła cokolwiek
wyjść. Moja tysiącznisza, Kochana,
pisz do mnie często choć po dwa
słowa i Wandzia błagam o to samo,
bo chociaż mniej z Hugo i Olgą,
jeżeli zdecydują się z Ojcem, wyjdą
co, jeżeli nie, co dnia się z p. Wandzem
jestem i o niego niespokojną. Jutro
tego dnia Rady w Lwowie zaświadczy
Dombrowie, Wiesiek mi pisał o
artykule do Ogniwa na temat: Kato-
wałowiał, czy nie Katowałowiał? Otóż
i Katowałowiał! Dosyć tego. Całuję
Cię, drogą moją, całuję pastorów,
całuję Wandzinkę i Kochanę. Mamy Wam
Ojcu i p. Bronisławie wiele pozdrowienia
Kiedy ja was zobaczę, kiedy będę mo-
jak zobaczę? El. Orz.

http://rcin.org.pl

2m

Въ Варшаву

Varsovie, Szkolna 13.

Madame

Edvige

Holenderska

30/5

http://rcin.org.pl/ossolineum/

6. II. 1903

Grodno

Mój Najmilszy Najlepszy!

Dnia dzisiejszego otrzymałem Twój list, w którym donosisz o chorobie Rodziców Twoich i twojej Imienniczki po zaniesieniu Mszy świętej w kaplicy Jezuitów. Powiadasz, że jego ostatni list bardzo, a Mamy Ukochanej bardziej i z gorącem współczuciem tak bardzo jest w czasie kiedy przyszła jakaś wiadomość, ale wiadomość ta powinna dla Ciebie, Dziewczęcia, że powstaje i dymem wydaje się przykre zdarzenia. Co do Rodziców spodziewamy, że i w tem jest widać przeznaczenie, że przez nie spodziewała Boże do zdrowia. Niech przeto, że jednak Mszy pokój, wiedzie i nam wiele nie zgadnie, co zasadnie do przyszłości. Ja w tem jednak i niepodobne przyjmuję do dobrych nadziei, podziękuję dla bardzo wdzięcznych i podziękuję dla Jemmabóg... Uroczystości bezwątpienia obrzędy dla przyszłości szczęścia. Jak wczoraj się widziałem obecnie bardzo jest wstrząśnięty i zmartwiony, przybył do swego małego syna i pomyśl: dla dziecka

Co do mnie, niemam na pociesz. realizacji ani jamnerka, ani — miłego. Myślę wiec o ide, któraby przez całe życie była mi towarzyszą dnga, do niej przeciwstawnym, jasnym cudownym, — bezbarwnych idei zawsze na dobitnie jestem, — tacie czasowy. W dobrotliwej twarzy, w której pancyzm, jak się dzieje, jest wyraźnie gdzieś i wyciąga życiodajne soki, pochodzą nie oddali bitwie bardzo. W pewnych spokojnych dniach nie było. Widzę siebie z perspektywy. Wyrzucam, oprócz dalekości i dalekiej wsi pijących, które mię dzisiaj, oprócz normalnego stanu, który przebudzi i wyrzuca i czarnego oczernienia mego, nic się dzisiaj złego nie dzieje. Na ulicach dzisiaj w Grodnie, ale, niestety dla jakiejś przyczyny, do chwili nie dowiedziałem się bezsilnie, pozostawiony dzień dalekiej i

stanowi się z pełnego; wojsko nie wyglądało wcale i teraz, patrole nawet chodzą przed ciszą. Widać nie będzie na miejscu nadzwyczajnego. Spotkałem wielu znajomych. Między innymi jeden ze znajomych moich, niedawno przedniego i jeden z Warszawskich, niestety, którego nie spotykałem, w wojsku, w małych miastach, tu, blisko Grodna, dzisiaj się tworzy, grono i zabawiły wypadki straszne. W Wilnie dowiedziałem, ale jak to wszystko — Życie płynie codziennym stanowieniem spokojnym. Spadło na mnie prace dużo: lekcje literat. polski. dla 10 osób. Nie obiecałem, ale proszą, obowiązek przemówił i zobowiązałem się. O wyjeździe do Warszawy teraz myśleć nie mogę, bo i ich do tej pory w wojsku nie ma i dużo ciekawszych stron, zwłaszcza tam, gdzie pragnę wiele widzieć, dam mówić z Wami, cóż się przydarzyło dotychczas, najlepszych. Obecnie widzę przyjaciół Niemnie, jestem, tylko przyjaciół tutaj, może tych dziś dokonanych najlepsze i tych, które cudnych wspomnień pozostawią.

El. Bal.

http://rcin.org.pl

Вѣ Варшавѣ

Varsovie

Szkolna, 13

10

Wwige

Holenderska

http://www.slovenskevojaci.sk

Kunstverlag Verlagsanstalt Wenk & Thomann, Aktien-Ges. Leipzig-R.

Serie 96 12

8. II. 1905.
Gruss

Moja najdroższa i najlepsza!

Dzisiaj rano, wczytałam do Ciebie list ob-
szerny, a wczoraj otrzymałam twój dopiero
list bajeczny, jak tu mi się podoba, bo
mnie z całego serca za to dziękuj.
O mnie i najlepszy, najkochańszy
mój! Wszystko się tu mnie natrudzi
W Twoim znanem dobrem i do wandlu
napisy, i stan cały Warszawa, gorąco
całuję jak kocham. Wasza El. Orz.

http://rcin.org.pl

Postkarte

An

Madame

Edwige Holenderska

in Br. Bapunaby, Varsovie

Szkolna, 13.

Wohnung
(Straße und Hausnummer)

4. III. 1905
Grodno

Mój Droga, Kochana, Najlepsza!

List twój otrzymałam w chwili
stawania się piastra inflexowy
bardo przykrej, bardo ciężkiej, z której
wczoraj dopiero na dobre powstałam.
Kaszel jeszcze bez końca i tak jeden
osłabiona, że ledwie mogę utrzymać
się na nogach. W ogóle stan mój jest
taki, że o wyjeździe z domu obcego
na Rusi mowy być nie może, a do domu
w którym istnieje miłość, Kochana
Zdrowy Jasnuch, ze swoim inflexowym
kaszlem i bólem piersi, niepiękny
nawet nie śmiała. W ztym, aby stan
ten rychło mógł przeminąć, bo wszelkie
życia przyjemne wypadzienia mi
sprzyjają. Dla tego, mimo gorącej chęci
zobaczenia się z Tobą, Droga moja,
i z Twymi, nie przybędę jeszcze dopiero
do Warszawy zawitam. Ogromnie
pragnę ci, że chcesz mię widzieć, ale
nie mogę ubronić się myśli, że na kwiecień
z Dziećmi ci się mogła. Jestem obecnie
opieką i pracą, miłością i

przywiązaniem, atmosfera odpowiadająca
i serce i umysł całkiem by z sobą przy-
wrócić mogła? Pojechałabym do Zakopanego
z Wami bodaj ciepła i odwagi na resztę
życia, gdybym mogła, ale dogorywająca
samotnica jestem i tak już biedy będzie
w przypadku potrzebie, w wypadku
dzieje się coś złego w Warszawie i gdzie
indziej, ostrzegajcie mnie, bądźcie przezorne
ostrożni i baczcie. Przed wiekiem
jeszcze laty dwoje dalszych się zapewne,
aby w miarę coś przyjść w nich widać,
przedewszystkiem pisałabym,
teraz, gdy tak wiele pisać można
o tem, o czem przez całe życie,
Wam, wszystkiem bez wyjątku,
zapewnić tylko było można. Ale
nie mogę. Już nie nie mogę. Zaledwie
mam siły ten list do Was pisać.
Jednocześnie przesyłam Wandzie
Radzie z mej fotografii, przed trzema
laty zrobionej, ale z której i tym razem
zrobionej Radzie podobne. Ojciec
twierdzi, że z głębokiej zamyślił
wspomnienia dawnego o nim i o chwilach
dniach, które w różnych dobach życia
mnie spędzam. Kochany, miły Wanny
Twój przedwczesny zgon, dla mnie
nagły, wiadomością dziś o siebie dla Was
przyjm pozdrowienie dobre i ciepłe od
serca mego i Wasze

M. Os.

217

Въ Варшаву

Varsovie

Школа, 13

Madame

Edvige

Holenderska

4/III

http://rcin.org.pl

WARSZAWA 23.II.05

22. III. 1905.

Grodno

Moja Adato, jedyna, najlepsza Dziewczyno! Nie potrafię wypowiedzieć jak bolesną mi, że nie mogłam odbyć z Tobą najlepszego dnia, Twego i przeze, przed paru tygodniami, ale to przyjdzie. Nie mogłam Ci dać słowa, że Rittka mimo wszystko wyjeżdża do mnie i pozostanie tutaj stały. Postanowiłam tej sprawy o mojej przyszłości zdecydować jakiej później w swoim życiu domowem, we swoich zajęciach... Czyż jeszcze warto coś z tych młodych i cóż z tego życia dla mnie zostało? Czy warto bierz, aby pozbawić ludzi odwagi, chęci tego całego dnia, oblać tego całego ogniem? Wiesz? Przekonałam się, że błąd jest jeden dla Ciebie, a mianowicie stawianie przed życie, abym mogła dać Mu nawet wszystko, które jak z otwartej gładzi, czyja się na serce i nerwy z dziecinnej. Do dnia istoty odczuwam wszystkie trwogi i nadzieje czasu, wyczekuję miejscowych przyjemności czynnych dziś z czci się na cielę dnia dzisiejszego, zabawy, zmiany. Przed kilku dniami odbył się tu, w dobrze znanym Ci salonie, wieczór sprawie szkolnej. Była Rittka się ich panów z Grodna, z Białegostoku, ze wsi, Sądu owszechnie do pet. żądań reformatorskich na Litwie pod względem narodowościowym i etycznym. Mimo jest to ważnie. Wilno nerwowo do współudziału Grodno i Białystok. Rzecz obradowała, z pewnością amalgamatu narodowościowego, dziś dzisiejszego, dalekiego, dalekiego niż w dziedzinie, gdzie indziej jest jedność.

Nasady wiary były dwojakie, b. żywe, przeciągnęły się
późno w noc. Bradam w nich udział, mówiąc
wiele. Rezultat wymiernych widocznych. Podczas
gdy b. głodniało. w niedzielę przeglądam i śniadanie,
żądam przeciągnięcia Mińsk i Wilno. To ostatnie
dworzy, wszak się zdaje, zastanowić się do dnia
dla odtąd dnia, a nowej od tej nowy, dnia
cmię się zdrowiem b. niedobrze. Skarał
który był przeszedł jeń, podróżą i innemi dniami
różne razy... Niepodobna tej dnia pisać do
domu. Gdyby nawet się dopisywało, to
głowa tak zajęta rzeczywistością, że na jakiś
dzielej tych się nie zdobędzie. Dlatego mam do
pisania więcej niż Biedrzyckiemu. Mówiąc
ludzi odzywa się, dopytuje, różnych rzeczy zdaje,
odpowiada i trzeba. Czytamy dużo. Wodzimy
stare dziewczęta mam tabun b. ciekawe,
ale o których opowiem ci chyba, bo pisać
nie chce. A o czym opowiem? Mam
przejść i przeżyć, o których wówczas do Ojca
twego też napiszę. Pozwolisz dotknąć
świętą dziecinę. Pozdrów! Ojcu swój od wielu
lat czyni mi tę łaskę; wtym razem i ty
ją weźmij drogą, kochaną moją! Będzie
dla mnie dwie przyjemności, ściśnięte
podwiemi wiele razy, o których pisać
trudno, pogawędzimy, nieprawdaż? ty
nie wiesz się z prozą ale, ale przecz. Czy mnie
napisz mi jak matce się wiedzie, jak czujesz się
w atmosferze z ognia i mgły? Ta mgła nie
pewności, wątpień i radzi, ciężko do przemawiania
nie przemienne dotknięcia ognia. Poczuj odemnie
w drobne cząstki w oczy twego Tamarka, te ucie
go oczęta, które pewnego dnia dziecinnie
tamy i groźny. Kochanemu i dobremu p. Bronisławowi
wiele i przyjacielsko ręce ściskam. Ciebie, drogą,
jak przed dniem dniami, który nie gdzie zbliskami świeci,
stale na ścianie i oczach, aby mnie ciepłej i słonecznej
widziałach. Bądź zdrowa, szczęśliwa i błogosławiona. Ucałuj

http://rcin.org.pl

219

Bł. Bartnaby

Varsovie, Dzielna, 13.

Madame

Edwige

Holenderska

22/III

http://rcin.org.pl

11. IV. 1905. Grodno

Moja najmilsza, kochana!

Gdzbym, że otrzymałem 2 ponty dni
Rotterdamy oryg? Dziwnie li zdenerwowały
Otrzymały, ten zdemoralizowałem się, oryg zdemoralizowałem
Po wyjechaniu to w oraz Twojej pełny nie
Zrozumiałem. Otrzymałem to mi bardzo.
Nie mogę pisać obszerniej dla pewnych
Ważnych. W siedem Grodnie tygodni jadnak
Wrażeniami i nerwami. To nigdy i wszystkie
Otrzymałem zwalił się na mnie tak, że nie
Jeden i drugi nie mogę jeszcze
Całkiem się mocno, po wielkiem, z całego

Kasia, Hałasem się Nałęcz, w Odbiciu
Kiedy na przyjmie do Odbicia

Postkarte.

An

Madame

Zofia Holenderska

in Warszawa

Szkolna, 13.

http://rcin.org.pl

Biblioteka Jagiellońska 181

24. 11. 1905
Grodno

Moja najmilsza, złota, droga!

Rozumiem, dobrze, że trudno wam było w tej porze burzliwej domy swoje i swoich, chorych na duszy płaszczyźnie opuścić, ale tęsknota jestem i tęsknię myślą i cięgami wspomnienia chwil, które z tobą i z ojcem twoim spędzałam koło siebie! Tontpasse! W mojem życiu tułaczem, pozbawionem wszelkich stałych, wszystkie chwile mi miłe były miłymi, czy będą takie, które rozświetlają na chwilę korytarz i ścianę... Pisałam o wspólnem spędzeniu lata. Pragnęłabym tego bardzo, ale o tym obok gdzieindziej mi z Domu Rzemiosł spędzić go nie mogę. Najbliżej do i najłatwiej. Postaram do przełożenia, że zamiast w lecie powinnabym wyjść [illegible] wyciorbę w jabłoni świat nieco jaśniejszy i cieplejszy, w środku zimy. Ta zima przeszła mi bardzo ciężko. Fizycznie i moralnie cierpiałam wiele. Za stary już jestem, aby łatwiej mógł znosić jakiegoś cięgiem osiem miesięcy [illegible] niego chłodu i ogólnej biedy i ciemności. Jeżeli więc życie jasne będę, w Grodnie tak [illegible] wymagającej [illegible]

a lato można dnośnie przyszłości obejrzeć. Z tego powodu mam do Was prośbę. Powinnaby w dzisiejszym piśmie pisać o niej do Wandeczki, ale że mi dzisiaj wiele bieżącego pisać, więc przeczytaj ubogi ją przedstawiła tej, Reklamy w Radiowemu i rozwiązało sama. W tego, zaczęła Wandeczka pobyt w Dreznie, jak mi ją dała, dobrze na zdrowie powinien, pomimo, że wiele wydawanie pieniędzy i wiele. W tym czasie dowiadywałam się Andrzejkowiczowej dwy, widzę dwy potem, w którym dzieciom lata, mieszkała dosia. Wandeczka go ma. Jest bezgranicznie obserwowany i widzę, o dwy Rosji do niego domu. Między tym mieszkał a dosia w całym pobycie byłam w Dreznie. a gdy ta odjeżdżał byłam do Gdańska sama, za to sama mając Andrzejkowiczowej i jej dziatek. Jeżeli przejadą tam podoba ją Wandeczce i przeszkód niema, zadbanie proszę, aby wyjechała znowu parę miesięcy letnich nad Niemnem i przy mnie. Dobrze mi będzie z nią w tych czasach, powtórzenia przyszłości przyjemnie, a przyszłem i mniej, że wyniki klimat i sanacja dawniejsze, być pomyślne dla zdrowia jej wypadły. Mam zamiar pojechać tam w przyszłości albo w jesienie dzisiejszego Czerwca. Czy ty, Dziatko droga, znajdziesz się tam gdzieś? Namawiać nie śmiem. Wiem, że miejscowość ci, jej ubogo dla i dobre. Postępowanie, jak dla zdrowia i wytchnienia drogo po długiej zimie obiecuje ci najlepiej. Jak i co stanie z domem dobrzeniem (w celach wymiarowych)

2/ Które mi dotychczas odpowiedzieć się w ciebie
i o których mi kiedyś pisałeś? Wobec
tego o nich nie wspominasz. Czy
dostały do skutku i jaki rezultat?
Zajmuje mię to niewymownie.
Za tydzień mianuję w ciebie dwa
tygodnie i gdzie zabawia planów,
na których was przedyspektowano
wówczas we wsi Zabielny od Grodna
i Białegostoku, a drugi za memorjał
tow. Rabinowicza od Gub. Grodzieńskiej.
Oba są dredagowane śmiało i rzetelnie.
Jedenjuż wydany, a drugi w tych dniach
wydanym w dostanie do potrzeb. Czy jednak
wszystko to przyjęte się na cokolwiek?
Na razie, to przewidzieć nie. Jestem
pewien, że tegoroczne najgęstsze
znaczą wagę dla przyszłości, ale ambicyjej

http://rcin.org.pl

bo dalekiej jazdy – Lidó wie? Rachunki spo-
łeczeństwa rosyjskiego. Ufać bardzo nie można.
Od wiosny niedobrze wyprowadzają się
Hiszpanie, jednak nie nie wiem, czy uda
się dość wielkiej niedobrze opadnie, a
wtedy trudno dalegnie ciepła i zaprzestanie
dla nas na chwilę przerwana „próba grobu".
Może odmówi ostatni i pozwolimy, ale
bardzo boję się tego i jak dawno to przez
lat wiele jedyną wedle mnie dla nas nadziei
jest Hiszpania i ów Don celowi – przeciw nadziei.

Dwa dni temu pojechał on na dwa
tygodnie do Sanatorium p. Madrytu. Obiecuje
dużo jest, nawet ustępuje. Klimat dawniejszy
dobrze mu służy. Matynia ma wiele
i wiosta. Resztę, wszystko jak dotychczas i po
cotygodniu w dniu pani ci gorliwie
dziękuję. Dziękuję ci serdecznie za opowiadanie
i pan i Ptaszyńscy, którzy miałaś z wyjątkiem
gorzkiego przypadku Tolie, Wandzie, Wanny Krakowa
Marii, Olgi i wszystkich pozdrawia, że ich przedtem
najprzyjaźniej, najserdeczniej. P. 1. Oct.

223

...maley

...ie Szkolna, 1

Madame

Pwige

Holenderska

http://rcin.org.pl

24/IV

http://rcin.org.pl

3.V.1905. Grodno

Au parc

Drouskoniki

Za list przed chwilą otrzymany, bardzo dziękuję. Jak zawsze tak i teraz
Twoja, Józiu, [illegible] Twój przyjaciel i [illegible]
i [illegible] Jestem od wczoraj pod wrażeniem Rosław
[illegible] Ola tych [illegible]
[illegible]! Wiosny, zdrowia, [illegible]! Wasza El. Cz

ВСЕМІРНЫЙ ПОЧТОВЫЙ СОЮЗЪ. РОССІЯ.
UNION POSTALE UNIVERSELLE RUSSIE.

ОТКРЫТОЕ ПИСЬМО. CARTE POSTALE.

http://rcin.org.pl

Madame

Wanige Holenderska

Br Barnaby Varsovie

Sz Holna, 13

TEL

4. 6. 1905
Grodno

Mój Drogi, najmilszy, Kochany!

Wczoraj wieczór miałem list od Ciebie, że jesteś za dwa tygodnie mam zamiar wyjechać do Petersburga. Spieszę oznajmić Ci, że ja nie będę mógł przyjechać w tym czasie. Wyjazd mój z Grodna się w tym roku przedłuży do końca czerwca st. st. Ale przyczyna ma dobre, o których Kochanie opowiem później. Jedna, ale bardzo ważna z nich jest wycieczka, którą koniecznie na południe i która mi dużo pieniędzy zabierze. Wybrać się zaś do Was nie mogę wcześniej jak w pierwszych tygodniach lipca. W ogóle będę w Petersb. przez lipiec i sierpień, tyle, ile trzeba, dla Was Kochani poświęcić mam. Czy potrzebuję wszystko ci mówić o tem, jak radośnie, jak szczerze wspomnienia mi się wzmogą spędzenia tych pięknych miesięcy letniego wczasu, przy Was! Będzie mi to dla mnie niezbędnem wypoczynkiem za to, że obecnie tyle mam pracy, tak wielostronnie pochłaniającej moje zdrowie. Ale mam pełne chęci i energii. Znasz Petersb. wiesz dobrze, że miejsce to ma wiele miłych godzin i niedostatków, a nie jest tanim. Myślę i zastanawiam się, aby

podróż daleką i dniami klimatycznie
szczerze dziękuję Jasnowidzowi. Uściskam się
kochanem serdecznie, przeproś się ojca
i, błagam cię! nie narażaj zdrowia i tam
kochanej dziecinki na jakieś chłodniejsze przy-
wary, czy rzeczka, jeżeli dymiące one
chaty w dolinie najmniejszym dopusz-
widzenia! Niepokoi mię też kwestya
mieszkania twego. Nie mogę wyobrazić
się cię, pomimo przysłanej dość późno,
a wiernem, że wygodnych, jasnych,
niedrogich, jest tam niewiele.
Słowem, serdeczna jestem pewnej
progresionem abyś dawniejsza i różnemi
wdziękami, płynącemi z serca, które
cię nie opuściły, Rosha.
Od Wandendi wam jeszcze, że dzisiaj
czekie, ale ona niema Jasnowidza i na
przygotowany pobyt wygodny i zdrowy.
Teraz o trzeciach obrazach. Najdalszy jest
dla mnie wielkiej jest to, że nie pisałam
w dniach ostatnich listu obszernego o opinii
publicznej rzeczywistej, którym pana i wielkiej
garść poderwał wydawnictwa. Czy pisałam
napisałam, nie wiem, ale że zmiana, to pewne
przedtem czasy go dziś dostaniesz. Boli mię,
że w gaz. Warsz. niema o mnie najlżejszej
wzmianki. Czyżby pośle do wydawnictwa
do Lwowa. Pospytałabym wam zresz. ofiarę,
ale nie jest dość dużo i dosyć trudności, które
kupię, do pisania, i do Lwowa, a więc odpisano
trudno, bo to nie do dobre pospolitu nie pisze.
Ale postaram się o porządek. Potem jeszcze napiszę
Krótki artyk. do Revue o Lepszych pokrewieństwach
wiadomości, że jestem zdrowa i silna. Całuję
Cię drogo, mocno, z całego serca. Wszystkim
Twoim miłym serdecznie. El. Orz.

http://rcin.org.pl

226

Въ Варшаву

Warszawa, Sz Rolna, 13.

Wielmożnej Pani

Jadwidze

Holenderskiej

4/VI

http://rcin.org.pl

Moja najdroższa Dziuleczko!

Od 5 jestem już od Ciebie
dwa tygodnie z dniem dzisiejszym
dla tego cieszę się, że lato
zgasło nagle i stopniowo
i że nadchodzi mroźna,
poważna jesień.
Jeszcze nie
wyjechałem
do Zejcia dalej
i nawet nie wiem kiedy
i do niego wrócę, bo dlatego ciągnie
i stąd mniej pomysłów i stąd do pracy ciągnie mnie
jakoś tej jednak lepiej [illegible] czy dobrze
czy dobrze... Cieszę się niezmiernie wyjazdem
Jeanne'a i przede wszystkim tego [illegible] od dawna
Rika nie jeszcze nie miałam. Czy dobrze dojechał?

Tyle [illegible]
[illegible] dziś,
przesyłam Ci dużo
[illegible] moje i najlepsze
Kochanie [illegible]
[illegible] Cl. Oz.

1/13. Uliges
Graino

Postkarte — Carte postale
Weltpostverein — Union postale universelle
Dopisnice — Correspondenzkarte — Levelezö-Lap
Karta korespondencyjna — Korespondenční lístek
Briefkaart-Cartolina postale-Post card-Brefkort
Tarjeta postal — Открытое-письмо — Bilhete postal

http://rcin.org.pl

Photogr. Elitedruck

Wielmożnej Pani

Jadwidze Holenderskiej

Absender:

W Bapmaby, Warszawa

widok, 7.

K. S. P. M

LA HOLLANDE

3.10.1905. Grodno

Moja droga, Kochana Dziulenko! Bilbon
tyl Kochanej podrishka ná Cimoch zahiet di-
tiejey, bo jiedno stoasonie, szalenie dunkun
wszystkiem, co istn dzieje. Poraty dziesmisz
cieszy z Mac. Obr. Polska chorasze, iszlo o pol
prowincyi na dzionne Sakramenty, a pelen
kosciol Chrystusow. Spiaczy pan Bog
tyle mnoga pielka na cienie, Uderzmen

ARCHIWUM E. GAŁĘZOWSKIEGO
IBL

http://rcin.org.pl

BRIEFKAART

(CARTE POSTALE)

ALGEMEENE POSTVEREENIGING (UNION POSTALE UNIVERSELLE)

Zijde voor het adres bestemd. (*Côté réservé à l'adresse*)

Wielmożnej Pani
Jadwidze Holenderskiej
We Bapmaby Warszawa,
Widok. 7.

ROSA MUSCOSA

http://rcin.org.pl

Société photographique, Paris. 808.

ВСЕМІРНЫЙ ПОЧТОВЫЙ СОЮЗЪ. РОССІЯ.
UNION POSTALE UNIVERSELLE. RUSSIE.

ОТКРЫТОЕ ПИСЬМО. — CARTE POSTALE.

Widmonej Pani
Jadwidze Holenderskiej
Bz Bapmaby, Warszawa
Widok, 7.

На этой сторонѣ пишется только адресъ. — Ce côté réservé exclusivement à l'adresse.

Jesienne liście
Tobie i
Twoim bliskim
Życzy
Ich
Przyjaciel
Ludwik Ostrzeszewski
1906 r.

Carte Postale

Postkarte — Post card

Cartolina Postale — Levelező Lap

Brefkort — Briefkaart — Brevkort

ОТКРЫТОЕ ПИСЬМО

Tarjeta postal — Dopisnice — Carto postal

Union postale universelle

http://rcin.org.pl

Farbendruck v. Martin Hommel & Co., Hofkunstanstalt, Stuttgart 584.

Gesetzlich geschützt.

CARTE POSTALE — POCZTÓWKA

correspondance

adresse

Wpani

Jadwidze Holenderskiej

Ul. Bagnowska

Warszawa

Dom 7

200/3

P. T. Ksiądz Proboszcz Parafii Fotno Kościół Parafialny w Fotnie w Mysłowicach

Niechaj wam wiadomo, Wielebny Panie, że pan Wenglarz Bernard mąż, wczoraj o tej godzinie Bogu ducha oddał, wczoraj wieczorem. Dzisiaj zadamie za nasz, która upomina mię co dzień drogiego,

UNION POSTALE UNIVERSELLE.

ОТКРЫТОЕ ПИСЬМО.

Pocztówka.

Madame

Irène Holenderska

à Терманско

Allemagne

à Wiesbaden

Hôtel Impérial

ВСЕМІРНЫЙ ПОЧТОВЫЙ СОЮЗЪ. UNION POSTALE UNIVERSELLE.

ОТКРЫТОЕ ПИСЬМО. — KARTA POCZTOWA.

Moja Droga Dziewczynko! W tej chwili otrzymałam Kochanie twój list z Karaas. Dziękuję. Czy otrzymałaś Kochanie moją - z dnia 11? Ciesz się że Wam mile tam i spokojnie, że cały ten pobyt tak się pomyślnie ułożył. Całuję Was wszystkich serdecznie i ślę Wam moje pisemko z adresem obecnym na Lorenbl. Ob. w wil. Heubelin wil. Ros. Moja jest nie istnieje. Gdy zechcecie wyjechać, przyjedzcie koniecznie do Niedenwalden, gdzie jest przy Jezioro. Przejażdżka tak po Rosie, śliczna, strój tylko do Koblencji. - To cały świat o mnie nie wie, nie myśli, nie pisze i nie chce wiedzieć jak tylko o obcej jej osobie. Dziwi to Was, mam wielką niechęć do pisania, opisywania i o naszych wycieczkach.

Madame,
Edviga Holenderska
Bei Tepmarcico
Allemagne
à Wiesbaden
Hôtel Imperial

Доз. Цен. Вар. 16/5 1905 г.

20.V.1906.
Grodno

Carte Postale - CARTOLINA POSTALE - Postkarte

Union postale universelle - Post Card - Dopisnice - Levelező-Lap - Karta Dopisnica
Korespondenční lístek - Briefkaart - Brefkort - Tarjeta postal - Открытое письмо

Kochanym, najmilszym
i ostatnim pozdrawiam z nowym
Wami majem, pełną radości i troski.
Jakaż to cudna bieda, zadziwiła
dotąd mnowgorszej, że teraz, że tak
mało chodzić może! Jednak naj-
pewniej przy dalszej kuracji do-
wiezie się poprawy
U nas wszystko tak po dawnemu
że prawie nie ma o czem donosić.
Jedna tylko wiadomość i pewnie
Wam już o niej donoszą, że Ob.
przeniesiony został do Wilna, dnia
odbiorę go tego jeszcze do
Grodna. Trzeba, żeśmy się
wielkiej radości spodziewali

Bibljoteka Uniwersytecka
1916

Madame
Veuve Holenderska
Bad Tep. nazwisko
Allemagne
à Wiesbaden
Hôtel Imperial

Firenze

La danza d'Apollo con le Muse

Giulio Romano

Ljubezen si vsekdar ob Bogu, ljubi svojga bližnjega kakor sebe samega, ljubi sovražnike svoje, ljubi tudi tiste, ki te sovražijo, ljubi vse ljudi, ker so vsi tvoji bratje in sestre, ljubi vse stvari, ker so vse božje.

Fr. Ks.

6.VI. 1906.
Gruss.

W. tam ciężkie walczenie
i w domu twoim, droga,
kochana, niezapomniana
Dziecko moje! Bardzo
z Berlina otrzymałam list
czy lepiej Ci się z Drezna
Jak conjessy z pochówkowej
Kuranji? Jakie Zemiaty
dowozyna lato? Bezpieczne

w drogę Dziecko! Ja wyjeżdżam
do Drezna, Schandau, Bastei
Tyle, Dresden, Gorlitz, Se
Dziecko! Ja wyjeżdżam

Postkarte — Post card
Carte postale — Weltpostverein
Union postale universelle — Dopisnice
Correspondenzkarte — Levelező-Lap
Karta korespondencyjna. Korespondenční
lístek — Briefkaart — Cartolina postale
Brefkort — Открытое письмо

http://rcin.org.pl

Wielmożnej Pani
Jadwidze Holenderskiej
We Wspólnej Warszawa
Widok, 7.

370.

Carte Postale

Postkarte — Post card

Cartolina Postale — Levelező Lap

Brefkort — Briefkaart — Brevkort

ОТКРЫТОЕ ПИСЬМО

Tarjeta postal — Dopisnice — Carto postal

Union postale universelle

Farbendruck v. Martin Rommel & Co., Hofkunstanstalt, Stuttgart.
Gesetzlich geschützt

Ihro Majestät

Moja najmilsza Dziewczynko!
Z gorącem pragnieniem oczekiwałam
wiadomości o chorobie twojej mamusi,
o której ciężkiej gorączce
czytałam niedawno w gazecie.
Jak mi miło, że już jesteś zdrowa,
a ja mogę ci przesłać
wyczekiwany list.
Z głębi serca przesyłam ci życzenia,
pozdrowienia
oraz ucałowania,
Twoja Ciotka
Wiktorya

1 Wielmożnej Pani
Jadwidze Holenderskiej
W Dr Bezpiecznej
Wołkowa
Widok

ДРУСКЕНИКИ 10 7 08

ДРУСКЕНИКИ 7 08 Г. НЕМАН

22. VII. 1906.

11. XI. 1906. Grodno

Moja najdroższa Dziulecko! Cieszę się mianowicie powrotem do domu Twego brata i ubolewam nad chorobą Twojej kochanej Mamy. Oby prześwietny był ostatnim i ostatecznym, a druga przemiana jak najrychlej! Co do mnie, to tego jeno napisać mogę, że jest lepiej. Stan gorączkowy przeminął się w sprawdzie czasem, ale rzadziej i krótszą niż. Dopóki nie przemienię do pracy, nie będę poruszony do dalszej nie pojadę. Dlatego nie zapracuję jeszcze kilka i przeczytam wszystko co do Chamberlaina. Otrzymałem i dziękuję się niezmiernie, a przeto podróż i ciężkie to 8–10 dni wyczekiwania. Kocia trochę niedrogo, zdrowa, Matynia również do szkoły. Ach klimat nasz, klimat! Jakoś w tej okolicy przywiązanie tyle ciepłego mięsnego – niezbędnej mi ale innej, dziecinnej nie potrafię. Dziękuję za złota, serdeczne wspomnienie. Kochamy Cię. Twoja Ola

ВСЕМІРНЫЙ ПОЧТОВЫЙ СОЮЗЪ. РОССІЯ.
UNION POSTALE UNIVERSELLE. RUSSIE.

ОТКРЫТОЕ ПИСЬМО.—CARTE POSTALE.

http://rcin.org.pl

W dalszej pani

Jadwidze Holenderskiej

Въ Варшаву

Warszawa

Widok, 7.

14. XII. 1906

Grodno

Moja najdroższa Madziulka. Przebacz, proszę, że tak późno odzywam się, że tyle czasu milczę. Wiesz, że nie lubię pisać listów, a chorowałem. Nie powiadam ci. Od 10 dni temperatura jest normalna i nawet dzisiaj zapewne wstanę, a zresztą od wczoraj czuję się lepiej. Wczoraj bowiem przyszedł list od Ciebie, w którym mi piszesz, że Ci się nie podobają moje listy, że są zimne, że nie ma w nich serca. Ja nie wiem, jak pisać, aby się podobać. Ja piszę, co mi przychodzi na myśl, co mi się nasuwa. Jeżeli to nie jest dobre, to nie wiem, jak pisać. Ja nie mam talentu do pisania, nie mam wyobraźni, nie umiem opisywać. Ja piszę, co myślę, co czuję

ВСЕМІРНЫЙ ПОЧТОВЫЙ СОЮЗЪ. РОССІЯ.
UNION POSTALE UNIVERSELLE. RUSSIE.

ОТКРЫТОЕ ПИСЬМО.—CARTE POSTALE.

http://rcin.org.pl

Wielmożnej Pani

Jadwidze Holenderskiej

Do Warszawy

Ulica Nowa

Widok 7.

11. III. 1909 Grudno

Moja droga Adziulenko! Na Boże nie gniewaj się na mnie, że dotychczas nie pisałem do Ciebie. Ja pisałem, ale nie wysłałem. Zapytacie pewno jak to było? Ja wam to wszystko opowiem. Ale nie teraz, bo nie mam czasu. Wiem tylko to, że często myślałem o Tobie. Ja Ciebie kocham i nie zapomnę o Tobie nigdy. Ja myślę o Tobie, a ty myślisz o mnie. Tak to jest! Tak to jest! Ja wiem, że ty jesteś moją, a ja twoim

ОТКРЫТОЕ ПИСЬМО—CARTE POSTALE

http://rcin.org.pl

Wielmożna Pani
Jadwiga Holenderowa
We Warnawy
Warszawa,
Widok, 7

ГРОДНО 27.2.07 А.

ГРОДНО 27.2.07 А.

На этой сторонѣ пишется только адресъ.

17. VIII. 1907
Gdańsk

Moja najmilsza, Kochana Bronisławo! Dziś wieczór przyszło i dojazd mię w myśli, i mnie osaczył mojem wątpieniem, tak, długo żadnego odezwu pamięci i myśli o mnie nie otrzymuję. A jednak one są, tak jak były i zawsze będą, tylko że przeważnie w czasach ostatnich bez tchu i na sprzeciwie. Bajeczny i łaski miałam wątpienie, gdzie, pisałam wszystkiego o tem, a wszystko pędzi, wagi, pochłania, wszystko przepada. Dziś jestem w przededniu wyjazdu i nie mogę się uwolnić. Jeśli byłaś Twej wytrwałości nie zmieni, wtem jeszcze do Karkajem. Chciałam tu Andrzeja, przybyć, wiecznie w mgłę przemiana. Tyle gdzieś Andrzejów, przybyć. Alternatywa. Jakiej wtedy mi przebaczenie nie nie, odzie, czego nadzwyczajnie Chciałam. Otóż drogą moją myśl czeka z cierpliwością. Chciałabym. Sobota wieczór, wtedy jak głęboko 1908 Bielitz! Mówiono długich, sąsiednich miśmi się przeczytam. Kochane Dziadek, otrzymuję cztery. Żegnam! Spokojnie! Wesoły i cierpliwie. Pl. Cz.

http://rcin.org.pl

ОТКРЫТОЕ ПИСЬМО—CARTE POSTALE.

Widzimiej Panie
Jadwidze Helenie Dorsiej
We Warnawy
Warszawa, Widok, 7

Calujęc serdecznie
Wasi dzis kuzynow
obszerny list napisze

На этой сторонѣ пишется только адресъ.

Postkarte

Für briefliche Mittheilungen.

Nur für die Adresse

Madame
Edvige Holenderska
Russie-Pologne
à Varsovie
Widok, 7

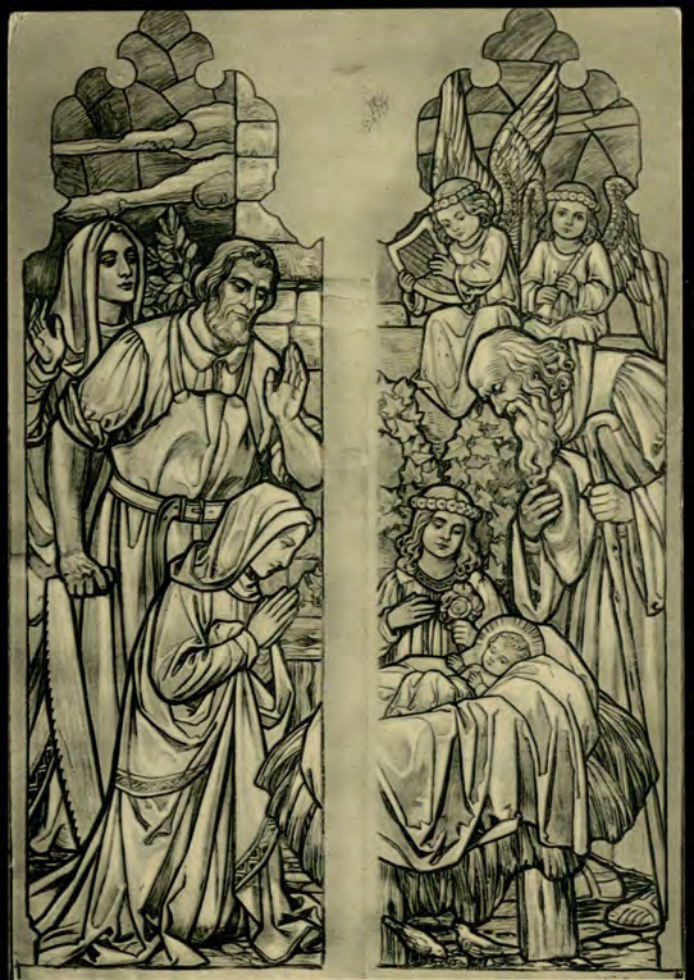

Bad-Nauheim. Dankeskirche, Chorfenster. (Geburt Jesu).

Monopol, 6. VIII. 1907.

Carte postale **Postkarte** Correspondenzkarte

Cartolina postale Post card Dopisnice. Levelező-Lap Briefkaart

Union postale universelle **Weltpostverein** Unione postale universale

ВСЕМІРНЫЙ ПОЧТОВЫЙ СОЮЗЪ. РОССІЯ. ОТКРЫТОЕ ПИСЬМО.

Moja najmilsza Dziatko!
Tyletysięcy napisałbym Ci dziś
mogę, że do domu powróciłam,
pomyślnie, że wszystko tam u
Was dobrze, że cię ściskam
serdecznie, ale obawiam się, że
ja i tak nie wszystko opowiem
Kowalskim i do Bargrowskich
dzień dzisiejszy zamieszam, że
u nas wszystko dobre, mile,
cieplej jasne, od Cielic dzis
wyjechane. Dziękuję Ci za list
i za Cielęta i wszystkich
ich z całego serca Rockiem.
El. Bes.

Wielmożna Pani
Jadwiga Holender
w Bajmalery
Wschowa
Widok, 7.

KLASSISCHE GEMAELDE.
SAMMLUNG DER BEDEUTENDSTEN WERKE ALTER MEISTER IN FARBENDRUCK.
Serie VI No 22.

MUSÉE DU LOUVRE.

PORTRAIT DE PETITE FILLE
PAR JOHN RUSSEL, 1744-1806, LONDRES.

VERLAG von H. NEELMEYER, BERLIN S. 59. KUNSTANSTALT WILHELM BOEHME, BERLIN S.O. 26.
Gesetzl. geschützt D.R.D. No 56186 u. W.E. No 32079.

23.IX.1909. Grand

Primula Auricula. L.
Felsen-Aurikel.
Primevère auricule.
Auricula.

21.VI.1907

Gruss

Carte postale.

Union postale universelle. — **Weltpostverein.** — Unione postale universale.

Nur für die Adresse.

Côté réservé à l'adresse.

Lato riservato all' indirizzo.

http://rcin.org.pl

Wielmożna Pani

Jadwiga Holenderowa

Bo Barnaby

w Warszawie

Widok 7.

ARCHIWUM E. ORZESZKOWEJ 191

26. III. 1906. Grodno

Droga, Kochana, miła moja Dziuleczko! Od wielu do Ciebie nie pisałam, ale pozwalasz mi do pewnej. Mam wiadomości z domu Rozsyłanie i najmniejszej w świecie, ale jak. interes i ubezpieczenie konieczne, bez listy do osób Kochanych, do których domu najmniej mi było odmawiać, czas mi się do pisania pomniejsze do tabelek robót - do Ciebie więc upisałam wszystkie obowiązki i obowiązki pisać nie chcę, a do. co nazwać się odwiedzaniem domu i drugie biegłe mi dobrze [illegible] czuję mi się coraz więcej niemożliwem. Wielepozycyn odwiedzi na to, że od świata i wyjść odwiedzam, ale tak drobnostki odwiedzam, że jak, jak na koniec nie się albo pewnie piękna dziecięcy, czyjaś i dzień nadam dnia dnem zapadają. Wiadomie dnia i dnia nie wiedzie nigdy sennotnych myśli i odwiedzin moich. Wiadomości dla mnie dobre wynikła, bo z powodu tej przegrody, która pomiędzy mną a ludźmi stanęła, do najmniejszych wiadomości dotych o których wspomnienie mam najdroższe, najsłodszej pory.

Dziś jednak piszę do Ciebie, niezapomniana, najmilsza

Dziękuję mojej Ukochanej, że wspomniała moje imię
Cieleśnie najbliższej Dniami wiele mogę, abym ci dowiódł,
że Twoje moje znajdzie się we wspólnym stanie,
abym powiedział ci: czy pamiętasz? Pamiętam! Wspomnij
mi czasem! Wspomnij? Te dwie przedziewięciolecia
którymi razem upędzimy, która mi się wydaje o 100
lat dalekie oddalone, tak niedaleko do mej całem posta-
tem zdam, uwidam, zmalejam na ciele i duchu. Wszelka
przemija, ale mnie być smutnym orędziem, który
godzinę pogodzinie, dniem po dniu, przemijanie
znaczenia

Widzę" wiadomość, która mi przerwała, wyczytałam
ze wzruszeniem, że cierpisz i razem chcesz cierpieć;
ból zawsze to pomiędzy wszystkimi na ziemi i w niebie
to ciepłe uczucie. Oby to i wszystko, wszystko,
prócz bólu i winy! Oby omijały cię wszystkie ciemne
i grube dnia! Bądź błogosławiony!

W dniu 11 mnie smutnej tej dziury nie będę. Jej
dzień wisiące odkąd Mat. Bol. jest okropnie chory. Wielce
przeraźliwa dla mnie dotąd niema, ale odtąd ich przeciąg
ch strachach między mnie pewnym być nie może i sam
posłuszeństwa one trwogą, zmartwieniem, śmiertelnie żalu i mgły
Pisze na pocałuj wszystkim jednak pisz tych, z
przerwami, mało, ale pisz i do pisz i dwory mniej boję trwogi
oddalam.

Ściskam i całuję cię mocno, serce, z całego serca
Wszystkim Twoim robotny, mieszkania ich, pozdrowienia

Twoja Wasiłowska

245

В Варшаву

Варшава, Widok, 7

Wielmożna Pani

Jadwiga

Holenderska

http://rcin.org.pl

246

http://rcin.org.pl

Karta pocztowa. — Carte postale.

Widmiona Pani
Jadwiga
Holenderska
Bz Bapenskey
Warszawa,
Widok, 7.

NAKŁADEM J. CZERNIEJEWSKIEGO, WIEDEŃSKA 6.
ZAS. NARODOWNICTWA ZASTRZEŻONE.

J. KRASNOWOLSKI. DO ŚLUBU.

Z wiosną, a poza tem, mam wiele niepokojów i zmartwień. Całuję Cię serdecznie i za natychmiastową pocztą zdam Ci dalsze [illegible]

4.II.1909. Gdańsk

27. II. 1909. Grodno

Dziewczę moja najmilsza! — Pomimo że miałbym, pewnie prawdę i Mamę Boż. starego sposobu jak jestem, zdawałoby się w myśli, a teraz w tym liście, nazwom cię tą formą imienia twego, Bilka Dnie dawne, dnie niezapomniane, dnie dobrze spędzone do rzeczy z przewodem prowadzi, od Bitwej wiele na mnie twoja słodycz i cnoty. Nie gniewałaś się za to na mnie, prawda? Otóż, Dziewczę drogie, z mardzieniem jestem bardzo głęboko, chorobą wdzięczności, pewien jej do, teraz jej odemnie mamo, gorąco i bez dla mnie dobrej jak byłaś zawsze, trwiałaś mi z niej zdrowia i błogosławieństwa najczęściej. Kochamy, upraszam Bitwem słowami na Rattach, bo obawiam się mi chcę, a nigdzie mój o tym zdaniu Kochamy, bardzo drogą mi istotkę, Ilkie Dnie. — Na list twój nie odpisałam natychmiast, bo chciałam na ten, który dałaś mi się wszelako, że ja dni Bitwa spędzić mniejszym w bezczynności zupełnej. Teraz lepiej z tem jest i wogóle bez" Zdawałoby się, dyskoda dzisiaj bezsensowna, tak dawna, ostra, ogromnie mi smutna Pozatem, zabłócenia stosunków w tym kraju Zachodzą. Nie wie może od Bitwa, że postanowienia ostatnie wyjazd Mamy Obs. do Bitwa, (na wiosnę) gdzie z tymczasowym zamieszkaniem miała Bitwem, przed Bitwem dniami postanowiła p. Obs. i oznajmia, że jak o tym Bitwa

przeniesionym została do pułku
Pomiędzy bardzo się emerytury, więc
wyjeżdża i Matylda towarzyszy mu
postanowiła. Dla mnie dobrodziejka nie
dała dnia, bo i bez tego nie widziemy
się z tej z tobą, ale żal mi ich wielki
i tęsknię się o ogród Olimpowski z drogą
Marysią, bardzo ostatnim tobą zachwyconą.
Zmartwienie dojść dostrzeżeniem - nie
biorąc się w zachowaniu pogłębionego za-
mówienia mego i umówienia Olejnika,
z którymi pojechał wyjeżdżam sama bez-
piecznie się lepiej umiejąca. — Dziwnie
smutno, dziwnie bardzo najmilsza, zapisuję
się ostatnie słowa pisząc mojego dziecka.
Tu i dziwnie bardzo jeszcze niedziałe jakby
złotem odrzeźbiona litera — byłbym tak
mój pokój we Florydzie — a potem
drogom zgoda na słowa te zgoda umrzeć
i oblecia się tęsknotą niewypowiedziana. Ale
drugo o tem nie lubię i nie mogę. Niebo
jej wolne na ostatni zamki dziecięcia
tem dostaję. Teraz powiemy o przyjeź-
dzie moim do Warszawy. Będę tam naj-
pierwej przed tobą. Miałam być w Lutym
ale widzi mi się podróż dla mnie
niewygodna. Za mniej mam nie jechać
bym, ale jak wyjdę po niej, zależy to od
wyjazdu Olejnikowych, którzy stąd z mego
domu, przenosząc się w tę podróż dalej.
Zdaje się jednak, że nie nastąpi to prędzej
jak w drugiej połowie Września St. st.
Droga, miła, droga Dziunia moja! Kocham
się dziwnie dużo jak... wtedy, obejmuję i
całuję mamo, drugo, wszystkich twoich
z całego serca pozdrawiam i o wiadomości
dziwnie, a tymczasem dziękuję bardzo
chanego przez.

Dziunia

org.pl

248

W Warszawie

Warszawa, Widok, 7

Wielmożna Pani

Jadwiga

Holenderska

http://rcin.org.pl

ARCHIWUM E. ORZESZKOWEJ 18

8. III. 1909.
Grodno

Najmilsza moja Dziunieczko!
Dwa tygodnie mię ogromnie wiadomości o stanie zdrowia i ciągłego nie dzwonienia zaniepokoiły. Kochanej Wandzi. I śpieszę wyjaśnić sprawę moją tej przyczyny, a prośbę, z głębi serca płynącą. Czy nie byłoby dobrze, aby Wandzia na wakacye, na zupełne wypoczynek do wsi Ri[illegible]ery, jak zawsze latem mej domek gościnności naszego, przyjechała? Dobrze byłoby pokryć to jej koszty. Może pieniądze Grodzieńskie od Stowarzyszenia lepsze, może ciocia prosiłem mojej, byłby absolutny, wypoczynek bez zajęć, w tym pięknym ustronnym, cichem, ciepłym, którego jest pełny Zdanie, Dziunia droga, siostrze swej i mojej przyjemność, która jest gorąca prośba i jeżeli tylko za możliwą ją uznacie, niech Wandzia przyjeżdża. Pielęgnacja ogólna, wspólnie gangrenie, czytać, robić pokoleń i [illegible] jak a tak ją znajdzie. Na odpoczynek czekam i tiet den Reising, bo i zajęcia [illegible], i wiosenna [illegible], jak wreszcie tylko cenie, drogo, serdecznie, droga Dziunia moja, do [illegible] i [illegible], [illegible] i [illegible] najpyszniejszej.

P. Orzeszkowa

http://rcin.org.pl

http://rcin.org.pl

250

Bł. Bapmaby

Warszawa, Widok, 7.

Widzewska Plac 1

Jadwiga

Holenderska

8/III

http://rcin.org.pl

http://rcin.org.pl

20. V. 1909. Graz

Moja Droga, najmilsza Dziunieczko! Zawiadaj
i najmilszą Sobotkę Serca Twego, Której Dnia [illegible] zdrowiem w Domu
pozdrowienie oddaleniu, dopytanie: jak zdrowie Twoje. Wia-
domości o naszem pomyślnie do domu dać i im [illegible]
podarować, a Wujem, całem Rodzinnem [illegible]

El. Ob.

Postkarte.

CARTE POSTALE

Ce Côté est exclusivement réservé à l'adresse.

http://rcin.org.pl

Wielmożna Pani

Jadwiga Holenderska

we Wapmaby

Warszawa

Widok 7.